

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนหมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี

(ภายใต้โครงการหลักแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี)

จัดทำโดย
วริรัตน์ สัมพัทธ์พงศ์ และคณะ

ตุลาคม 2561

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

โครงการแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี

จัดทำโดย

วริรัตน์ สัมพัทธ์พงศ์ และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สัญญาเลขที่ RDG60M0021

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

โครงการแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดปทุมธานี

จัดทำโดย		
1. อาจารย์ ดร.วริรัตน์	สัมพัทธ์พงศ์	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. อาจารย์ธนิษฐ์นันท์	จันทร์แย้ม	นักวิชาการ
3. อาจารย์ถิรนันท์	ถิวารাত্রีวิทย์	นักวิชาการ
4. อาจารย์ภัทรภร	พัฒพันธ์	นักวิชาการ
5. นายพิกุล	เจนกระบวน	นักวิจัยชุมชน
6. นางนวพร	หนูพุ่ม	นักวิจัยชุมชน
7. นายวิชาญ	สีสบตา	นักวิจัยชุมชน
8. นายยุพล	กล้าอยู่สุข	นักวิจัยชุมชน
9. นายถาวร	มั่งมั่ง	นักวิจัยชุมชน
10.นางบุปผา	ชุ่มสายันต์	นักวิจัยชุมชน

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเองและสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่นโดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่าชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าการเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่กวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. ฝ่าย

วิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัยให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัย สู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น หน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำและแก้ไขให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณความดีหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดาและบูรพาจารย์ที่ให้การศึกษาอบรม สั่งสอนให้สติปัญญา และคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิตของผู้วิจัยต่อไป

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้าหมู่ที่ 12 อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา (1) เพื่อศึกษาสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบัน (2) เพื่อศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน (3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า (4) เพื่อศึกษาหารูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ (5) เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR)

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตำบลคลองห้าหมู่ที่ 12 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย แม่บ้าน ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ และเป็นประชากรแฝง ซึ่งในตำบลคลองห้าส่วนใหญ่ ปัญหาที่เกิดจากขยะมาจากการทิ้งขยะของคนในหมู่บ้านจัดสรรมีปริมาณสะสม ขยะจากแม่ค้าเร่ การทิ้งขยะลงในแม่น้ำ และการทิ้งขยะของโรงงานอุตสาหกรรม โดยชาวบ้านในชุมชนตำบลคลองห้าส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการขยะอย่างชัดเจน ทีมนักวิชาการได้นัดหมายผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจและจัดทำเครื่องมือชุมชน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การทำแผนที่ชุมชน องค์กรชีวิต และถอดบทเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการจัดการขยะและให้ความรู้โดยวางแผนร่วมกับทีมนักวิจัยชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า เพื่อลดปริมาณขยะและส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง โดยใช้หลักการ 3Rs (Reused Reduce Recycle) โดยใช้กระบวนการส่งเสริมให้เกิดกลไกในการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยมีกิจกรรมด้านการจัดการขยะที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน คือ กิจกรรมด้านการให้ความรู้ในการนำขยะอินทรีย์ไปทำน้ำหมักชีวภาพ และการขุดหลุมทำปุ๋ยหมัก เพื่อให้ชุมชนสามารถนำขยะไปแปรรูปและสร้างให้เกิดรายได้ต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการขยะ บูรณาการ

สารบัญ

	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	7
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	7
1.4 ประเด็นการศึกษา	8
1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	10
1.6 ขอบเขตการศึกษา	12
1.7 ระยะเวลาดำเนินการ	12
1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย	12
1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
2.1 บริบทชุมชน	15
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ	41
2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมในชุมชน	51
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้พฤติกรรม	54
2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	61
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	63
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การคืนข้อมูล	80
บทที่ 4 ผลการวิจัย	81

4.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบัน	81
4.2 เพื่อศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน	84
4.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า	92
4.4 เพื่อศึกษาหารูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ	93
4.5 เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า	96
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	96
5.1 สรุปผลการวิจัย	96
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	99
5.3 ข้อเสนอแนะ	101
5.3.1 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย	101
5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการวิจัย	101
5.3.3 ข้อเสนอแนะต่อการทำงานวิจัยครั้งต่อไป	102
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	107
แบบสัมภาษณ์	
ประมวลภาพกิจกรรม	112
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงทฤษฎีการเรียนรู้	56
4.1	แสดงการศึกษาศักยภาพทรัพยากร	83
4.2	แสดงรายชื่อสมาชิกหมู่ที่ 12 ที่เข้าร่วมโครงการ	84
4.3	แสดงรายชื่อสมาชิกหมู่ที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการ	85
4.4	แสดงรายชื่อสมาชิกหมู่ที่ 6 ที่เข้าร่วมโครงการ	87
4.5	แสดงประเภทของขยะมูลฝอย	91
4.6	แสดงประเภทของขยะมูลฝอยก่อนและหลังการวิจัย	91

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการศึกษาแนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดย การมีส่วนร่วมของชุมชน	10
2.1	แผนที่ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	17
3.1	แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	64
3.2	แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 2 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	65
3.3	แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	65
3.4	แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	66
3.5	แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	66
3.6	แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 16 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	67
3.7	โอ่งชีวิต ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	68
3.8	การประชุมหารือเพื่อให้ได้ชุมชนนาร่อง	77
3.9	กิจกรรมเพื่อค้นหาความต้องการศึกษาพัฒนาชุมชน	78
3.10	การวิเคราะห์ผลการศึกษาชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	78
3.11	การวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายที่ได้จากการทำแผนที่ชุมชน ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	79
3.12	โอ่งชีวิต ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	79
3.13	การคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน	80

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.1	การสร้างความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะและการเก็บข้อมูล	

	ปริมาณขยะ หมู่ที่ 12 ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	85
4.2	การสร้างความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะและการเก็บข้อมูล ปริมาณขยะ หมู่ที่ 3 ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	86
4.3	การสร้างความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะและการเก็บข้อมูล ปริมาณขยะ หมู่ที่ 6 ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	88
4.4	การจัดการขยะ	89
4.5	แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดปทุมธานี	90
4.6	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะ	92
4.7	รูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ	93
4.8	การให้ความรู้เกี่ยวกับทำน้ำหมักชีวภาพ	94
4.9	การขุดหลุมทำปุ๋ยหมัก	95
5.1	แนวทางในการขยายผลการมีส่วนร่วมการจัดการขยะ ในครัวเรือนของชุมชนตำบลคลองห้าในอนาคต	102

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันคนไทยกว่า 60 ล้านคนสามารถสร้างขยะได้มากถึง 14 ล้านตันต่อปีแต่ความสามารถในการจัดเก็บขยะกลับมีไม่ถึงร้อยละ 70 ของขยะที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดปริมาณมูลฝอยตกค้างตามสถานที่ต่างๆ หรือมีการนำไปกำจัดโดยวิธีกองบนพื้นซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อากาศเสีย เกิดจากการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควัน และสารมลพิษทางอากาศ น้ำเสียเปิดจากการทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ และน้ำเสียที่เกิดจากการกองมูลฝอยที่ตกค้างบนพื้น เมื่อฝนตกจะเกิดน้ำเสียซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำทำให้เกิดมลภาวะหรือมลพิษทางน้ำ แหล่งพาหนะนำโรคจากมูลฝอยตกค้างบนพื้นและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์หนูและแมลงวัน ซึ่งเป็นพาหนะนำโรคติดต่อ ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เป็นต้น (ดวงใจ ปินตามูล, 2556)

ด้วยอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะสูง ในขณะที่พื้นที่ในการฝังกลบขาดแคลน โดยเฉพาะปัญหาแหล่งทิ้งขยะ ถูกต่อต้านจากประชาชนในบริเวณรอบพื้นที่ฝังกลบ และจังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดปริมาณพลของกรุงเทพ มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว สภาพทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมภาคอุตสาหกรรมที่มีแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน มีสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา จังหวัดปทุมธานี จึงเป็นแหล่งรองรับปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชน โดยเฉพาะขยะชุมชนที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาทำให้สภาพแวดล้อมของจังหวัดปทุมธานีเสียหาย ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่การฝังกลบ จำนวน 2 แห่ง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดการและไม่สามารถเปิดใช้งานได้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่คัดค้านการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนโยบายป้องกันและขจัดมลพิษจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของรัฐบาลกำหนดไว้ว่าให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมากขึ้น และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้รัฐต้องส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จึงเห็นว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ขั้นตอนการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม และขนส่งมูลฝอย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยมีมาน้อยเพียงไร และปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนคืออะไร (ประภาพร แก่นจันทร์ และคณะ, 2558)

ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนเอื้ออาทร หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของเมือง เพื่อให้เกิดการกระจายของประชากร และเพื่อลดความหนาแน่นของประชากรในเมืองหลวง ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นชุมชนที่รวมตัวกันจากประชากรที่มา

จากความหลากหลายในด้านถิ่นกำเนิด และมาจากความแตกต่างด้านภูมิภาค ทำให้ประชากรในพื้นที่มีความแตกต่างด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ หากแต่เมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ย่อมมีการเกิดการปฏิสัมพันธ์กัน โดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทำให้เกิดผู้นำชุมชน และการอยู่ร่วมกันในชุมชน เมื่อเกิดชุมชนย่อมมีสังคมตามมา ซึ่งสังคมนั้นเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านอาชีพ เกิดผู้นำของสังคมชุมชน เกิดผู้ตามของสังคมชุมชน และส่งผลกระทบในด้านกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชน พร้อมกันนั้นทำให้เกิดระเบียบในการดำรงชีวิตประจำวัน มีทั้งข้อดี และข้อเสียของการใช้กฎระเบียบกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชน เช่น สาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา และอื่นๆ หากแต่ในพื้นที่สังคมแออัด หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลกระทบของการเป็นสังคมชุมชนที่เป็นปัญหาของชุมชน คือเรื่องขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดการขยายตัวของชุมชนจะมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว จากการที่ขยะมูลฝอยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และการจัดเก็บหรือการจัดการขยะมูลฝอยไม่สามารถรับมือกับจำนวนขยะมูลฝอยที่ตกค้าง ทำให้ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพภูมิทัศน์ (ดินเสีย และน้ำเสีย) และสุขภาพอนามัยของประชาชน การจัดการขยะจึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องการการแก้ไขจากปัญหาของขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรงทั้งในชุมชนเมืองและชนบท ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย และการปลูกฝังจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก่ชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งประชาชนในชุมชนมีอิทธิพลในการกระตุ้นจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหาส่งแวดล้อมเรื่องขยะมูลฝอยชุมชน โดยเริ่มจากการให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน แต่การจัดการขยะมูลฝอยที่ครบวงจรมีต้นทุนสูงมาก ดังนั้น ประชาชนในชุมชนจึงควรมีความตระหนักในการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าการพึ่งพาการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำอย่างไรที่จะรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนเห็นการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์ ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตมาร่วมกันคิดหาวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการขยะเพื่อเลือกแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ดีที่สุด และเหมาะสมที่สุด ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าและเกิดจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และร่วมด้วยช่วยกันในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ให้เหลือน้อยที่สุดการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยการคัดแยกขยะตามประเภท และสามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆโดยการเลือกใช้วัสดุที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้ รวมถึงการทิ้งขยะให้ถูกที่เป็นต้น ชุมชนจึงต้องมีการสร้างข้อตกลงหรือสัญญาประชาคมของชุมชนทุกท้องถิ่นทุกหมู่บ้านในการปฏิบัติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย ให้เป็นแนวทางเดียวกันปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการดังกล่าว จึงทำให้เกิดประเด็นในการศึกษาเพื่อพัฒนา การบริหารจัดการขยะ และการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย

เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยของชุมชน ที่ไม่ทำให้ขยะมูลฝอยมีมลพิษต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และ ทัศนภาพโลกร้อน (จิรนนท์ พุทธา และสมัยภู ใสทา, 2560)

ตำบลคลองห้า เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นหลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียกรุง ในปี พ.ศ. 2310 ซึ่งประชาชนเชื้อสายไทยและบางส่วนเป็นเชื้อสายมอญ ในส่วนของประชาชนเชื้อสายไทยนั้นได้หลบหนีสงครามจากการเป็นเชลย มาอาศัยในแถบนี้ (คลองห้า) ซึ่งเป็นพื้นที่เป็นป่าทึบ มีสัตว์ป่าชุกชุม และในแถบบริเวณของชุมชนนั้นแวดล้อมไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ และต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีผู้คนมาอาศัยในบริเวณดังกล่าวมากขึ้น สภาพพื้นที่เดิม ซึ่งเป็นพื้นที่เป็นป่าทึบ และมีสัตว์ชุกชุมก็ได้แปรสภาพเป็นพื้นที่ราบ ประชาชนเริ่มรู้จักการเพาะปลูกเป็นที่เป็นที่ทางมากขึ้น มีการเลี้ยงสัตว์ตามพื้นที่ต่างๆ สมัยปัจจุบันพื้นที่ของตำบลคลองห้ามีจุดเด่นคือ คลองระพีพัฒน์ ซึ่งคลองระพีพัฒน์ สายใหญ่มีความยาว 32 กิโลเมตร เริ่มต้นจากประตูระบายน้ำพระนารายณ์ ที่ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนจะไหลลงมาที่อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี และแยกออกเป็นสองสาย คือ คลองระพีพัฒน์แยกใต้ ระบายน้ำผ่านทางประตูน้ำพระศรีเสาวภาค ออกไปยังอำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครนายก ความยาว 28.7 กิโลเมตร ส่วนอีกสายคือ คลองระพีพัฒน์แยกตะวันตก ระบายน้ำผ่านทางประตูน้ำพระศรีศิลป์ และไปสิ้นสุดที่ประตูน้ำพระอินทร์ราชา จังหวัดปทุมธานี ความยาว 36.6 กิโลเมตร ในแผนที่ข้างบนจะเป็น คลองระพีพัฒน์แยกตะวันตก ซึ่งจะวิ่งขนานกับถนนพหลโยธินลงมาจากสระบุรี จะวิ่งมาสุดที่แถวๆ ถนนพหลโยธิน ตรงแถวอำเภอคลองหลวง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นคลอง 1 และเชื่อมต่อไปยังคลองเชียงรากน้อย ที่วิ่งลอดใต้ถนนพหลโยธินเพื่อไปออกแม่น้ำเจ้าพระยา ถนนจุดนี้เอง ที่จะมีประตูน้ำพระอินทร์ราชา อันเป็นประตูหลักที่จะกั้นน้ำไม่ให้ลงมารังสิตทางคลอง 1 จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ตำบลคลองห้านี้มีเสน่ห์ของการเป็นชุมชนริมน้ำ บ้านเรือนของประชาชนได้ปลูกสร้างบริเวณริมคลอง บ้างใช้สำหรับการขนส่ง บ้างใช้สำหรับการทำกิน หากุ้ง ปลูก ปลา บ้างใช้เพื่อเป็นสถานที่สำหรับใช้ประโยชน์สำหรับประชาชนตำบลคลองห้า ไม่เพียงเท่านั้นเสน่ห์ที่ยังคงความเป็นชุมชนน่าอยู่ยังคงเป็นพื้นที่ที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวได้สนใจพื้นที่นี้ในการศึกษาชีวิตของประชาชนในแถบนี้อีกด้วย ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การเกษตรโดยชาวบ้านในแถบนั้นต่างก็ให้ความสำคัญในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาได้สัมผัสกับความเป็นชุมชนริมน้ำซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน (นพวรรณ วิเศษสินธุ์, 2559)

ดังนั้น จากข้อความข้างต้น ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นนักวิจัยท้องถิ่นได้ตระหนักในการที่จะพัฒนาตำบลคลองห้าให้เป็นพื้นที่ที่สะอาด และเต็มไปด้วยความเป็นธรรมชาติของชุมชนตำบลคลองห้า หลังจากนั้นตัวแทนหมู่บ้านในตำบลคลองห้าจึงต้องการที่จะพัฒนาตำบลโดยมุ่งเน้นจากครัวเรือน ซึ่งคือการจัดการด้านขยะ เนื่องจากขยะนั้นเป็นหนึ่งในปัญหาของชุมชนตำบลคลองห้าซึ่งที่ผ่านมาได้มีการพยายามในการแก้ปัญหาทั้งจาก องค์การบริหารส่วนตำบล หรือจากทางส่วนจังหวัดแล้วก็ตามหากแต่พบว่า ปัญหานั้นก็ยังคงเกิดอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ระบบการบริหารจัดการขยะนั้นก็ไม่สามารถทำให้ได้ทั่วถึงเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีรถไม่เพียงพอสำหรับการเก็บขยะในแต่ละวัน จึงทำได้แค่เพียงกำหนดเป็นสัปดาห์ในการบริหารจัดการขยะ โดยหมุนเวียนไปแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้นทางผู้นำของตำบลชุมชนคลองห้า ก็ไม่ได้มีใจในการแก้ไขปัญหาจึงได้มีการประสานงานใน

แต่ละหมู่บ้านเพิ่มถังขยะให้กับครัวเรือนที่ต้องการถังขยะเพิ่ม เพื่อลดปัญหาขยะล้น แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้ เมื่อชุมชนตำบลคลองห้า เริ่มมีประชากรเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งหมู่บ้านจัดสรรที่เข้ามาจับจองพื้นที่ โดยถูกกว้านซื้อจากนายทุน ดังนั้น เมื่อประชาชนมากขึ้น การใช้ขยะก็มากขึ้นเป็นเท่าตัว จากปัญหาเดิมที่หัวหน้าชุมชนยังคงกังวลและยังคงพยายามในการแก้ปัญหาอยู่นั้น ที่กำลังจะประสบความสำเร็จแต่แล้วกลายเป็นความล้มเหลวที่ว่า ปัญหาของการทิ้งขยะนั้นสร้างปัญหามากขึ้น พื้นที่ทิ้งขยะของทางราชการก็ลดลงเนื่องจากพื้นที่ทิ้งที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำลังจะปิด เพราะพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการทิ้งขยะ อีกทั้งประชากรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการแก้ปัญหาด้านขยะจึงจำเป็นต้องดำเนินต่อไป โดยมีการรณรงค์การทิ้งขยะให้ถูกที่ การแยกขยะก่อนทิ้ง ในช่วงแรกประชาชนยังคงให้ความสนใจการจัดการขยะ แต่เมื่อเวลาผ่านไปชาวบ้านก็ลดความสนใจในการทิ้งขยะและยังคงกลับมาทิ้งแบบเดิมๆ ปัญหาที่ตามมาคือ ขยะยังคงมีอยู่และเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น การทิ้งขยะลงในคลองระพีพัฒน์ก็ยังคงเพิ่มปริมาณมากขึ้น การเกิดขยะล้นถังก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน หากแต่ว่าผลที่ตามมาจากขยะนั้นคือ เกิดพาหะนำโรค เช่น หนู สุนัข แมว มด และแมลงอื่นๆ ซึ่งทำให้เกิดเชื้อโรคและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้สุขภาพของประชาชนในบริเวณนั้นอ่อนแอและเกิดโรคต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโรคติดต่อทางเดินอาหาร หรือ เกิดจากแหล่งเชื้อโรคจากกองขยะ หลังจากนั้นทางหัวหน้าชุมชนได้ประสานงานไปยังอนามัยของตำบลเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ความสำคัญของการกำจัดขยะ และแยกขยะ และทิ้งขยะให้ถูกวิธี รวมทั้งการล้างมือทุกครั้งในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขยะ เป็นที่น่าพอใจที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสุขภาพของตนเองและคนในครัวเรือน หากแต่สิ่งที่นักวิจัยชุมชนได้เล็งเห็นจากปัญหาข้างต้นนั้น เป็นเพียงการแก้ปัญหาด้วยปลายเหตุเท่านั้น แต่จะอย่างไรให้การแก้ปัญหานี้เป็นการแก้ปัญหาที่ถาวร และยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนตำบลคลองห้า เป็นพื้นที่สะอาด ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดปทุมธานี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีได้จัดโครงการจังหวัดสะอาด ปทุมธานีทำดีเพื่อพ่อ ขึ้นเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนในจังหวัดปทุมธานีเข้าใจถึงการกำจัดขยะมูลฝอย และการปรับภูมิทัศน์ของพื้นที่ในชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ดังนั้นนักวิจัยชุมชน ต้องการให้โครงการจังหวัดสะอาด จังหวัดปทุมธานี ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น นักวิจัยชุมชนจึงได้คิดการแก้ปัญหาในระยะยาวในการจัดการขยะ โดยมุ่งเน้นการปรับพฤติกรรมการทิ้งขยะ และการจัดการบริหารขยะในครัวเรือน โดยเริ่มต้นจากให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจในการแก้ปัญหาขยะ

กำหนดเขตตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้มีเขตการปกครองรวม 16 หมู่บ้าน และให้มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อดำบลวังน้อย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย แยกจากคลองระพีพัฒน์ บริเวณพิกัด P R 836685 ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวกิ่งกลางคลองระพีพัฒน์ ผ่านคลองระบายน้ำที่ 5 บริเวณพิกัด P R 849690 สิ้นสุดที่คลองชลประทานที่ 5 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 861697 รวมระยะทางด้านทิศเหนือประมาณ 2.5 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย แยกจากคลองระพีพัฒน์ บริเวณพิกัด P R 861697 ไปทางทิศใต้ ตามแนวกึ่งกลางคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย ผ่านทางหลวงหมายเลข 3214 (คลองหลวง – หนองเสือ) สิ้นสุดที่ปลายคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 861513 รวมระยะทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 18 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อดำบลบึงยี่โก อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 861513 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามแนวคั่นนาระหว่างอำเภอกองหลวงกับอำเภอรัญบุรี ผ่านคลองระบายน้ำที่ 5 บริเวณพิกัด P R 850507 สิ้นสุดที่ปลายคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 838502 รวมระยะทางด้านทิศใต้ ประมาณ 2.5 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อดำบลคลองสี่ อำเภอกองหลวงจังหวัดปทุมธานี

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากปลายคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 838502 ไปทางทิศเหนือ ตามแนวกึ่งกลางคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย ผ่านทางหลวงหมายเลข 3214 (คลองหลวง – หนองเสือ) บริเวณพิกัด P R 838555 สิ้นสุดที่คลองระพีพัฒน์ บริเวณพิกัด P R 836685 รวมระยะทางด้านทิศตะวันตกประมาณ 18 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 45 ตารางกิโลเมตร หรือ 28,125 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า, 2561)

ในด้านคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันสภาพสิ่งแวดล้อมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า เริ่มก่อปัญหาในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางน้ำ อากาศ ฝุ่นละออง เสียง กลิ่น จากกระบวนการผลิตหรือการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการแต่ไม่มากนัก โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาด เนื่องจากมีการขยายตัวของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ต้องประสบกับปัญหาด้านการจัดเก็บและทำลายขยะมูลฝอย เนื่องจากมีเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ และสถานที่กำจัดขยะไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

มลพิษทางน้ำ เกิดน้ำเน่าเสียถูกปล่อยทิ้งจากอาคารบ้านเรือนของประชาชน ตลอดทั้งสารเคมีตกค้างจากการทำเกษตรกรรมปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการในการป้องกันที่ดี ประกอบกับยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง

มลพิษทางอากาศสภาพอากาศอยู่ในระดับเหมาะสม ไม่ค่อยมีสารพิษทางอากาศ ยกเว้นควันเสียจากท่อไอเสียรถยนต์

ขยะตกค้างการลักลอบทิ้งขยะมูลฝอย ทำให้เกิดขยะตกค้างสร้างปัญหาให้เกิดการเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น

ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า เน้นการพัฒนาการบำรุงสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความน่าอยู่และมีความยั่งยืน โดย

- การสร้างสำนึกให้ประชาชนตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการปลูกต้นไม้เสียบบคลอกระบายน้ำที่ 5
- การบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

การวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สามารถทำได้หลายวิธีและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีการนำเข้ามาใช้ในการวิจัยชุมชน เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัย แบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้ง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยฐานชุมชนที่เรียกว่าการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research หรือ CBR) ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนโดยคนในชุมชนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) ที่ผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นวิธีการวิจัย ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยคนใน ชุมชน และภายในเวลาอันสั้น และสามารถเป็นฐานรองรับการพัฒนาที่ยั่งยืนได้โดยใช้หลักการ เรียนรู้และการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกของคนในชุมชน นำไปสู่การปฏิบัติหรือ พฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐที่รับผิดชอบในการ จัดการขยะในพื้นที่เพื่อร่วมหาแนวทางในการวางแผนการจัดการขยะที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำชุมชนไปสู่เป้าหมายของการลดปริมาณขยะและรักษา สิ่งแวดล้อมโดยผ่าน กระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะของประชาชนในชุมชนเอื้ออาทร หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีแนวทางการจัดการขยะที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทชุมชนต่อไป (พัชรินทร์ พันธุ์แน่น และคณะ, 2558)

คณะนักวิจัยสนใจศึกษาแนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

1.2 คำถามการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลคลองห้า (หมู่ที่ 1,2,3,4,6,12 และ 16) อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- ปัจจุบัน
- 1.3.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและ
- 1.3.2 เพื่อศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน
- 1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลอง
- ห้า
- 1.3.4 เพื่อศึกษาหารูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ
- 1.3.5 เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

1.4 ประเด็นการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการศึกษา ดังนี้

- 1.4.1 สถานการณ์ขยะในชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- ปริมาณขยะ
 - พฤติกรรมการทิ้งขยะของคนในชุมชน
 - ชนิดของขยะ
 - การกำจัดขยะ
- 1.4.2 บทเรียนการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในอดีต-ปัจจุบัน
- วิธีการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
 - ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ/ความล้มเหลวในการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
 - บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีในอดีต-ปัจจุบัน
- 1.4.3 บทเรียนการเรียนรู้ในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- กิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ผ่านมา
- 1.4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในการจัดการขยะแบบบูรณาการ

- การจัดการขยะ กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานีที่ผ่านมา

- การปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนในชุมชนแอื้ออาหาร

- เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชน

1.4.5 รูปแบบแนวทางในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

- กิจกรรมการเรียนรู้ในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

- แนวทางในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

1.4.6 เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

กรอบแนวคิดวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยฐานชุมชนหรือการวิจัยท้องถิ่น (Community Based Research หรือ CBR) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกชุมชนและนักวิจัย โดยในระหว่างดำเนินการวิจัย นักวิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ในขณะที่สมาชิกชุมชนได้รับความรู้และปฏิบัติการวิจัย สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการวิจัย (พัสนธิ์ พันธุ์แน่น และคณะ, 2558)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษาแนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ดัดแปลงจาก (จันทร์เพ็ญ มินคร, 2554) และ (รัตนภรณ์ สารภี, 2555)

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

คณะผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ดังนี้

- 1.5.1 **รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย** หมายถึง วิธีการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย มีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลงถังขยะ การจัดเก็บและขนส่ง การใช้ซ้ำ การทำปุ๋ยหมัก และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย การเลือกใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย และการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะ ชนิตา เพชรทองคำ และคณะ, 2553)
- 1.5.2 **การพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย** หมายถึง แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยตาม หลักวิชาการ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการรณรงค์การสร้างเครือข่ายคัดแยกขยะ การเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย รวมทั้งการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่แหล่งกำเนิด ก่อนนำไปกำจัด ณ สถานที่ที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบลไร้ส้วมกำหนดไว้ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ชนิตา เพชรทองคำ และคณะ, 2553)
- 1.5.3 **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย** หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่ ประชาชนในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลไร้ส้วมได้แสดงออกเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจที่ได้รับรู้ และปฏิบัติจริงตามเพศและการเป็นสมาชิกเครือข่ายคัดแยกขยะ
- 1.5.4 **การมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย** หมายถึง ความรู้สึกและการมองเห็นความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูล

ฝอย รู้จักคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลง ถังขยะ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

1.5.5 การใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การใช้เทคโนโลยีในการกำจัดขยะ ด้วยวิธีการย่อยสลายตามประเภทและปริมาณของขยะมูลฝอย และสามารถนำขยะมาแปรรูปตามประเภทของขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก รวมถึงประสิทธิภาพของเครื่องสับย่อยที่จะย่อยสลายขยะให้เหลือขยะน้อยที่สุด เกือบเป็นศูนย์ (0) ได้แก่ เครื่องสับย่อยขยะเปียก สามารถย่อยสลายขยะเปียกที่เป็นเศษอาหาร เครื่องสับย่อยขยะแห้ง สามารถย่อยสลายขยะพลาสติกทุกชนิด และโฟม เครื่องสับย่อยขวดแก้ว กระจก กิ่งไม้ และใบไม้ ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ, 2553)

1.5.6 การบริหารจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง วิธีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย การพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย การปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับชุมชน (ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ, 2553)

1.5.7 เจ้าบ้านหรือตัวแทนเจ้าบ้าน หมายถึง เจ้าของบ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลคลองห้า (หมู่ที่ 1,2,3,4,6,12 และ 16)

1.5.8 ชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีเลขที่บ้าน และจำนวนครัวเรือนมีหน่วยเป็นครัวเรือน ตามทะเบียนราษฎรของชุมชนตำบลคลองห้า (หมู่ที่ 1,2,3,4,6,12 และ 16)

1.6 ขอบเขตการศึกษา

คณะผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขอบเขตพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย มีดังนี้

ขอบเขตพื้นที่ ชุมชนตำบลคลองห้า (หมู่ที่ 1,2,3,4,6,12 และ 16)

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลคลองห้า (หมู่ที่ 1,2,3,4,6,12 และ 16) จำนวน 200 ครัวเรือน

1.7 ระยะเวลาดำเนินการ

คณะผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาดำเนินการวิจัย เดือนตุลาคม 2560 ถึง ตุลาคม 2561

1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.8.1 จัดประชุมทีมวิจัย (ทุกๆ 2 เดือน)

1.8.2 จัดเวทีชี้แจงโครงการ (เวที่ย่อย 1 ครั้ง)

1.8.3 เตรียมความพร้อมจัดเก็บข้อมูลของขยะในแต่ละหมู่บ้านโดยสมาชิกที่สมัครใจร่วมโครงการโดยมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ

1.8.4 เก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาสถานการณ์ขยะในชุมชน โดยการใช้เครื่องมือแผนที่ชุมชน โองชีวิต และ การประชุมร่วมกันหาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากขยะ

2) บทเรียนการจัดการขยะของชุมชนในอดีต-ปัจจุบัน โดยการใช้เครื่องมือแผนที่ชุมชน โองชีวิต และการสำรวจโดยมีสมุดจดจำนวนขยะในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ และนำมารวบรวมในแต่ละเดือนว่าในแต่ละบ้านที่ทำการศึกษานั้นมีจำนวน และปริมาณขยะมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลการจัดเก็บขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าเพื่อให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกัน และมีความถูกต้อง

3) บทเรียนการเรียนรู้ในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชนโดยการใช้เครื่องมือเครื่องมือ PAR ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของพฤติกรรม Change นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ Focus Group และการเก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถนำไปใช้และแก้ปัญหาการจัดการขยะได้

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะแบบบูรณาการ โดยการใช้เครื่องมือ 8 R ซึ่งเป็นเครื่องมือในการลดปริมาณของขยะ และการลงพื้นที่ในการรณรงค์ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะของทีมวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่น

5) รูปแบบแนวทางในการจัดการขยะแบบบูรณาการของชุมชน โดยการใช้เครื่องมือกับนักวิจัยท้องถิ่น และสมาชิกที่สมัครใจในการร่วมโครงการ โดยจะมีการหารูปแบบจากระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินงาน กระบวนการสร้างจิตสำนึก กระบวนการมีส่วนร่วม

6) ศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนโดยการใช้เครื่องมือสมุดบันทึกการขายขยะและจำนวนของขยะที่ขายได้ และรายจ่ายที่ลดลงในการลดการซื้อสินค้าบางประเภทที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

1.8.5 จัดเวทีวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

1.8.6 จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

1.8.7 จัดทำรายงานความก้าวหน้า

1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การทำงานวิจัยเสร็จสิ้น คณะผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ มีดังนี้

1.9.1 ด้านการวิจัย (ความรู้)

- 1) ได้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะของชุมชน
- 2) ได้ความรู้ในการจัดการขยะแบบบูรณาการ
- 3) ได้ความรู้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- 4) ได้ความรู้ในการสร้างรายได้ของจากการจัดการขยะ

1.9.2 ด้านการพัฒนา

- 1) ได้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ
- 2) ได้รายได้จากการจัดการขยะในชุมชน
- 3) ได้พัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะโดยชุมชน
- 4) ได้ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลคลองห้าหมู่ที่ 12 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 บริบทชุมชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ
- 2.3 แนวคิดของการมีส่วนร่วมในชุมชน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้พฤติกรรม
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทชุมชน

2.1.1 ด้านกายภาพ

1) ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดเขตตำบลในท้องที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2541 ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 115 ตอนพิเศษ 93 ง วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2541 กำหนดเขตตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้มีเขตการปกครองรวม 16 หมู่บ้าน และให้มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อดำบลวังน้อย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย แยกจากคลองระพีพัฒน์ บริเวณพิกัด P R 836685 ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวกึ่งกลางคลองระพีพัฒน์ ผ่านคลองระบายน้ำที่ 5 บริเวณพิกัด P R 849690 สิ้นสุดที่คลองชลประทานที่ 5 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 861697 รวมระยะทางด้านทิศเหนือประมาณ 2.5 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย แยกจากคลองระพีพัฒน์ บริเวณพิกัด P R 861697 ไปทางทิศใต้ ตามแนวกึ่งกลางคลอง

ชลประทานที่ 5 ซ้าย ผ่านทางหลวงหมายเลข 3214 (คลองหลวง – หนองเสือ) สิ้นสุดที่ปลายคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 861513 รวมระยะทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 18 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อดำบลบึงยี่โถ อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

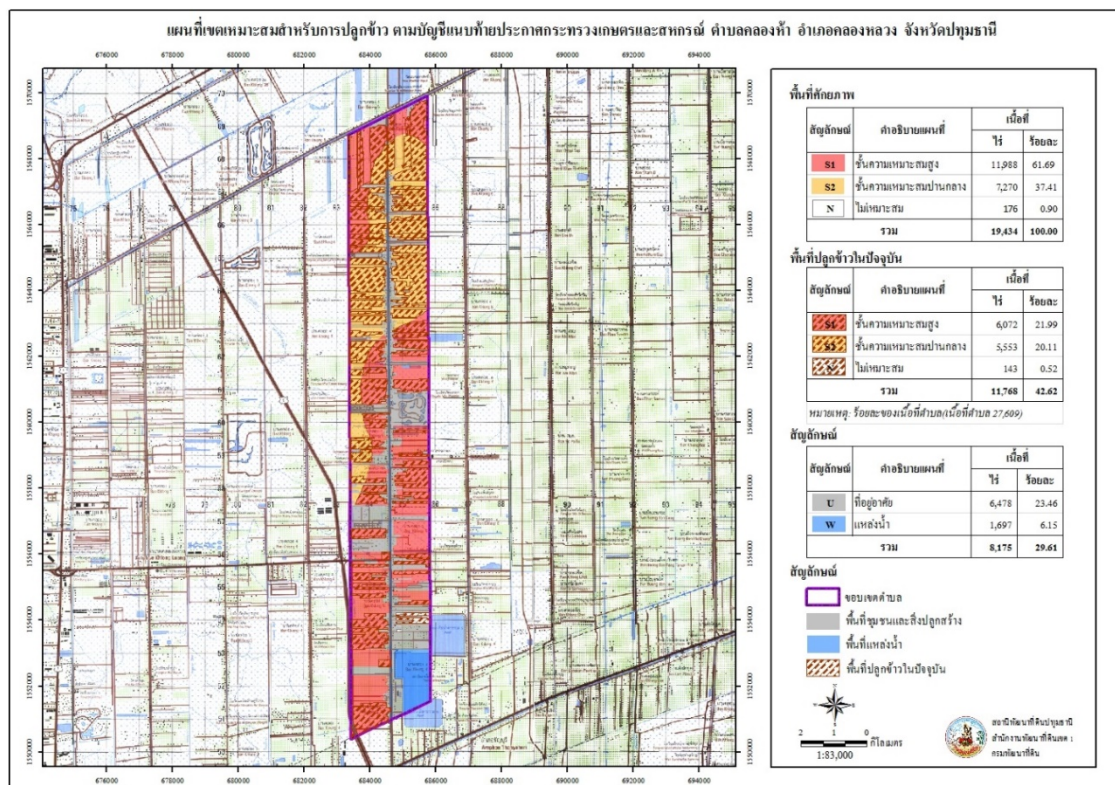
โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากคลองชลประทานที่ 5 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 861513 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตามแนวคันนาระหว่างอำเภอกลองหลวงกับอำเภอรัญบุรี ผ่านคลองระบายน้ำที่ 5 บริเวณพิกัด P R 850507 สิ้นสุดที่ปลายคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 838502 รวมระยะทางด้านทิศใต้ ประมาณ 2.5 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อดำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวงจังหวัดปทุมธานี

โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากปลายคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย บริเวณพิกัด P R 838502 ไปทางทิศเหนือ ตามแนวกึ่งกลางคลองชลประทานที่ 6 ซ้าย ผ่านทางหลวงหมายเลข 3214 (คลองหลวง – หนองเสือ) บริเวณพิกัด P R 838555 สิ้นสุดที่คลองระพีพัฒน์ บริเวณพิกัด P R 836685 รวมระยะทางด้านทิศตะวันตกประมาณ 18 กิโลเมตร

มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 45 ตารางกิโลเมตร หรือ 28,125 ไร่

 แผนที่ ตำบลคลองห้า อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ภาพที่ 2.1 แผนที่ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา (สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี, 2560)

ที่ตั้งสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า

เลขที่ 36 หมู่ที่ 8 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12120

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอลองหลวง และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอลองหลวง ประมาณ 10 กิโลเมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2538ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 112 ตอนพิเศษ 6 ง วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2538 ปัจจุบันเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่

2) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียว สภาพดินเป็นกรดปานกลาง และเป็นกรดจัด มีคลองระบายน้ำที่ 5 , คลองส่งน้ำที่ 5,6 , คลองระพีพัฒน์ และสระเก็บน้ำพระราม 9 อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คลองส่งน้ำและสระเก็บน้ำดังกล่าว มีประตูลดน้ำ เพื่อจ่ายน้ำ

3) ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กันยายน และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม - มกราคม

4) ลักษณะของดิน

ลักษณะดินในบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นดินเหนียว พื้นที่ราบเหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม บางส่วนถูกนำมาใช้ในโครงการที่พักอาศัย และอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

5) ลักษณะของแหล่งน้ำ

มีแหล่งน้ำสำคัญจากคลองชลประทาน 3 สายหลัก คือ คลองระบายน้ำที่ 5 คลองส่งน้ำที่ 5 - 6 จะอยู่คู่ขนานกันไป พาดผ่านพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า จากทิศเหนือไปทิศใต้ เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และการเกษตร

6) ลักษณะของไม้และป่าไม้

ลักษณะของไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้ออ่อน มีป่าหญ้าขึ้นอยู่ในที่ราบ อยู่ในที่ดินรกร้างว่างเปล่า ถูกทอดทิ้ง หญ้าชนิดต่างๆ จึงเกิดขึ้นทดแทนและเมื่อถึงหน้าแล้งก็เกิดไฟไหม้ พืชที่พบมากที่สุดในพื้นที่ป่าก็คือ หญ้าคา ต้นรูปไข่ หญ้าขน ฯลฯ

2.1.2 ด้านการเมืองการปกครอง

1) เขตการปกครอง

ตำบลคลองห้าประกอบด้วยจำนวนหมู่บ้าน 16 หมู่บ้าน

2) การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน มีจำนวน 16 หมู่บ้าน หากมีการเลือกตั้งในครั้งหน้า จะมีผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) จำนวน 1 คน จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คน 16 หมู่บ้าน รวมเป็น 32 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าได้ดำเนินการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2555 ครบวาระวันที่ 21 มกราคม 2559

โดยมีสถิติและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าดังนี้

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 8,978 คน คิดเป็นร้อยละ 100

- ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 7,312 คน คิดเป็นร้อยละ 81.44
- บัตรเสีย 344 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70
- บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 1.44

ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 1/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว

ข้อ 2 กรณีสมาชิกสภาท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่จะพ้นจากตำแหน่งให้สมาชิกสภาท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่ต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากครบวาระ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป โดยให้มีจำนวนตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

2.1.3 ด้านประชากร

1) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 14,405 คน แยกเป็นชาย 6,992 คน หญิง 7,413 คน จำนวนบ้านปกติ 6,248 หลังคาเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 เดือนกันยายน พ.ศ. 2559)

0.1	บ้านปกติ	ชาย	หญิง	รวม
ตำบลคลองห้า	6,248	6,992	7,413	14,405
หมู่ที่ 1	408	362	388	750
หมู่ที่ 2	712	712	588	1,221
หมู่ที่ 3	241	263	312	575
หมู่ที่ 4	399	425	436	861
หมู่ที่ 5	1,272	1,197	1,293	2,490
หมู่ที่ 6	474	338	313	651
หมู่ที่ 7	228	309	327	636
หมู่ที่ 8	295	471	498	969
หมู่ที่ 9	399	446	497	943
หมู่ที่ 10	96	181	168	349
หมู่ที่ 11	204	365	402	767
หมู่ที่ 12	157	286	274	560

หมู่ที่ 13	148	225	223	448
หมู่ที่ 14	807	803	881	1,684
หมู่ที่ 15	167	289	294	583
หมู่ที่ 16	179	362	381	743

2) ช่วงอายุและจำนวนประชากร

ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน 35 – 55 ปี

2.1.4 ด้านสภาพทางสังคม

1) การศึกษา

ระดับการศึกษา	อบต.	สพฐ.	รวม
ระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย	4 แห่ง	-	4 แห่ง
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมู่บ้านเอื้ออาทร5/1 หมู่ที่ 5			
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนชุมชนวัดหัตถสารเกษตร			
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์			

ระดับการศึกษา	อบต.	สพฐ.	รวม
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหมู่บ้านเอื้ออาทร5/3 หมู่ที่ 14			
ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย	-	4 แห่ง	4 แห่ง
1. โรงเรียนคลองห้า (พฤษชัยราษฎร์บำรุง)			
2. โรงเรียนชุมชนวัดหัตถสารเกษตร			
3. โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์			
4. โรงเรียนวัดศิริจันทาราม			
ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย	-	1 แห่ง	1 แห่ง
- โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ ฯ			

2) สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (หมู่ที่ 7,13) จำนวน 2 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 1 แห่ง

3) อาชญากรรม

ข้อมูลตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2558 – สิงหาคม 2559

- สถิติคดีอาญา ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ
 - ฆ่าผู้อื่น (คดีอุกฉกรรจ์) เกิดเหตุ 4 คดี จับกุมได้ 4 คดี
 - พยายามฆ่า เกิดเหตุ 3 คดี จับกุมได้ 1 คดี
 - ทำร้ายร่างกาย เกิดเหตุ 16 คดี จับกุมได้ 9 คดี
 - ข่มขืนกระทำชำเรา เกิดเหตุ 3 คดี จับกุมได้ 2 คดี
- สถิติคดีอาญา ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
 - ชิงทรัพย์ เกิดเหตุ 1 คดี ยังมาสามารถจับกุมได้
 - ลักทรัพย์ เกิดเหตุ 53 คดี จับกุมได้ 24 คดี
 - ฉ้อโกง เกิดเหตุ 1 คดี จับกุมได้ 1 คดี
 - ยักยอกทรัพย์ เกิดเหตุ 2 คดี จับกุมได้ 1 คดี
 - วางเพลิง เกิดเหตุ 1 คดี ยังมาสามารถจับกุมได้
- สถิติคดีอาญา (ลักทรัพย์รถยนต์) เกิดเหตุ 1 คดี
- สถิติคดีอาญา (ลักทรัพย์รถจักรยานยนต์) เกิดเหตุ 19 คดี จับกุมได้ 7 คดี

4) ยาเสพติด

ปัจจุบันสถานการณ์เฝ้าระวังในภาพรวมของตำบลคลองห้า มีการแพร่ระบาดในทุกหมู่บ้าน สถานการณ์เฝ้าระวังของตำบลคลองห้า มีพื้นที่เฝ้าระวังพิเศษ ได้แก่หมู่ที่ 16 เนื่องจากเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างตำบล (คลองสี่, คลองหก) และระหว่างจังหวัด (พระนครศรีอยุธยา)

5) การสังคมสงเคราะห์

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ได้ส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และครอบครัวผู้เดือดร้อนที่ประสบภัยสาธารณะตามความเหมาะสม สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สนับสนุนครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์อื่นๆ ตามแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนร้องขอตามความเหมาะสม เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

2.1.5 ด้านระบบบริการพื้นฐาน

1) การไฟฟ้า

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคลองหลวง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการให้บริการจ่ายกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชน โดยปัจจุบันสามารถให้บริการได้เต็มจำนวนพื้นที่ทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า

ด้านไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า เป็นผู้รับผิดชอบในการติดตั้ง ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า เพื่อให้แสงสว่างตามถนนและซอยต่างๆ

2) การประปา

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ได้ดำเนินกิจการประปา มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ผลิตน้ำประปาบาดาลจากแหล่งน้ำใต้ดิน และปัจจุบันประชาชนมีน้ำประปาบาดาลและประปาส่วนภูมิภาคใช้อุปโภคบริโภค

ข้อมูลระบบประปาส่วนภูมิภาค

หมู่บ้านที่มีท่อเมนประปาส่วนภูมิภาคผ่าน มีจำนวน 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1-14

ข้อมูลระบบประปาบาดาล

ที่	สถานที่	หมู่ที่	ขนาดปั๊มขับ เมอร์ส (แรงม้า)	ขนาด (ลบ.ม.)	หมายเหตุ
1	ทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิงธัญบุรี	1	-	30	เลิกใช้งาน
2	บ้านคุณอารัญ ทิพาพงษ์ผกาพันธ์	1	15	30	
3	วัดแสงสามัคคีธรรม	2	15	30	
4	บ้านคุณสุรินทร์ สาคร	4	15	30	
5	โรงเรียนคลองห้า (พฤษชัยราษฎร์บำรุง)	4	15	20	
6	อบต.คลองห้า	8	15	30	
7	วัดหัตถสารเกษตร	8	15	30	
8	บ้านคุณเล็ก แก่นเพชร (ซอยสามัคคี)	9	10	10	
9	โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์	10	15	30	
10	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ที่ 13	13	15	20	

11	บ้านคุณมานพ สุขเกษม	14	15	30	
12	บ้านคุณอุดม	15	15	30	
13	บ้านคุณวิเชียร โตดี	16	15	30	
14	บ้านคุณวิเชียร โตดี	16	15	20	

3) การคมนาคม/ขนส่ง

มีถนนลาดยางแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กถนนลูกรังและถนน

หินคลุก

หมู่ที่	จำนวนสายทาง รวม (สาย)	ถนนลาดยางแอสฟัลท์ ติกคอนกรีต (สาย)	ถนนคอนกรีตเสริม เหล็ก (สาย)	ถนนลูกรัง (สาย)	ถนนหินคลุก (สาย)
1	4	3	-	1	-
2	4	-	-	4	-
3	3	1	-	1	1
4	8	4	1	3	-
5	8	4	1	3	-
6	1	-	1	-	-
7	14	1	-	5	8
8	12	3	1	7	1
9	3	-	1	1	1
10	7	2	-	3	2
11	10	1	1	8	-
12	5	-	-	3	2
13	8	2	-	5	1
14	3	-	-	3	-
15	6	-	-	5	1
16	3	1	-	-	2
รวม	99	22	6	52	19
ถนนเชื่อมระหว่างตำบล		1	3	-	-

ถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน	3	-	-	-
ถนนในการรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น	1	-	-	-

- ถนนบางขันธ-หนองเสือ เป็นถนนสายหลัก ซึ่งเชื่อมต่อถนนรังสิต-นครนายกการจัดการขนส่งมวลชนมีรถโดยสารประจำทางสายรังสิต-หนองเสือ, สาย อพวช.-รังสิต และสายรังสิต-บ้านเอื้ออาทร คลองห้า ให้บริการด้านการขนส่งผู้โดยสารด้วยรถโดยสารประจำทางแบบรถธรรมดาและรถปรับอากาศ

ร้อยละของถนนในความรับผิดชอบของ อปท.ที่สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี

- ความยาวของถนนภายในตำบลคลองห้า 130.769 กิโลเมตร

ถนนลาดยาง 53.672 กิโลเมตร

ถนนคอนกรีต 2.133 กิโลเมตร

ถนนหินคลุก 8.490 กิโลเมตร

ถนนลูกรัง 67.7 กิโลเมตร

ถนนลาลอง 0 กิโลเมตร

คิดเป็นร้อยละของถนนที่สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี 100%

- ทางน้ำมีคลองระบายน้ำที่ทางรัฐบาลชุดขึ้น จำนวน 1 คลอง เพื่อใช้เป็นคลองระบายน้ำขนาดกว้าง 30 เมตร ยาว 20 กิโลเมตร ลึก 2 เมตร ผ่านท้องที่จากทิศเหนือไปทิศใต้ และคลองส่งน้ำจำนวน 2 คลอง (ปัจจุบันใช้เพื่อการเกษตร)

4) โทรศัพท์

ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นเครื่องมือสื่อสาร

5) ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

ที่ทำการไปรษณีย์ที่ใกล้ที่สุด ได้แก่

- ที่ทำการไปรษณีย์คลองหลวง สาขาซอยโบทานี

ระยะทางห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ประมาณ 10 กิโลเมตร

- ที่ทำการไปรษณีย์ธัญบุรี

ระยะทางห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ประมาณ 11 กิโลเมตร

- ที่ทำการไปรษณีย์คลองหลวง

ระยะทางห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ประมาณ 15 กิโลเมตร

6) การใช้ที่ดิน

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า มีพื้นที่ทั้งหมด 40.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 25,500 ไร่ ที่ดินส่วนใหญ่มักใช้เพื่อการอยู่อาศัย การสาธารณสุขโรค การเกษตร

การใช้ที่ดินมักกำหนดประเภทการใช้ที่ดินไว้ 4 ประเภท คือ

1. การใช้ที่ดินเพื่อการทำเกษตรกรรม
2. บริเวณที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย
 - บ้านของประชาชนที่สร้างเอง
 - หมู่บ้านจัดสรร (มีจำนวน 11 หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือน 2,761)

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนหลังคาเรือน	ระบบประปา
1	หมู่บ้านราชา	1	70	ส่วนภูมิภาค
2	หมู่บ้านธาราวิลล์	2	144	ส่วนภูมิภาค
3	หมู่บ้านเบญจพฤษ	2	370	ส่วนภูมิภาค
4	หมู่บ้านสวนริมบึง	3	60	ส่วนภูมิภาค
5	หมู่บ้านสวนสุทธิดา	4	100	ส่วนภูมิภาค
6	หมู่บ้านภิภาพร	4	70	ส่วนภูมิภาค
7	หมู่บ้านเอื้ออาทรคลองห้า 5/1 , 5/2	5	998	ส่วนภูมิภาค
8	หมู่บ้านราชธานี	9	250	ส่วนภูมิภาค
9	หมู่บ้านสนามกอล์ฟอัลไพน์	9	50	ส่วนภูมิภาค
10	หมู่บ้านสวนรังสิตรีสอร์ท	14	150	ส่วนภูมิภาค
11	หมู่บ้านเอื้ออาทรคลองห้า 5/3	14	499	ส่วนภูมิภาค

3. บริเวณที่ดินเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและส่งเสริมสภาพแวดล้อมเช่นสระน้ำพระรามเก้า

4. สถานที่ราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจต่างๆ ได้แก่

ทณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงธัญบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

พลังงาน	สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ
	ศูนย์วิจัยและพัฒนาธาตุหายาก
	ศูนย์ฉายรังสีอาหารและผลิตผลการเกษตร
	สำนักพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านพลังงาน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์
อตุลยเดช	อาคารอนุรักษ์พลังงานเฉลิมพระเกียรติ
	โรงเรียนคลองห้า (พฤษชัยราษฎร์บำรุง)
	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอคลองหลวง
	หออัครศิลป์
ปทุมธานี	หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติธรณีวิทยาเฉลิมพระเกียรติ
	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกาญจนาภิเษก
	กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1
ปทุมธานี	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อการศึกษากรุงเทพฯ (รังสิต) จังหวัด
	สถานีเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียง 100 กิโลวัตต์คลื่นสั้น (รังสิต) จังหวัดปทุมธานี
	สถานีเครื่องส่ง 819 รังสิต
	สถานีตำรวจภูธรคลองห้า
ปทุมธานี	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ที่ 7
	โรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ฯ
	โรงเรียนชุมชนวัดหัตถสารเกษตร
	โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์
ปทุมธานี	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองห้า หมู่ที่ 13
	โรงเรียนวัดศิริจันทาราม

2.1.6 ด้านระบบเศรษฐกิจ

1) การเกษตร

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า การประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะมีเป็นส่วนน้อยตามชุมชนรอบนอก ได้แก่ การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่ที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว พืชผัก พืชสวน

2) การประมง

มีการประมงคือการเลี้ยงปลา และการเลี้ยงกุ้งก้ามแดง เพื่อเศรษฐกิจ

3) การปศุสัตว์

การประกอบอาชีพปศุสัตว์เพื่อการค้าขายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า มีจำนวนค่อนข้างน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ เป็ด สุกร และบ่อปลา เพื่อการบริโภคเองในครัวเรือน และเหลือบางส่วนเพื่อจำหน่ายปลีกย่อย

4) การบริการ

1) สถานประกอบการด้านพาณิชยกรรม

- สถานีบริการน้ำมัน (ปั๊มหลอด/หัวจ่าย)	จำนวน	24	แห่ง
- ศูนย์การค้า / ห้างสรรพสินค้า	จำนวน	-	แห่ง
- ตลาดนัด	จำนวน	5	แห่ง
- ร้านค้าทั่วไป	จำนวน	37	แห่ง

2) สถานประกอบการเทศพาณิชย์

- สถานธนาบาล	จำนวน	-	แห่ง
- โรงฆ่าสัตว์	จำนวน	-	แห่ง

3) สถานประกอบการด้านบริการ

- โรงแรม	จำนวน	-	แห่ง
- ธนาคาร	จำนวน	-	แห่ง
- ร้านจำหน่ายอาหาร	จำนวน	11	แห่ง
- โรงภาพยนตร์	จำนวน	-	แห่ง
- สนามกอล์ฟ	จำนวน	1	แห่ง
- สระว่ายน้ำ	จำนวน	-	แห่ง
- ที่อาบน้ำ อบไอน้ำ อบสมุนไพร	จำนวน	1	แห่ง

5) การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ได้แก่

1. องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.)

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บริเวณเทคโนโลยีธานี มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 10,000 ตารางเมตร สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ อาคารออกแบบเป็นรูปลูกเต๋า ภายในพิพิธภัณฑ์ฯ จัดแสดงนิทรรศการต่างๆทางวิทยาศาสตร์

ชั้นแรก จัดแสดงภาพ และผลงานนักวิทยาศาสตร์ การจำลองลูกโลกขนาดใหญ่

ชั้นที่ 2 จัดแสดงหุ่นจำลอง ลูซี่ ที่ทำจากฟอสซิล เป็นรูปเหมือนที่แสดงถึงการกำเนิดมนุษย์คนแรก ยานอวกาศ และมนุษย์อวกาศจำลอง

ชั้นที่ 3 เป็นอุโมงค์เงา และเรือนไม้ จัดแสดงในเรื่องของแสง

ชั้นที่ 4 จัดแสดงพื้นฐาน และเทคโนโลยีในประเทศไทยลักษณะทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยานิเวศวิทยา การผลิตด้านการเกษตรและเทคโนโลยีการก่อสร้าง

ชั้นที่ 5 คือแสดงการแยกแยะส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ รวมถึงสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

และ ชั้นที่ 6 แสดงถึงภูมิปัญญาไทย

อัตราค่าเข้าชม ผู้ใหญ่ 80 บาท เด็ก 40 บาท ชาวต่างประเทศ 100 บาท

2. หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชย์สมบัติครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 กรมศิลปากรได้ทำการจัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติขึ้น เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นสิ่งอนุสรณ์เฉลิมพระเกียรติ ด้วยงบประมาณทั้งสิ้น 720.4 ล้านบาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อว่า "หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช"

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งอยู่บนพื้นที่ 75 ไร่ อาคารก่อสร้างเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ สมัยรัชกาลที่ 9 ตั้งอยู่ ณ ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็นกลุ่มอาคาร 4 ส่วน มีทางเชื่อมและลานเอนกประสงค์รวมพื้นที่ 20,000 ตารางเมตร ประกอบด้วย

อาคารส่วนที่ 1 อาคารเก็บเอกสารจดหมายเหตุ เป็นอาคาร 9 ชั้น มีพื้นที่ 6,000 ตารางเมตร

อาคารส่วนที่ 2 อาคารให้บริการค้นคว้า มีพื้นที่ 4,500 ตารางเมตร

อาคารส่วนที่ 3-4 อาคารจัดแสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจและโครงการในพระราชดำริมีพื้นที่ 3,000 ตารางเมตร

ลานเอนกประสงค์ เป็นส่วนจัดกิจกรรม มีพื้นที่ 3,500 ตารางเมตร

อาคารทั้ง 4 อาคารในหอจดหมายเหตุแห่งชาติแห่งนี้ ทางกรมศิลปากรต้องการให้เป็นหอสมุดจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่สมบูรณ์ที่สุด ในการเก็บรวบรวมเอกสารสำคัญของชาติ เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยให้แก่หน่วยงานราชการ เอกชน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

อำนวยการประโยชน์ในการรวบรวมจัดเก็บจัดแสดง ให้บริการสืบค้น และอนุรักษ์เอกสารที่เกี่ยวข้องเนื่องในพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจอาทิ พระราชหัตถเลขา พระบรมราชโองการ พระราชดำรัส พระราชนิพนธ์ ภาพเขียนฝีพระหัตถ์ พระบรมฉายาลักษณ์ แถบบันทึกพระสุรัสวดี ฯลฯ ตลอดจนเอกสารการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการเฉลิมพระเกียรติต่างๆ หอจดหมายเหตุแห่งชาติแห่งนี้จึงเป็นสถานที่ให้ความรู้ และให้เยาวชนรุ่นหลังได้ซาบซึ้งถึงพระปรีชาสามารถ ในการปกครองแผ่นดิน รวมไปถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์ไทยทุก พระองค์

ผู้สนใจสามารถเข้าชมได้ในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 09.00-16.30 น.

3. หอศิลปปิ่นแห่งชาติ

ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า ก่อตั้งเมื่อ พุทธศักราช 2539 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันจันทร์ที่ 17 พฤษภาคม 2553 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ครบ 50 ปี เมื่อปีพุทธศักราช 2539 เป็นศูนย์กลางจัดแสดงผลงานพระอัจฉริยภาพด้านศิลปวัฒนธรรมในฐานะทรงเป็น “อัครศิลปิน” และเพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ว่า “ผลงานของศิลปินแห่งชาติเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมล้ำค่าของชาติเป็นเครื่องหมายแสดงอารยธรรมอันสูงส่งของชาติไทย ควรแก่การภาคภูมิใจของคนไทยทั้งชาติจึงจำเป็นต้องจัดทำเนียบขึ้นบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติโดยส่วนรวมต่อไป”

นอกจากนี้ ยังใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า อ้างอิง เกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพด้านศิลปวัฒนธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประวัติผลงานของศิลปินแห่งชาติเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป อีกทั้งเป็นสถานที่สำหรับให้ศิลปินแห่งชาติได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถ่ายทอดความรู้ โดยจัดแบ่งเป็นห้องต่างๆ จำนวน 7 ห้อง บนพื้นที่ 3 ชั้นแยกเป็นห้องบริหาร 1 ห้อง ห้องนิทรรศการชั่วคราว 1 ห้อง ห้องนิทรรศการถาวร 5 ห้อง จัดแสดงนิทรรศการพระอัจฉริยภาพด้านศิลปวัฒนธรรมของอัครศิลปิน จำนวน 2 ห้อง และนิทรรศการเผยแพร่ ประวัติ ผลงานของศิลปินแห่งชาติทุกท่าน จำนวน 3 ห้อง โดยใช้สื่อผสมที่ทันสมัย สื่อปฏิสัมพันธ์หลายชนิด

4. พิพิธภัณฑ์สถานกาญจนาภิเษก

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กาญจนาภิเษกสร้างขึ้นเนื่องในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 เป็นพิพิธภัณฑ์ทางด้าน

ชาติพันธุ์วิทยา ตั้งอยู่ ณ ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี บนเนื้อที่ 305 ไร่ เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสที่สำคัญยิ่งของพสกนิกรชาวไทย กรมศิลปากรเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง จึงได้อัญเชิญนามพระราชพิธีมาเป็นชื่อหน่วยงานนี้ว่า "พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกาญจนาภิเษก"

โครงการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้านชาติพันธุ์วิทยานี้กำเนิดมาจากนโยบายของกรมศิลปากรที่ตระหนักถึงแนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่มุ่งเน้นทางด้านการกระจายความเจริญจากเมืองไปสู่ชนเมือง นับเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉพาะสาขาในส่วนกลาง ลำดับที่ 3

นอกจากนี้ทางกรมศิลปากรได้จัดให้พิพิธภัณฑสถานเฉพาะด้านสาขาอื่นๆ ผนวกกับการสร้างอาคาร ของหน่วยงานอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม ที่โยกย้ายออกจากกรุงเทพฯ มารวมอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อเตรียมจัดให้เป็นพื้นที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม เฉลิมพระเกียรติ ร.9 แหล่งเรียนรู้สหสาขาวิชาที่ครอบคลุม ความรู้เรื่องเกี่ยวกับคนไทยทั้งศิลปะ วัฒนธรรมชาติพันธุ์วิทยา และธรรมชาติวิทยา เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์การเรียนรู้แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมเยียน เป็นบทนำการเดินทางท่องเที่ยวและศึกษาในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

ภายในพื้นที่โครงการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กาญจนาภิเษกจึงมีพิพิธภัณฑและหน่วยงานด้านการอนุรักษ์ อยู่ร่วมกันหลายหน่วยงาน อาทิ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9 หอศิลปปิ่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติธรณีวิทยา เป็นต้น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กาญจนาภิเษกสามารถให้ความรู้แก่นักเรียน หรือผู้ที่สนใจได้ในรูปแบบของนิทรรศการสัญจรตามสถานศึกษา และศูนย์กลางชุมชน พร้อมสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศิลปวัตถุ โบราณวัตถุจำลอง ภาพสไลด์ เป็นต้น โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้บรรยาย และในปี พ.ศ. 2548 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กาญจนาภิเษกเปิดให้บริการ ในส่วนของศูนย์ข้อมูลโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ซึ่งจะมีการจัดแสดงโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุประเภทเครื่องปั้นดินเผา ผ้า อาวุธ เครื่องใช้ในการเกษตร เป็นต้น จำนวนมากกว่า 10,000 รายการในรูปแบบของคลังเปิด

เปิดให้เข้าชมเป็นหมู่คณะ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 09.00-16.00 น. (การเข้าชมเป็นหมู่คณะ ควรติดต่อล่วงหน้าก่อนเข้าชม)

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0 2902 7568-9 ติดต่อ: โทร. 0 2902 7568-9

5. สระน้ำพระรามเก้า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เดิมที่ดินบริเวณโครงการสระเก็บน้ำพระราม 9 เป็นพื้นที่สงวนไว้ใช้ในราชการของกรมประชาสัมพันธ์ กรมแรงงาน และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีสภาพเป็นที่ลุ่มและใช้ทำนา ในช่วงฤดูแล้งพื้นที่บริเวณดังกล่าวขาดแคลนน้ำ สำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ที่ดินมีสภาพค่อนข้างรกร้าง มีต้นหญ้าและวัชพืชขึ้นอยู่เต็ม พื้นที่เป็นบริเวณกว้างและมีบ้านเรือนราษฎรปลูกอาศัยอยู่ตามแนวริมคลองด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของพื้นที่

เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2523 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นนำเจ้าหน้าที่ จากส่วน

ราชการต่าง ๆ ใฝ่หาละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เพื่อน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายที่ดินของส่วนราชการที่จับจองไว้และยังมิได้ทำประโยชน์ในเขต อำเภอลองหลวง และอำเภอดงหลวง จังหวัดพทุมธานี จำนวน 3,032 ไร่ เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างแหล่งเก็บน้ำอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ตามพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริให้สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และกรมชลประทาน ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำเก็บน้ำอเนกประสงค์ ในเขตที่ดินดังกล่าว ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพราะเมื่อแหล่งเก็บน้ำแห่งนี้ดำเนินการเสร็จแล้วจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชนบางส่วนในเขตจังหวัดพทุมธานี ปริมณฑลและกรุงเทพมหานคร และที่สำคัญจะเป็นแหล่งเก็บน้ำต้นทุนขนาดใหญ่ เพื่อส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่ ทำนาปรังและกิจกรรมการเกษตรบริเวณดังกล่าว ในช่วงฤดูแล้ง นำน้ำที่เหลือจากกิจกรรมด้านการเกษตร ไปบรรเทาน้ำเน่าเสียตามคลองและชุมชนบางแห่ง ในเขตปริมณฑลและกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นในช่วงฤดูน้ำหลากยังสามารถเก็บกักน้ำส่วนหนึ่ง เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตอนล่างได้อีกด้วย

ต่อมา เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรี และกระทรวงการคลังได้น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายที่ดินดังกล่าวในนามมูลนิธิชัยพัฒนา สำหรับดำเนินโครงการสระเก็บน้ำพระราม 9 ซึ่งเริ่มทำการก่อสร้างในปี 2534 และแล้วเสร็จเก็บกักน้ำตั้งแต่ปี 2538 ต่อมาได้มีการก่อสร้างเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่บริเวณโดยรอบสระเก็บน้ำพระราม 9 อีกด้วย

หลังจากทำการก่อสร้างโครงการสระเก็บน้ำพระราม 9 ที่ประกอบด้วยสระเก็บน้ำขนาดใหญ่จำนวน 2 แห่ง เนื้อที่รวม 2,580 ไร่

สระเก็บน้ำที่ 1 พื้นที่ประมาณ 790 ไร่ ความจุประมาณ 6 ล้าน ลบ.ม. เพื่อรับน้ำจากคลองระบายน้ำรังสิต 6

ส่วนสระน้ำที่ 2 มีพื้นที่ประมาณ 1,790 ไร่ ความจุประมาณ 11.1 ล้าน ลบ.ม. รองรับน้ำจากคลองรังสิต 5

แล้วยังได้ดำเนินการปรับสภาพพื้นที่ ก่อสร้างถนนผิวจราจรลูกรังบริเวณโครงการ สะพานรั้วเหล็ก และทางเข้าออก ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณที่ทำการโครงการงานหินเรียงป้องกันตลิ่ง และติดตั้งระบบไฟฟ้า รวมทั้งปลูกต้นไม้ในบริเวณพื้นที่โครงการ

6. โครงการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติธรณีวิทยาเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพทุมธานี

ซึ่งรับผิดชอบดำเนินงานโดย กรมทรัพยากรธรณี เป็นโครงการหนึ่งใน 12 โครงการ ตามแผนการจัดตั้งสถาบันศิลปวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ดังกล่าวเป็นสถานที่อนุรักษ์แหล่งข้อมูลอ้างอิงและตัวอย่างที่สำคัญทางธรณีวิทยา ซึ่งประชาชนชาวไทยสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องของธรณีวิทยาอันมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และการพัฒนาประเทศ กรมทรัพยากรธรณี ได้ดำเนินการก่อสร้าง

อาคารพิพิธภัณฑ 4 ชั้นครึ่ง เนื้อที่ใช้สอยประมาณ 14,000 ตารางเมตร บนเนื้อที่ 5 ไร่ โดยอาคารพิพิธภัณฑได้สร้างเสร็จเมื่อปี 2543 ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้นประมาณ 419.5 ล้านบาท เพื่อให้การดำเนินงานจัดสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติธรณีวิทยาเฉลิมพระเกียรติ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ และเหมาะสมกับการเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติธรณีวิทยาแห่งแรกในประเทศไทย ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ รวมถึงออกแบบรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการ ดำเนินการจัดแสดง ตลอดจนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้พิพิธภัณฑแล้วเสร็จสมบูรณ์พร้อมที่จะเปิดให้บริการโดยจัดให้มีพิธีเปิดทดลองระบบพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติธรณีวิทยาเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ในวันที่ 6 พฤษภาคม 2554 จัดให้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครกุมารี เสด็จแทนพระองค์ทรงเป็นประธานเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติธรณีวิทยาเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2555

6) อุตสาหกรรม

ปัจจุบันในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ได้มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจมีการดำเนินการด้านอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า จำแนกตามกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

1. กิจการเกี่ยวกับการบริการ	จำนวน 24	แห่ง
2. กิจการเกี่ยวกับไม้	จำนวน 1	แห่ง
3. กิจการเกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี (จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง, ก๊าซหุงต้ม)	จำนวน 29	แห่ง
4. กิจการเกี่ยวกับโลหะ หรือแร่	จำนวน 6	แห่ง
6. กิจการอื่นๆ การสะสมวัตถุหรือสิ่งของที่ชำรุดใช้แล้ว หรือเหลือใช้	จำนวน 7	แห่ง
7. กิจการเกี่ยวกับการเกษตร	จำนวน 6	แห่ง
8. กิจการเกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักรกล หรือเครื่องกล	จำนวน 13	แห่ง

7) การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

ประเภทวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

- วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองห้าร่วมใจ
ที่ตั้ง 3/1 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2548
- วิสาหกิจชุมชนกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์สตรีตำบลคลองห้า

- ที่ตั้ง 12/14 หมู่ที่ 11 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2549
- วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสายใยรักแห่งครอบครัวตำบลคลองห้า
ที่ตั้ง 12/14 หมู่ที่ 11 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551
 - วิสาหกิจชุมชนคนปั้นเตาตำบลคลองห้า
ที่ตั้ง 12/14 หมู่ที่ 11 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555
 - วิสาหกิจชุมชนเกษตรปลอดภัยตำบลคลองห้า
ที่ตั้ง 13 หมู่ที่ 2 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2556
 - วิสาหกิจชุมชนบ้านเกษตรสมบูรณ์ หมู่ที่ 10 ตำบลคลองห้า
ที่ตั้ง 12/5 หมู่ที่ 10 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2557
 - วิสาหกิจชุมชนพันธุ์ไม้ผล พืชผัก ผลไม้ หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า
ที่ตั้ง 9/1 หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558
 - วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพ หมู่ที่ 6 ตำบลคลองห้า
ที่ตั้ง 8 หมู่ที่ 6 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
อนุมัติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2559
- ประเภทกลุ่ม/กลุ่มอาชีพ
- กลุ่มอาชีพสตรีบ้านคลองห้า หมู่ที่ 2
 - กลุ่มสตรีสหกรณ์เกษตรคลองหลวง (คลองห้า)

8) แรงงาน

การประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือ
เกษตรกรรมและค้าขาย

2.1.7 ด้านเศรษฐกิจพอเพียงท้องถิ่น (ด้านการเกษตรและแหล่งน้ำ)

1) ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชน

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 14,405 คน แยกเป็นชาย 6,992 คน หญิง 7,413 คน
จำนวนบ้านปกติ 6,248 หลังคาเรือน (ข้อมูลณวันที่ 28 เดือนกันยายน พ.ศ. 2559)

ตำบล/หมู่บ้าน	บ้านปกติ	ชาย	หญิง	รวม
---------------	----------	-----	------	-----

ตำบลคลองห้า	6,248	6,992	7,413	14,405
หมู่ที่ 1	408	362	388	750
หมู่ที่ 2	712	712	588	1,221
หมู่ที่ 3	241	263	312	575
หมู่ที่ 4	399	425	436	861
หมู่ที่ 5	1,272	1,197	1,293	2,490
หมู่ที่ 6	474	338	313	651
หมู่ที่ 7	228	309	327	636
หมู่ที่ 8	295	471	498	969
หมู่ที่ 9	399	446	497	943
หมู่ที่ 10	96	181	168	349
หมู่ที่ 11	204	365	402	767
หมู่ที่ 12	157	286	274	560
หมู่ที่ 13	148	225	223	448
หมู่ที่ 14	807	803	881	1,684

ตำบล/หมู่บ้าน	บ้านปกติ	ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 15	167	289	294	583
หมู่ที่ 16	179	362	381	743

2) ข้อมูลด้านการเกษตร

การประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือเกษตรกรรม และค้าขายการประกอบอาชีพทำการเกษตรกรรมได้แก่ทำนาทำสวนกล้วย ทำไร่ข้าว, ตะไคร้ ฯลฯ

3) ข้อมูลด้านแหล่งน้ำการเกษตร

มีแหล่งน้ำสำคัญจากคลองชลประทาน 3 สายหลัก คือ คลองระบายน้ำที่ 5 คลองส่งน้ำที่ 5 - 6 จะอยู่คู่ขนานกันไป พาดผ่านพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า จากทิศเหนือไปทิศใต้ เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และการเกษตร

4) ข้อมูลด้านแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ (หรือน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค)

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ได้ดำเนินกิจการประปา มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ผลิตน้ำประปาบาดาลจากแหล่งน้ำใต้ดิน และปัจจุบันประชาชนมีน้ำประปาบาดาลและประปาส่วนภูมิภาคใช้อุปโภคบริโภค

ข้อมูลระบบประปาส่วนภูมิภาค

หมู่บ้านที่มีท่อเมนประปาส่วนภูมิภาคผ่าน มีจำนวน 14 หมู่บ้าน ได้แก่หมู่ที่ 1-14

ข้อมูลระบบประปาบาดาล

ที่	สถานที่	หมู่ที่	ขนาดปั๊ม ซั้มเมอร์ส (แรงม้า)	ขนาด (ลบ.ม.)	หมายเหตุ
1	ทัณทสถานบำบัดพิเศษหญิงธัญบุรี	1	-	30	เลิกใช้งาน
2	บ้านคุณอารัญ ทิพาพงษ์ผกาพันธ์	1	15	30	
3	วัดแสงสามัคคีธรรม	2	15	30	
4	บ้านคุณสุรินทร์ สาคร	4	15	30	
ที่	สถานที่	หมู่ที่	ขนาดปั๊ม ซั้มเมอร์ส (แรงม้า)	ขนาด (ลบ.ม.)	หมายเหตุ
5	โรงเรียนคลองห้า (พฤษชัยราษฎร์บำรุง)	4	15	20	
6	อบต.คลองห้า	8	15	30	
7	วัดหัตถสารเกษตร	8	15	30	
8	บ้านคุณเล็ก แก่นเพชร (ซอยสามัคคี)	9	10	10	
9	โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์	10	15	30	
10	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คลองห้า หมู่ที่ 13	13	15	20	
11	บ้านคุณมานพ สุขเกษม	14	15	30	

12	บ้านคุณอุดม	15	15	30	
13	บ้านคุณวิเชียร โตดี	16	15	30	
14	บ้านคุณวิเชียร โตดี	16	15	20	

2.1.8 ด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

1) การนับถือศาสนา

ผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตพื้นที่ โดยมีข้อมูลศาสนสถาน ดังนี้

1. วัดแสงสามัคคีธรรม หมู่ที่ 2
2. วัดหัตถสารเกษตร หมู่ที่ 8
3. วัดศิริจันทาราม หมู่ที่ 13

2) ประเพณีและงานประจำปี

1. ประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ (เดือนมกราคม) ทำบุญตักบาตรข้าวสาร - อาหารแห้ง
2. ประเพณีสงกรานต์ (เดือนเมษายน) ทำบุญเลี้ยงพระ – รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ
3. ประเพณีจุดลูกหนู (เดือนเมษายน) ทำบุญตักบาตร และมีการแข่งขันการจุดลูกหนู
4. ประเพณีแห่เทียนพรรษา (เดือนกรกฎาคม) แห่เทียนพรรษานำถวายวัดตำบล
5. ประเพณีลอยกระทง (เดือนพฤศจิกายน) จัดประกวดนางนพมาศ , ประกวดกระทง

3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น คือ การทำลูกหนู เพื่อใช้ในประเพณีจุดลูกหนู

4) สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกที่โดดเด่น คือ หมี่กรอบ ผักปลอดสารพิษ น้ำพริกเผา ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มต่างๆ เป็นต้น

2.1.9 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1) น้ำ

มีแหล่งน้ำสำคัญจากคลองชลประทาน 3 สายหลัก คือ

- คลองระบายน้ำที่ 5

- คลองส่งน้ำที่ 5

- คลองส่งน้ำที่ 6

พาดผ่านพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า จากทิศเหนือไปทิศใต้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และการเกษตร

- สระเก็บน้ำพระราม 9 อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คลองส่งน้ำและสระเก็บน้ำดังกล่าว มีประตูล้อมน้ำ เพื่อจ่ายน้ำให้ประชาชนใช้เพื่อการเกษตร

- ระบบประปาส่วนภูมิภาค

หมู่บ้านที่มีท่อเมนประปาส่วนภูมิภาคผ่าน มีจำนวน 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1-14

- ระบบประปาบาดาล

2) ป่าไม้

ไม่มีป่าไม้ในพื้นที่ มีเพียงป่าหญ้าขึ้นอยู่ในที่ราบ อยู่ในที่ดินรกร้างว่างเปล่า

3) ภูเขา

ไม่มีภูเขาในพื้นที่

4) คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

ปัจจุบันสภาพสิ่งแวดล้อมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า เริ่มก่อปัญหาในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางน้ำ อากาศ ฝุ่นละออง เสียง กลิ่น จากกระบวนการผลิตหรือการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการแต่ไม่มากนัก โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาด เนื่องจากมีการขยายตัวของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า ต้องประสบกับปัญหาด้านการจัดเก็บและทำลายขยะมูลฝอย เนื่องจากมีเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ และสถานที่กำจัดขยะไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

มลพิษทางน้ำ

น้ำเน่าเสียถูกปล่อยทิ้งจากอาคารบ้านเรือนของประชาชน ตลอดทั้งสารเคมีตกค้างจากการทำเกษตรกรรมปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการในการป้องกันที่ดี ประกอบกับยังไม่มีกักบำบัดน้ำเสีย ก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง

มลพิษทางอากาศ

สภาพอากาศอยู่ในระดับเหมาะสม ไม่ค่อยมีสารพิษทางอากาศ ยกเว้นควันเสียจากท่อไอเสียรถยนต์

ขยะตกค้าง

การลักลอบทิ้งขยะมูลฝอย ทำให้เกิดขยะตกค้างสร้างปัญหาให้เกิดการเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น

ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า เน้นการพัฒนาการบำรุงสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความน่าอยู่และมีความยั่งยืน โดย

- การสร้างสำนึกให้ประชาชนตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - การป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการปลูกต้นไม้เสียบบลอสบาย
- น้ำที่ 5

- การบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ

ความหมายขยะ

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2551:1) และพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2542:166) ได้ให้ความหมายขยะ หมายถึง สิ่งของที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ซึ่งเกิดจากกระบวนการผลิตรวมถึงการใช้งานอย่างเหมาะสมในระดับหนึ่งของคนทุกกลุ่มทุกช่วงเวลาที่ผ่านมาจากทุกสถานที่ ได้แก่ อาคาร บ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ทำการ โรงงานอุตสาหกรรม การเกษตร ตลาด ร้านค้า และบนถนน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอีกรูปแบบหนึ่งที่จะเป็นนวัตกรรม เป็นพลังงานใหม่ และอื่นๆ ตามความเหมาะสมของสิ่งที่เหลือนั้นๆ ของคนทุกกลุ่มในช่วงเวลาต่อมา ณ สถานที่ใหม่หรือสถานที่เดิมก็ได้ ยกเว้นอุจจาระและปัสสาวะของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูล สิ่งของที่เหลือใช้ ได้แก่ กระดาษทุกชนิด ขวด แก้ว เศษผ้าทุกชนิด เศษไม้ เศษอาหาร เศษยางและหนัง เศษกระจก พลาสติกทุกชนิด กระป๋องทุกชนิด เศษวัสดุก่อสร้าง กิ่งไม้ ใบไม้ มูลสัตว์ ซากสัตว์ ซากพืชผักผลไม้ ขยะติดเชื้อและสารเคมี ยกเว้นอุจจาระและปัสสาวะของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูล

ศรินทร์ทิพย์ กริมเขียว (2550) ได้กล่าวว่าขยะมูลฝอยความหมายครอบคลุมถึง เศษของเหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกทิ้งจากชุมชน ซึ่งได้แก่ มูลฝอยที่เกิดจากบ้านพักอาศัย ร้านค้า เขตพาณิชย์กรรม อาคาร สำนักงาน และจากเขตเกษตรกรรมด้วย

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุรณ (2550) ได้ให้ความหมายของขยะมูลฝอยไว้ว่า หมายถึงเศษของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิต และการใช้สอยของมนุษย์ ขยะมูลฝอยอาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยนั้นๆ

กรมควบคุมมลพิษ (2551) ได้กล่าวว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมต่างๆ ย่อมจะต้องมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อการอุปโภคบริโภค ผลจากการใช้ทรัพยากรดังกล่าว

ได้ก่อให้เกิดผลผลิตถูกทิ้งไปในรูปของมูลฝอยการเกิดขยะมูลฝอยในชุมชนที่ไม่ใช่แล้วหรือที่ทิ้งแล้ว หรือสิ่งอื่นใดที่ต้องเก็บกวาดจากที่ใดๆ

ประเภทของขยะมูลฝอย

การจำแนกประเภทขยะมูลฝอย จะมีนักวิชาการหรือนักวิจัย แบ่งไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1) การแบ่งตามลักษณะของส่วนประกอบของขยะมูลฝอย (สุทธิรักษ์ สุจริตตานนท์, 2550; สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551:1-2) ได้แก่ เศษผลไม้ เศษผัก เศษอาหารที่เหลือจากการปรุงอาหารและเหลือจากการบริโภค เศษกระดาษ และวัสดุหรือผลิตภัณฑ์จากเยื่อกระดาษ พลาสติกและวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก ผ้าและสิ่งทอต่างๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติ และใยสังเคราะห์ แก้วและวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแก้ว ไม้และวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ โลหะและวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจาก ยาง หนัง และวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยางและหนัง และวัสดุที่ไม่อาจจัดกลุ่มได้

2) การแบ่งตามลักษณะของภาชนะรองรับของขยะมูลฝอย (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต, ม.ป.ป.) ได้แก่ ขยะเสีย สำหรับทิ้งเศษอาหาร ขยะเน่าเสียเป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้ มีความชื้นมาก และส่งกลิ่นเหม็นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ เศษพืชผัก เปลือกผลไม้ และเศษอาหาร เป็นต้น ขยะประเภทนี้หลังจากแยกกำจัดแล้วสามารถไปใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก ขยะยังใช้ได้ สำหรับทิ้งขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle) เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก บางส่วนสามารถนำไปแปรรูปเพื่อผลิตมาใช้ใหม่ และขยะพิษ สำหรับทิ้งขยะ มีพิษหรือขยะที่มีอันตราย ตามคุณลักษณะทางกายภาพ ทางเคมี และทางชีวภาพ เช่น ระเบิดได้ ติดไฟง่าย ขยะที่มีสารกัดกร่อน เช่น ถ่านไฟฉาย ยาฆ่าแมลง เครื่องสำอาง น้ำมันเครื่อง หลอดไฟ สีสเปรย์

3) การแบ่งตามลักษณะทางกายภาพของขยะมูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ, 2553: 4-6) ได้แก่ ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) เช่น เศษผัก เปลือกผักผลไม้ เศษอาหาร เศษเนื้อสัตว์ ใบไม้ เป็นต้น ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น กระดาษแก้ว เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT อะลูมิเนียม เหล็ก เศษโลหะ ครอบเครื่องดื่ม ยางรถยนต์ที่ใช้แล้ว เป็นต้น โดยมีขั้นตอนในการทำมาสะอาดและผ่านการฆ่าเชื้อโรค แล้วจึงนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง หรือนำมาแปรรูป หรือนำมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ และมีการเลือกใช้สินค้าที่ทำมาจากวัสดุรีไซเคิล ขยะอันตราย (Hazardous waste) ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน ฯลฯ ขยะมูลฝอยทั่วไป

การจัดขยะมูลฝอย

จากรายงานสถานการณ์มูลพิษของประเทศไทย (กรมควบคุมมลพิษ, 2558) พบว่าปี 2557 ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมทั่วประเทศ 14.8 ล้านตัน ขยะมูลฝอยดังกล่าว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 4,422 แห่ง มีการให้บริการเก็บขนและนำไปกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้สามารถนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องประมาณ 7.88 ล้านตัน หรือ 21,583 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 53 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้และปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนอีกประมาณ 6.91 ล้านตัน หรือ 18,938 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 46 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้จะถูกนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผากลางแจ้งการเทกองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก

การจัดขยะมูลฝอยมีหลายวิธี มีทั้งวิธีที่ถูกสุขลักษณะบ้าง ไม่ถูกสุขลักษณะบ้าง ได้แก่ การทิ้งในที่ดินที่ว่างเปล่า ใช้หมุ่ทิ้งในแม่น้ำลำคลอง ฝังกลบ การเผาไหม้ ทำปุ๋ยหมัก (กรมควบคุมมลพิษ, 2533: 7-17) ได้กล่าวว่า ในภาพรวมของประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยตลอดทั้งปี ประมาณ 13-15 ล้านตัน มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ประมาณ 3.86 ล้านตัน หรือร้อยละ 26 ซึ่งขยะเหล่านี้มีแหล่งกำเนิดมาจากบ้านเรือน โรงงาน โรงพยาบาล สถานศึกษา ร้านค้า สถานประกอบการ และตลาด แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่นำไปกำจัด โดยวิธีฝังกลบ ใช้เตาเผา เทกองกลางแจ้ง และส่วนที่นำกลับมาใช้ใหม่ โดยการคัดแยกวัสดุรีไซเคิลนำไปขาย ซาเล้ง หรือร้านรับซื้อของเก่า ร้อยละ 81 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพร้อยละ 16 และผลิตพลังงานไฟฟ้าและเชื้อเพลิงทดแทนร้อยละ 3 การจัดขยะมูลฝอย โดยการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ในหลักการ 3Rs คือ

1) Reduce ใช้ลดหรือลดการใช้ โดยใช้เท่าที่จำเป็น เช่น ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกในการใส่ของ ใช้ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ใบเดียวแทนการใช้ถุงพลาสติกใบเล็กหลายใบ ใช้แก้วน้ำเซรามิกแทนแก้วพลาสติกหรือแก้วกระดาษ ตามที่ภานุ พิทักษ์เผ่า, (2549) ได้กล่าวว่า หลีกเลี่ยงสิ่งของที่ย่อยสลายยาก หรือใช้ให้น้อยลง ได้แก่ พลาสติกและโฟม ซึ่งสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์, (2543, น.8) หมายถึง การลดปริมาณขยะด้วยการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดขยะน้อยที่สุด

2) Reuse ใช้ซ้ำ การใช้ซ้ำเป็นแนวทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอย่างรู้คุณค่า โดยการนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานไปแล้วยังสามารถใช้งานได้ นำกลับมาใช้อีก เช่น การใช้ถ่านไฟฉายแบบชาร์จใหม่ (Rechargeable Battery) การใช้กระดาษชำระทั้ง 2 หน้า และใช้กระดาษหน้าที่ 3 ได้อีก เช่น นำมาพับเป็นรูปทรงต่างๆ ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน พับเป็นถุงใส่สินค้าที่เป็นของใช้ชนิดแห้ง และทำเป็นกระดาษพิมพ์อักษรเบรลล์ (Braille Code) สำหรับผู้พิการทางสายตา เป็นต้น การนำขวดแก้วเก่ามาทำความสะอาดกลับมาใช้บรรจุภัณฑ์ใหม่ในระบบโรงงาน การนำขวดแก้วมาทำเป็นแจกัน ใส่ดอกไม้ นำขวดโหลแก้วมาใส่กาแฟ หรือน้ำตาลทราย ฯลฯ ถุงพลาสติกใช้แล้วนำมาใส่ขยะ นำขวดน้ำพลาสติกมาทำที่รดน้ำต้นไม้แบบน้ำหยด นำยางรถยนต์ใช้แล้วมาทำเป็นเครื่องเล่นเด็กและหรือนำมาทำเป็นถังขยะมูลฝอยแห้ง ตามที่ภานุ พิทักษ์เผ่า, (2549) ได้กล่าวว่า การใช้ซ้ำ เพื่อให้มีการใช้

วัสดุต่างๆ อย่างคุ้มค่าก่อนทิ้ง เช่น การใช้กระดาษทั้ง 2 หน้า การนำกล่องพลาสติกมาบรรจุของต่างๆ และการซ่อมแซมวัสดุสิ่งของที่ชำรุดแทนการทิ้งแล้วไปหาซื้อของใหม่มาใช้ ซึ่งสุนีย์ มัลลิกะมาลย์, (2543, น.8) หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ โดยคนเดิมหรือผู้อื่น

3) Recycle แปรรูปใช้ใหม่ สำหรับบรรจุภัณฑ์บางประเภทอาจจะใช้ซ้ำไม่ได้ จะมีการนำไปขายให้กับชาเล้งหรือร้านรับซื้อของเก่า ส่งไปขายต่อให้กับโรงงานสำหรับแปรรูป เพื่อนำไปผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ต่างๆ เช่น การนำขวดพลาสติก PET มาหลอมเป็นเม็ดพลาสติก หรือตีเป็นเส้นใยสำหรับนำมาทอเสื้อแทนฝ้าย นำเศษกระดาษมาแปรรูปเป็นเยื่อกระดาษ เพื่อผลิตกระดาษใหม่ในรูปแบบกระดาษสาไร้เคลือบนำมาใช้เป็นกระดาษห่อของขวัญ ตกแต่งเป็นกระดาษวาดภาพและพื้นที่สี รองเท้าแตะใช้สอยในบ้านเรือน ฯลฯ นำเศษแก้วมาหลอมแล้วขึ้นรูปขวดแก้วใหม่ นำเศษอะลูมิเนียมมาหลอมเป็นผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม รวมทั้งกระป๋องอะลูมิเนียม และการนำเศษไม้ เศษเหล็กมาดัดแปลงทำเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งสิงห์ อินทร์ชูโต (วุฒิวังค์ โต๊ะทอง: 2548) การกำจัดขยะทั่วไปและขยะอันตราย ต้องมีการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

การจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการลดปริมาณขยะ โดยการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและนำขยะบางประเภทกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (ภาณี คูสุวรรณ, 2546: 130-131) ได้กล่าวถึงวิธีการลดและใช้ประโยชน์ โดยใช้วิธี 5R ได้แก่ การใช้อย่างประหยัด (Reduce) การนำไปแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การซ่อมแซมวัสดุที่ชำรุด (Repair) การหลีกเลี่ยงวัตถุที่มีพิษ (Reject) และการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ส่วนระบบกำจัดขยะมูลฝอย มีหลายวิธี ได้แก่ การฝังกลบ (landfill) การเผาทำลายด้วยความร้อน แยกประเภทอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ใบไม้ นำไปหมักทำปุ๋ย (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2545: 104) การหมักทำปุ๋ย เป็นเทคโนโลยีหลักในการกำจัดขยะชุมชน และมีผลพลอยได้ คือ ได้พลังงานกลับมาในรูปของความร้อนหรือก๊าซชีวภาพ (วิชา ชากรพิพัฒน์, 2550) การนำไปทิ้งทะเล และการแยกเศษอาหารนำไปเป็นอาหารสัตว์ (เตือนจิต สุดสวาท, 2547: 29 และภาณุ พิทักษ์เผ่า, 2549: 1) สอดคล้องกับสมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2551: 5-7) ได้กล่าวว่า การกำจัดขยะมูลฝอยมีหลายวิธี ได้แก่ การนำขยะไปหมักทำปุ๋ย (Composting Method) การนำขยะไปเทกองกลางแจ้ง หรือการนำขยะไปทิ้งไว้ตามธรรมชาติ (Open Dump) การเผาด้วยความร้อนสูงหรือการกำจัดโดยใช้เตาเผา (Incineration) การฝังกลบตามหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill) และการนำขยะสดไปเลี้ยงสัตว์ (Hog Feeding) และสอดคล้องกับสุทธิรักษ์ สุจริตตานนท์ (2550) ได้กล่าวว่า วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง คือ การเผาในเตาเผาขยะ

รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ปัจจุบันปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาใหญ่ทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท โดยเฉพาะในหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนที่จะให้ลูกบ้านของตนช่วยกันกำจัดขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยที่กล่าวถึง เป็นขยะมูลฝอยชุมชนที่ปล่อยจากบ้านพักอาศัย และสถานประกอบการต่างๆ ในหมู่บ้าน บางครั้งหมู่บ้านอาจมีขยะมูลฝอยอันตราย ไวไฟหรือติดเชื้อ เช่น ขยะจากโรงพยาบาล ซึ่งสุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (2556) ได้ให้นิยามลักษณะของขยะไว้ดังนี้

ลักษณะของขยะมูลฝอย

1. เป็นขยะมูลฝอยที่เน่าเปื่อยง่าย เช่น เศษอาหาร ซากพืช ซากสัตว์ เป็นต้น
2. เป็นขยะมูลฝอยที่ไม่เน่าเปื่อยเลย ได้แก่ กุ้งพลาสติก แก้ว โลหะ เป็นต้น
3. เป็นขยะมูลฝอยอันตราย เช่น โลหะหนัก สารกำจัดแมลง ขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาล

สำหรับประเทศไทย คนไทย 1 คนผลิตขยะมูลฝอยคนละ 1 กิโลกรัมต่อวัน ใน 1 ปีจะมีขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัด 10.5 ล้านตันต่อปี การกำจัดขยะมูลฝอยของไทยเราจะมี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บและกำจัดหลักสุขภาพบาล แต่การกำจัดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำได้เพียง 60 % เท่านั้นที่นำไปฝังกลบอย่างถูกต้อง ไม่ก่อมลพิษ และมีภูมิทัศน์ที่ไม่สวยงาม มีถึง 40 % ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการไม่ได้ต้องปล่อยให้สลายตัวตามธรรมชาติ ซึ่ง 40 % หรือประมาณ 5 ล้านตันต่อปีที่ปล่อยให้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นตัวก่อให้เกิดภัยธรรมชาติขึ้นในหมู่บ้าน

หลักการการกำจัดขยะมูลฝอยมี 5 หลัก คือ

1. ลดปริมาณให้น้อยลง เช่น ป้องกันให้เกิดขยะให้น้อยลง หรือการกลบฝัง
2. การนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น รวบรวมพลาสติก และขวดไปขายร้านของเก่า
3. การซ่อมแซมให้ใช้ได้ใหม่ เช่น กระเป๋ เครื่องนุ่งห่ม
4. หลีกเลี่ยงไม่ใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย
5. การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เช่น เหล็ก ทองแดง เป็นต้น

แนวทางรณรงค์ในหมู่บ้าน

1. รณรงค์ทำความสะอาดให้เรียบร้อยในหมู่บ้านเป็นประจำ หรือทำ 5 ส. คือช่วยกันสะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย
2. ธนาคารขยะในโรงเรียน
3. อบรรมสร้างจิตสำนึก ประสานร้านรับซื้อ ประชาสัมพันธ์จูงใจ นำของเหลือใช้ทำสิ่งประดิษฐ์ การทำปุ๋ยหมักจากขยะมูลฝอยและใบไม้ที่ร่วงตามหมู่บ้าน
4. สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน
5. สร้างจิตสำนึกโดยการประชาสัมพันธ์พูดคุยให้ประชาชนเห็นความสำคัญ
6. หลีกเลี่ยงการกำจัดขยะที่อาจก่อให้เกิดมลพิษหรืออัคคีภัย เช่น การเผาตอซัง อาจใช้การกลบฝัง หรือใช้ผสมกัน คือ เผาแล้วมีขยะเหลือ จึงทำการฝัง
7. ตรวจตราสอดส่องขยะมูลฝอยอันตราย ต้องประชาสัมพันธ์ และหากพบให้แจ้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
8. ประสานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างอาชีพจากขยะมูลฝอย เช่น การทำปุ๋ยหมักจากขยะ การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชน

- 1) การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

หัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาขยะที่ทุกคนสามารถทำได้นี้เป็นสิ่งที่ชุมชน นำมาใช้และจัดการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ โดยคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย และดำเนินการรีไซเคิลครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ ถือหลักการกำจัดขยะจากแหล่งกำเนิดต้นทาง ลดปริมาณขยะ และนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเรียกว่าขยะรีไซเคิล เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย เช่นเดียวกับที่ ชุมชนอยู่เย็น อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งนำเอาโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) มาใช้และสามารถจัดการขยะในชุมชนได้เกือบทั้งหมด รวมถึงนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในหลายรูปแบบ โดยมีการจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะรีไซเคิล การผลิตน้ำหมักจากขยะอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษผักและเศษอาหาร ซึ่งได้จากตลาดสดที่อยู่ใกล้ชุมชน เป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ใหม่เพื่อทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด

2). การลดขยะที่ตัวเราเอง

ปัญหาขยะไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเทคโนโลยี แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากเราทุกคน ดังนั้นสิ่งที่สำคัญไม่แพ้การคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ คือ การลดขยะที่ตัวเราเอง โดยมีหลายชุมชนที่นำแนวคิดนี้มาใช้ หรือที่รู้จักกันว่าเป็น “ชุมชนไร้ถัง” ดังเช่นที่ ชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน โดยเดิมทีนั้นมีการ

จัดเก็บขยะโดยภาคเอกชนแล้วเกิดปัญหาขึ้นมากมาย จึงดำเนินการยกเลิกระบบถังขยะ ยกเลิกการเก็บค่าขยะ และเน้นหนักมาตรการทางสังคมให้สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันลดขยะและคัดแยกขยะแทนการพึ่งพาเทคโนโลยี และยึดหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายสำหรับเป็นมาตรการทางการคลังผ่านการจำหน่ายถุงขยะ แต่ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ผู้นำชุมชนมีการติดตามและสนับสนุนการคัดแยกขยะอย่างจริงจัง อีกชุมชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์อย่างชัดเจน คือ ชุมชนตำบลเมืองเก่า จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีแนวคิด “ถังขยะไม่ใช่เครื่องประดับ” เริ่มดำเนินการตั้งแต่การตั้งคำถามเพื่อให้ชุมชนได้ร่วมคิดตามเกี่ยวกับขยะ ว่าขยะเกิดจากอะไร ใครมีหน้าที่กำจัดขยะ และวิธีกำจัดขยะที่ถูกต้องนั้นทำอย่างไร และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมกันอภิปราย ระดมความเห็นกันว่าเราควรมีการจัดการอย่างไร จนได้เป็นข้อสรุปของการบริหารจัดการขยะอย่างมีศักยภาพ โดยได้กำหนดมาตรการช่วยกันกำจัดขยะในชุมชนร่วมกันว่า ชาวบ้านจะต้องมาช่วยกันกำจัดขยะในพื้นที่สาธารณะเดือนละ 1 ครั้ง โดยแต่ละหมู่บ้านช่วยกันทำอย่างพร้อมเพียง

3) การเพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งของที่เราไม่ต้องการ

แนวคิดเปลี่ยนขยะให้เป็นเงินนี้เป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมองเห็นมูลค่าขยะของ ร้านศูนย์บาท ศูนย์วัสดุรีไซเคิลกลุ่มอาชีพชาเล้ง ชุมชนอ่อนนุช 14 ไร่ เขตประเวศ กรุงเทพฯ ซึ่งขณะนี้ได้ขยายสังคมรีไซเคิลไปยังภาคเหนือแล้ว ร้านศูนย์บาททำหน้าที่เป็นคนกลางในการรับซื้อ และบริหารจัดการขยะ ภายในร้านมีสินค้าอุปโภคบริโภคเหมือนกับร้านขายของชำทั่วไป โดยให้คนในชุมชนนำขยะมาตีมูลค่าเป็นตัวเงิน และแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าที่มีอยู่ภายในร้านโดยไม่ต้องใช้เงิน จากนั้นร้านศูนย์บาทที่เปรียบเสมือนธนาคารขยะจะนำขยะที่รับซื้อไปขาย ทำให้ร้านได้กำไรทั้งจากการขายขยะ และการขายสินค้า ก่อนที่จะเกิดร้านศูนย์บาทขึ้นชุมชนแห่งนี้เคยประสบปัญหาการจัดการขยะเช่นเดียวกับ

ชุมชนอื่นๆ แต่ในปัจจุบันนอกจากจะแก้ปัญหาขยะได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการแยกขยะ และเห็นคุณค่าของสิ่งของทุกชิ้นก่อนจะทิ้งอีกด้วย

4) ระบบมัดจำ-คืนเงิน

เป็นระบบที่ประเทศไทยใช้มานาน และเราค้นเคยกันเป็นอย่างดีกับการจ่ายคืนค่าขวดเปล่าให้กับผู้บริโภค และให้ผู้ค้าส่งจ่ายค่าขวดให้กับผู้ค้าปลีก ซึ่งประเทศไทยสามารถขยายขอบข่ายการครอบคลุมผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ เพิ่มขึ้นกว่าเดิม จะเป็นการเปลี่ยนความรับผิดชอบทางการเงินในการจัดการของเสียจากชุมชนไปสู่ผู้ผลิต และช่วยให้ปริมาณขยะลดลงอย่างมากดังที่ประเทศเกาหลีใต้ได้ใช้ระบบนี้ครอบคลุมกับกล่องบรรจุอาหาร ยางรถยนต์ แบตเตอรี่ น้ำมันหล่อลื่น ถังบรรจุยาฆ่าแมลง และพลาสติก อย่างประสบความสำเร็จมาแล้ว

รูปแบบการกำจัดขยะ

1) รูปแบบการกำจัดขยะของกรุงเทพมหานคร มี 2 วิธี คือ การทำปุ๋ยหมักด้วยวิธี Compost และใช้ระบบฝังกลบที่บ่อฝังกลบอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และบ่อฝังกลบอำเภอนมสรวง จังหวัดฉะเชิงเทรา การฝังกลบเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ง่ายและต้นทุนต่ำกว่าวิธีอื่น มีการนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ แต่ในระยะยาวจะมีปัญหาจากพื้นที่ฝังกลบ และจะส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ดังนั้นการกำจัดขยะโดยใช้เทคโนโลยีระบบ Anaerobic Digestion และระบบเผาทำลายด้วยความร้อน ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในอนาคตอันใกล้ การผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ได้จากระบบกำจัดขยะมูลฝอยจะมีความเป็นไปได้มากขึ้น (วิชา วิชาการพิพัฒน์, 2550, บทสรุป)

2) รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม ในอดีตมีการจัดหา ถึงขยะแบบยางรถยนต์นำมาวางริมถนนเป็นระยะ คนที่มีบ้านใกล้เคียงจะนำขยะมาใส่ลงในถังตามจุดที่มีถังขยะวางไว้ เมื่อเต็มถังแล้วจะมีเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม ใช้รถยนต์จัดเก็บและขนขยะนำไปเทกองแฉ่ง ในที่ทิ้งขยะรวมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเดือนละ 22,000 บาท องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม มีปริมาณขยะวันละ 6 ตัน โดยประมาณ ใช้รถยนต์จัดเก็บและขนขยะ 2 คัน สามารถจัดเก็บและขนขยะได้วันละ 4 ตัน ร้อยละ 60 เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ ร้อยละ 40 เป็นขยะที่ย่อยสลายไม่ได้ เป็นพลาสติกร้อยละ 80 ขวดแก้ว ร้อยละ 20 แต่การจัดเก็บขยะทำได้ไม่ทั่วถึง มีขยะตกค้าง ทำให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ของแมลงและสัตว์นำโรค ส่วนบ้านที่อยู่ห่างจากที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้มจะเผาขยะกันเอง ส่งผลกระทบต่อความสวยงาม และความสะอาดของบ้านเมือง เมื่อสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย โครงการทบทวนและขับเคลื่อนการจัดการขยะฐานศูนย์ และศูนย์วิจัย และฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกันจัดอบรมหลักสูตร “ท้องถิ่นกับทางเลือกใหม่ : การจัดการขยะเหลือศูนย์” ระหว่างวันที่ 24-25 มิถุนายน พ.ศ. 2552 และวันที่ 30 มิถุนายน ถึง 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม ได้เข้าร่วมอบรมและนำมาจัดการประชุมซึ่งมีตัวแทนจากวิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรี ชมรมนักพัฒนาอุตสาหกรรมไทย องค์การบริหารส่วนตำบล

อื่นๆ ตัวแทนอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน และตัวแทนชาวบ้านที่สนใจ เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น (Brainstorming) เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขยะ จึงมีการดำเนินโครงการการจัดการขยะครบวงจร โดยมีประธานชมรมนักพัฒนาอุตสาหกรรมไทย จัดการอบรมให้ความรู้ในการคัดแยกขยะแก่อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน แกนนำชุมชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากประชาชนในการคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบุรีเอื้อเฟื้อสถานที่ ตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรรูปและกำจัดขยะซึ่งเป็นนวัตกรรมของชมรมนักพัฒนาอุตสาหกรรมไทย มณฑลทหารบกที่ 15 อนุเคราะห์รถยนต์สำหรับขนย้ายเครื่องจักร และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอนุเคราะห์เครื่องสำหรับยกเครื่องจักร จากความร่วมมือของหน่วยงานและชาวบ้าน ทำให้การจัดเก็บและการกำจัดขยะสามารถทำได้สะดวก และง่ายต่อการปฏิบัติ ขยะที่รวบรวมและแยกชนิดมาแล้วสามารถนำสู่เครื่องจักรเพื่อย่อยให้มีขนาดเล็กลงพร้อมที่จะนำไปแปรรูปอย่างเหมาะสมในขั้นตอนต่อไป เช่น เศษผัก ผลไม้ และเศษอาหารที่ย่อยแล้วจะนำไปสู่กระบวนการหมักให้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ พลาสติกและโฟมนำมาทำเม็ดพลาสติกใหม่หรือนำไปอัดใส่ตุ๊กตา ขวดและแก้วที่ย่อยให้มีขนาดเล็กลงแล้วสามารถส่งขายหรือแปรรูปต่อไป ส่วนยางรถยนต์เมื่อถูกย่อยเป็นชิ้นเล็กๆ นำไปคลุมหน้าดินเพื่อป้องกันการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน หรือนำไปทำยางกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ผลการดำเนินงานโครงการทำให้ประชาชนชื่นชม และสนใจเข้าร่วมโครงการมากขึ้นเป็นลำดับดังนี้ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 มีประชาชนเข้าร่วมโครงการ 100 กว่าครัวเรือน เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 มีประชาชนเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 560 ครัวเรือน (ทั้ง 2 ตำบล) องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้มยังมีการดำเนินการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาขยะอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการการจัดการขยะครบวงจรระดับท้องถิ่น มีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม และองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงคอย คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดใกล้เคียง องค์การภาครัฐ และภาคเอกชนอื่นๆ จำนวน ๖ ครั้ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 ผลการดำเนินการโครงการการจัดการขยะครบวงจรขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม ทำให้ได้รับรางวัลในระดับจังหวัดให้เป็นโครงการตัวอย่างดีเด่นและเป็นต้นแบบของท้องถิ่นอื่นในจังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552) องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้มได้ดำเนินการสนองนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นนำอยู่ภายใต้แนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริและมุ่งสร้างสังคมน่าอยู่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ของรัฐบาล โดยมีการจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์เป็นคู่มือสำหรับให้ความรู้ และเชิญชวนให้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือน มีรายละเอียดดังนี้ คู่มือการคัดแยกขยะในครัวเรือนและดำเนินการโครงการคัดแยกขยะเพื่อกำจัดขยะอย่าง ถูกวิธี ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดภาวะโลกร้อนเกิดความยั่งยืน เป็นต้นแบบของการจัดการขยะของประเทศไทย ซึ่งสามารถกำจัดขยะได้ทุกชนิด และสามารถนำมาใช้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้มขอเชิญชวนชาวตำบลไร่ส้ม และตำบลเวียงคอย ได้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการคัดแยกขยะในครัวเรือน ดังนี้

1) คัดแยกขยะย่อยสลาย เช่น เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ที่ไม่เป็นประโยชน์ออกจากขยะอื่นๆ เพื่อลดการปนเปื้อนและความสกปรกเมื่อเกิดอาการบูดเน่าออกจากขยะทุกชนิด

2) คัดแยกถุงพลาสติกเปื้อนออกจากขยะทั่วไปเพื่อลดการบูดเน่าของเศษอาหาร ก่อเชื้อโรค และทำให้เป็นที่รบกวนของสัตว์นำเชื้อโรค เช่น แมลงวัน หนู สุนัข เมื่อเจ้าของบ้านทำการคัดแยกขยะแล้วทางองค์การบริหารส่วนตำบลไทรสั้ม จะจัดเจ้าหน้าที่ไปจัดเก็บทุกวัน ตามเวลา

3) ขยะอื่นๆ เช่น เศษกระดาษา หรือสิ่งของที่ไม่ต้องการ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรสั้มจะจัดเก็บทุก 2 วัน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลไทรสั้มใคร่ขอความร่วมมือจากชุมชนริมถนนเพชรเกษม ในการคัดแยกขยะเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม เพราะถนนเพชรเกษมเป็นทางผ่านในพื้นที่ของตำบลไทรสั้ม และตำบลเวียงคอย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าบ้านของชาวเพชรบุรี ผู้คนที่เดินทางผ่านไปมาจะได้เห็นหน้าบ้าน น่ามอง สวยงาม ถ้าถึงขยะหน้าบ้านทุกบ้านทิ้งขยะปนกันหมด ยากแก่การจัดเก็บและกำจัด ทำให้สกปรกรกรุงรัง จากสุนัข และสัตว์แพร่เชื้อโรคทั้งหลาย (ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลไทรสั้ม, 2552)

4) สมใจ วินิจกุล (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างพลังชุมชนในการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม” โดยใช้ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม ในการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชน และตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนวัดเทพนารี ชุมชนมีสยิตบางอ้อ และชุมชนพัฒนาซอย 79 เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยร่วมกับชุมชนโดยการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา วางแผน และดำเนินกิจกรรมการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมชุมชน ตลอดจนการติดตามประเมินผล เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ความรู้เรื่อง ปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถตนเองในการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม และการรับรู้ประโยชน์ของการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ย ความรู้เรื่องปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถตนเองในการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม และการรับรู้ประโยชน์ของการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม หลังการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยเทคนิค AIC เพิ่มขึ้นมากกว่า ก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการจัดการปัญหาขยะและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น การจัดอบรมความรู้ประชาชนและนักเรียนในการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม อาสาสมัครชักลากขยะ อาสาสมัครกวาดถนนดูแลความสะอาดชุมชน การรณรงค์ทำความสะอาดชุมชน การบำบัดน้ำเสียชุมชนด้วยจุลินทรีย์ชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาศัยชุมชนเป็นกลไกหลักในการจัดการขยะและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง เป็นการสร้างพลังชุมชน โดยการกระตุ้นประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการนำไปสู่การเรียนรู้ตามศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปว่า รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย มีการคัดแยกขยะจากต้นทางเป็นขยะสด เพื่อนำไปใช้เป็นอาหารสัตว์ ใช้ทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติใช้สำหรับหุงต้มในครัวเรือน ขยะ

แห้งที่มีทั้ง กระดาษ พลาสติก และขวดแก้ว เพื่อนำไปขายร้านค้าของเก่าสร้างอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดภาวะโลกร้อนได้ในระดับหนึ่ง (ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ, 2553)

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมในชุมชน

การสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการ

ระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่หน่วยงานภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่วัฏจักรของการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์และโทษโดยตรงจากการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ความร่วมมือของประชาชนเริ่มตั้งแต่ “ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ (ร่วมรับผิดชอบ) ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์” ถ้าประชาชนให้ความร่วมมือถือว่างานนั้น ๆ สำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง ดังนั้น การทำงานใดๆ ถ้าให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้งานนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เนื่องจากประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

กล่าวโดยสรุป นักบริหารงานทั่วไปจะต้องสร้างให้บุคลากรในสังกัดและในองค์กรเป็นผู้ที่มีจิตใจให้บริการ (Service Mind) ตามหลักการที่ว่า “ยิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา วาจาไพเราะ สงเคราะห์เกื้อกูล” เพื่อประชาชนผู้รับบริการเกิดความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม ในขณะเดียวกันก็ไม่ควรละเลยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยการ “ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ (ร่วมรับผิดชอบ) ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์” เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน และเมื่อประชาชนเกิดความพึงพอใจก็จะเกิดการยอมรับ “องค์กร ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน”

การมีส่วนร่วมในชุมชน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนหรือสังคม ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนให้เกิดกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ โดยมีองค์ประกอบของการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ๆ ที่ชัดเจน
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ
3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
4. การสร้างข้อตกลงร่วมกันในกระบวนการมีส่วนร่วม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหลักในระดับท้องถิ่นที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนั้นหลักเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ริเริ่มร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา ปัจจุบันการดำเนินการเพื่อจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ที่เกิดขึ้นในชุมชนมักประสบปัญหาการคัดค้านจากประชาชนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากการไม่สามารถสื่อสารให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจกันและกันในการวางแผนตัดสินใจในโครงการ ดังนั้นหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักและเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม จะช่วยลดข้อขัดแย้งในโครงการพัฒนาต่างๆ ได้เป็นอย่างดีความสำคัญของการมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ มีดังนี้

1. ช่วยเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน การตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน หากเป็นการตัดสินใจฝ่ายเดียว โดยเฉพาะการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาจไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงช่วยในการเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจร่วมกัน

2. ช่วยลดค่าใช้จ่ายและเวลาของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา โดยปกติการทำกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา จะมีค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินการ แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถช่วยลดความล่าช้าที่เกิดจากความขัดแย้งได้มาก ในกรณีที่ไม่มี การแก้ไขด้วยการมีส่วนร่วม ปัญหาอาจลุกลามขยายความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้

3. ช่วยสร้างฉันทามติร่วมกันของสมาชิกในชุมชนต่อการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยเฉพาะสมาชิกในชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การสร้างข้อตกลงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจึง เป็นการยอมรับของทุกฝ่ายโดยฉันทามติร่วม (Consensus building) และเกิดความชอบธรรมในการแก้ไขปัญหา มลพิษสิ่งแวดล้อม

4. ช่วยเพิ่มความง่ายต่อการปฏิบัติตามแนวทางการแก้ไขปัญหา การแสวงหาทางออกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ เพราะมีการระดมความคิดเห็นต่อแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนวิธีการ หน่วยงานรับผิดชอบ การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงเป็นผลดีต่อการนำไปปฏิบัติตามแนวทางที่ชัดเจน และทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน

5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างกันของคู่กรณีพิพาท หากมีความขัดแย้งของสมาชิกในชุมชนต่อปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน ย่อมเป็นความเสี่ยงต่อการเกิดการเผชิญหน้าระหว่างคู่กรณีพิพาทระหว่างกันได้ ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นการให้ทั้งสองฝ่าย รวมทั้งฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหา ช่วยลดการเผชิญหน้าของคู่กรณีได้เป็นอย่างดี

6. ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือของผู้นำชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการตัดสินใจของผู้นำชุมชน มักเป็นการประนีประนอมมากกว่าการใช้แนวทางแบบฝ่ายหนึ่งชนะอีกฝ่ายหนึ่งแพ้ (Win-lose approach) ซึ่งจะทำให้ผู้นำชุมชนมีแรงกดดันจากสมาชิกในชุมชนมากอย่างไรก็ตามการประนีประนอมกันมักไม่นำมาซึ่งการหาข้อตกลงร่วมกันได้ อันทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมการมีส่วนร่วม จึงเป็นการแสวงหาข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย โดยเฉพาะผู้นำชุมชนฝ่ายเดียวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีข้อสรุปที่เกิดจากทุกฝ่าย ผู้นำชุมชนเพียงแต่อำนวยความสะดวกในการเตรียมการให้เกิดการมีส่วนร่วม และนำผลและข้อตกลงไปปฏิบัติ

7. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกในชุมชนในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการระดมความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบ โอกาสในการแก้ไขปัญหา ความต้องการในการแก้ปัญหาน้ำเสีย ดังนั้นผู้ที่เข้ามาร่วมกระบวนการด้วยความสมัครใจจะเกิดการพัฒนาความคิดและทักษะในกระบวนการให้ได้มาซึ่งทางออกของการแก้ไขปัญหา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันช่วยสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน (ปภาวรินทร์ นาจำปาม, 2557)

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้พฤติกรรม

ความหมายของการเรียนรู้พฤติกรรม

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Kimble

and Garnezy) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Hilgard and Bower) การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา (Cronbach) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ (Pressey, Robinson and Horrock, 1959)

ความหมายของการเรียนรู้ (Mednick, 1959)

- 1) การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 2) การเรียนรู้เป็นผลจากการฝึกฝน
- 3) การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจนเป็นนิสัย มิใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว
- 4) การเรียนรู้ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง แต่ทราบจากการกระทำที่เป็นผลจากการเรียนรู้

เพราะฉะนั้นเราสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ หรือวุฒิภาวะ หรือพิษยาต่าง ๆ หรืออุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้ (Bloom, 1959)

- 1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง
- 2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ
- 3) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึนึกคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ เป็นต้น

ธรรมชาติของการเรียนรู้เป็นกระบวนการชนิดหนึ่ง ประกอบด้วย (Cronbach, 1959)

- 1) **จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)** หมายถึงสิ่งที่ผู้เรียนต้องการหรือสิ่งที่ผู้เรียนมุ่งหวัง การเรียนอย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย คือไม่ทราบว่าเรียนไปทำไม ย่อมจะไม่บังเกิดผลดีขึ้นได้ ครูควรชี้ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนวิชาต่างๆ ว่าคืออะไร เพื่ออะไร

2) ความพร้อม (Readiness) เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียนหรือผู้เรียนแต่ละคนหมายรวมถึงวุฒิภาวะของผู้เรียนด้วย คนที่มีความพร้อมจะเรียนได้ดีกว่าทั้งๆ ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จึงควรสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อให้เขาพร้อมที่จะเรียนได้

3) สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่างๆ ที่มากระทำต่อผู้เรียน เช่น การเรียนการสอน สถานการณ์ต่างๆ ฯลฯ คนหรือสัตว์จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้เข้าไปมีประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างแท้จริง

4) การแปลความหมาย (Interpretation) เป็นการศึกษาหาเส้นทางในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อเข้าไปสู่จุดมุ่งหมาย หรือการวางแผนการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยพิจารณานำสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ การจะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นอาจมีหลายวิธี และอาจจะมีวิธีหนึ่งที่ดีที่สุด การที่คนจะเลือกวิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการแปลความหมายเป็นสำคัญ

5) ลงมือกระทำ (Action) เมื่อแปลสถานการณ์แล้ว ผู้เรียนจะลงมือตอบสนองสถานการณ์หรือสิ่งเร้าในทันที การกระทำนั้นผู้เรียนย่อมจะคาดหวังว่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เขาบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6) ผลที่ตามมา (Consequence) หลังจากตอบสนองสิ่งเร้าหรือสถานการณ์แล้ว ผลที่ตามมาคือ อาจประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จะเกิดความพอใจ (Confirm) ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จย่อมไม่พอใจ ผิดหวัง (Contradict) ถ้าประสบผลสำเร็จก็จะเป็นแรงจูงใจให้ทำกิจกรรมอย่างเดิมอีก ถ้าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายอาจหมดกำลังใจ ท้อแท้ที่จะตอบสนองหรือทำพฤติกรรมต่อไป

7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Contradict) ซึ่งจะกระทำใน 2 ลักษณะคือ ปรับปรุงการกระทำของตนใหม่เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยย้อนไปพิจารณาหรือแปลสถานการณ์หรือสิ่งเร้าใหม่ แล้วหาวิธีการทำพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางให้ได้ อีกประการหนึ่ง อาจเลิกไม่ทำกิจกรรมนั้นอีก หรืออาจจะกระทำซ้ำ ๆ อย่างเดิมโดยไม่เกิดผลอะไรเลยก็ได้

ที่มา <http://gotoknow.org/blog/useit/44534>. (2560, 31 ตุลาคม).

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Theory leaning)

การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอาจมี 3 ด้านดังนี้ (ตามหลัก Bloom)

1. พฤติกรรมด้านสมอง (Cognitive Domain) ได้แก่ ความรู้ – จำ ความเข้าใจ
2. พฤติกรรมด้านจิตใจ (Affective Domain) ได้แก่ อารมณ์ ความเชื่อ ความสนใจ ทศนคติ
3. พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท

ตารางที่ 2.1 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ (Theory leaning)

1. ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Associative) การเรียนรู้โดยมีสิ่งเร้ามาเชื่อมโยงทำให้เกิดการตอบสนองขึ้น แบ่ง 2 กลุ่ม - ทฤษฎีความเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Connectionism) - นักทฤษฎี Thorndike ,Guthrie ,Hull - ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning) - แบบคลาสสิก (Classical) ได้แก่ Pavlov - แบบการกระทำ (Operant) ได้แก่ Skinnre	1. ทฤษฎีความเข้าใจ (สนาม) ได้แก่ Gestalt - เวอร์ไทเมอร์ (Max Wertheimer) - คอฟกา (Kurt Kofga) - เลอวิน (Kurt Lewin) - โคเลอร์ (Wolfgang Kohler)
---	--

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Theory leaning) แบ่งได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ

ทฤษฎีเชื่อมโยง Thorndike หรือเรียกว่า **ทฤษฎีลองผิดลองถูก** (Trial and Error) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง การทดลอง เอาแมวหิวใส่กรง สิ่งเร้า S R2 S R R3 การตอบสนอง

กฎการเรียนรู้ 3 กฎ

- 1) กฎแห่งผล (Law of Effect) คือ การเรียนรู้จะเกิดผลถ้ามีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองในลักษณะที่พอใจ
- 2) กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่ออินทรีย์ได้รับการฝึกฝนบ่อยครั้ง
 1. กฎแห่งการใช้ (Law of Used) มีการกระทำหรือใช้บ่อย ๆ การเรียนรู้จะยิ่งคงทนถาวร
 2. กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) ไม่มีการกระทำหรือไม่ใช้การเรียนรู้ก็อาจเกิดการลืมได้

3) กฎแห่งความพร้อม ((Law of Leadines)การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

หลักการที่สำคัญของทฤษฎีนี้ ถือว่า รางวัลเป็นสิ่งสำคัญทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ วิธีการให้รางวัลสมควรให้ผู้เรียนให้ทันทีที่ได้กระทำพฤติกรรมนั้น

ทฤษฎีการวางเงื่อนไข แบบการกระทำ (Skinner' s Operant Conditioning)

การทดลอง เอนหนูใส่กล่องเก็บเสียงฟาล่องมีคานยื่นมา เมื่อหนูกดคานจะบังคับอาหารให้หล่นลงมา

หนูต้องทำจึงได้รับ R (การกดคาน) S (อาหาร)

การเสริมแรง เป็นหลักในการนำมาสร้างบทเรียนโปรแกรม หรือบทเรียนสำเร็จรูป (จะมีคำถามและคำตอบ)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไข แบบแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) ของ Pavlov

การทดลอง เอาหมาที่กำลังหิวยืนบนแท่นมีที่รังไม่ให้สุนัขเคลื่อนที่ เจาะรูเล็ก ๆ ที่แก้มเอาหลอดยาใส่ท่อน้ำลาย ผลการทดลองของ ฟาลอฟ ประกอบด้วย

วางเงื่อนไข แบบแบบคลาสสิก = สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข + สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไข = การเรียนรู้
ถ้าจะให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีการวางเงื่อนไขพร้อมๆ กัน คือให้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขในเวลาพร้อมกัน

กฎการเรียนรู้ 4 กฎ

1) กฎการลบพฤติกรรม (Law of Extinction) การตอบสนองที่เคยปรากฏจะไม่ปรากฏ ถ้านำสิ่งเร้านั้นออก

2) กฎการคืนสภาพเดิม (Law of Spontaneous recovery) หลังจากที่ถูกลบพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

จะไม่เกิดพฤติกรรมที่วางเงื่อนไขนั้นอีก แต่ระยะหนึ่งหรือบางครั้งก็อาจเกิดพฤติกรรมนั้นได้อีก

- a. กฎการสรุปความเหมือน (Law of Generalization) ถ้ามีสิ่งเร้าอื่นที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับสิ่งเร้าที่มีการวางเงื่อนไข อินทรีย์จะตอบสนองเหมือนสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้น
- b. กฎการจำแนกความแตกต่าง (Law of Discrimination) เป็นลักษณะที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งที่แตกต่างกันได้เช่น งูเห่ามีพิษ งูสิงห์ไม่มีพิษ

ฉะนั้นหลักการสำคัญ Classical Conditioning จะเน้นปฏิริยาสะท้อนของมนุษย์ที่เกิดขึ้น และนำเอาปฏิริยาสะท้อนเหล่านั้นมาวางเงื่อนไขคู่กับ สิ่งเร้าต่าง ๆ สิ่งเร้าต่าง ๆ จะทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ขึ้น

กฎการเรียนรู้ของกลุ่ม กลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Psychology)

การเรียนรู้เรียนที่เน้นส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย การเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ

1) การรับรู้ (Perception) การแปลความหมายจากการสัมผัสด้วยอวัยวะสัมผัส 5 ส่วน
หู- ตา - จมูก - ลิ้น - กาย

2) การหยั่งเห็น (Insight) การเกิดความคิดขึ้นมาทันทีทันใดในขณะที่ประสบปัญหา โดยการมองเห็นปัญหาตั้งแต่เริ่มแรก จนแก้ปัญหาได้

สรุปแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ แต่ละท่านได้ดังนี้

1) การเรียนรู้แบบหยั่งรู้ (Insight Learning) เจ้าของทฤษฎีคือ โคเลอร์ (Wolfgang Kohler) โดยจะรวมปัญหาแล้วจึงแยกเป็นข้อย่อย ก็จะเกิดความคิดขึ้นมาทันที ที่เรียกว่าการหยั่งเห็น การหยั่ง

เห็นจะเกิดขึ้นรวดเร็วขึ้นอยู่กับ 1. มีแรงจูงใจ 2. มีประสบการณ์เดิม 3. มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับปัญหาได้

2) **หลักการเรียนรู้ของ เลอวิน (Kurt Lewin)** ได้แยกมาตั้งทฤษฎีใหม่ ชื่อว่า ทฤษฎีสานาม (Field Theory) การเรียนรู้เกิดจากการสร้างแรงขับให้เกิดขึ้น แล้วพยายามชักนำพฤติกรรมการเรียนรู้ไปจุดหมายปลายทาง (goal) เพื่อตอบสนองแรงขับที่เกิดขึ้น

สภาวะจิตสำนึก

สภาวะจิตสำนึกหรือภาวะการรู้สึกตัว หมายถึงการมีความระมัดระวัง มีการเตรียมตัวและตื่นตัว (Alert) มีความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง (Active) เสมือนหนึ่งว่าได้ตื่นตัวอย่างเต็มที่พ้นจากความสับสนสับสนหลังตื่นนอนแล้ว หรือการที่มนุษย์มีความรู้สึกตื่นตัวและพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมนั่นเอง (สงคราม เชาว์ศิลป์. 2535: 152-154)

นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องของภาวะการรู้ตัวของมนุษย์อันเชื่อมโยงไปสู่เรื่องของความคิด จินตนาการ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสดงออกทางด้านการใช้ภาษา และยังไปกว่านั้นยังนำไปสู่เรื่องของความฝัน การทำสมาธิ การสะกดจิต การหลับ และการใช้ยาเสพติดบางชนิดอีกด้วย

ก่อนที่จะเรารู้ถึงความหมายที่แท้จริงและกระบวนการของสภาวะจิตสำนึก ควรจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการภายในของจิตใจในตัวบุคคลเสียก่อน นั่นก็คือเรื่องของสภาวะของจิตไม่รู้สำนึก (Nonconscious) สภาวะจิตก่อนสำนึก (Preconscious) และสภาวะจิตไร้สำนึก (Unconscious) ซึ่งสภาวะทั้งสามชนิดนี้จะเกิดภายในกระบวนการของสภาวะจิตสำนึกอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เราไม่เพียงแต่จะมีการจำและการลืมในสิ่งของต่างๆ ได้เท่านั้นแต่เรายังสามารถแปรเปลี่ยนความสนใจจากของสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่งได้ และเรายังสามารถแสดงการกระทำที่เสมือนหนึ่งปราศจากสติ หรือคล้ายกับเราทำไปโดยความเคยชินได้ด้วย ดังนั้นเรื่องที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจำแนกระดับสภาวะจิตสำนึก 3 ชนิดด้วยกัน

1) กระบวนการของสภาวะจิตไม่รู้สำนึก (Nonconscious Process) คือปรากฏการณ์ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่ได้จัดเข้าสู่ในเรื่องของการรู้สำนึก (conscious) ยกตัวอย่างเช่น การผลิตฮอร์โมนภายในร่างกายของคนเรา หรือกระบวนการปรับระดับความเข้มข้นของปริมาณเกลือในเส้นเลือด ซึ่งจัดได้ว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้สภาวะจิตไม่รู้สำนึก แต่จะมีบางครั้งที่เกิดกิจกรรมดังกล่าวมีผลต่อสภาวะจิตรู้สำนึกด้วย เช่นบุคคลที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานสามารถรู้และคาดคะเนถึงผลลัพธ์ของสิ่งที่ตนอันตรายต่อระดับความเข้มข้นของปริมาณน้ำตาลในเส้นเลือดได้ เป็นต้น

2) กระบวนการของสภาวะจิตก่อนสำนึก (Preconscious Process) พรอยด์ได้อธิบายเกี่ยวกับสภาวะนี้ว่าเป็นเรื่องของความจำที่อาจนำไปสู่สภาวะการรู้สำนึกได้ แต่ไม่ได้หมายถึงสภาวะการรู้สำนึกที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด นั่นก็คือเราไม่สามารถบอกเรื่องราวในอดีตได้ทันทีทันใด หากถูกถาม แต่เราสามารถจะบอกได้ก็ต่อเมื่อมีการระลึกย้อนหลังเสียก่อน เพราะฉะนั้นจึงพออธิบายได้ว่ากระบวนการของสภาวะจิตก่อนสำนึกก็คือเรื่องของความจำที่เราสามารถระลึกออกมาได้ แม้ว่าในบางครั้งอาจจะออกมาในรูปของปรากฏการณ์ปลายลิ้น (tip-of-the-tongue) ยกตัวอย่าง

เช่น เมื่อเราจะระลึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นเราต้องการจะระลึกถึงชื่อของคนคนหนึ่งที่เรารู้จัก แต่ในเวลานั้นเราไม่สามารถจะเอ่ยชื่อเขาได้ โดยที่เรามีความรู้สึกว่าชื่อของเขาติดอยู่ที่ปลายลิ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้สามารถอธิบายได้ว่าการระลึกถึงชื่อของบุคคลนั้น แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเขาชื่ออะไร ทั้งๆที่รู้เป็นสภาวะของจิตก่อนสำนึก ซึ่งยังไม่ถือว่าอยู่ในจิตรู้สำนึกเลยทีเดียว

3) กระบวนการของสภาวะจิตไร้สำนึก (Unconscious Process) กระบวนการนี้พอที่จะอธิบายได้คล้ายกับกระบวนการสภาวะจิตก่อนสำนึก แต่ถือได้ว่าเป็นภาวะที่ยังอยู่ห่างไกลจากสภาวะรู้สำนึกมากกว่าสภาวะจิตก่อนสำนึก และยิ่งแตกต่างจากกระบวนการสภาวะจิตไม่รู้สำนึกในแง่ที่ว่าอิทธิพลต่อความจำ แรงจูงใจ และอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนกระบวนการของสภาวะจิตไร้สำนึกนั้นสามารถที่จะนำมาอธิบายพฤติกรรมหรือการกระทำที่ประจักษ์ชัดในเรื่องอารมณ์ การลืมความจำ ที่บางครั้งเราไม่เข้าใจได้ และในบางโอกาสสิ่งที่อยู่ภายใต้สภาวะจิตไร้สำนึก ก็อาจจะผุดขึ้นมาสู่สภาวะรู้สำนึกได้ เช่น การที่เราได้เปิดเผยความปรารถนาที่ซ่อนเร้นอยู่ในสภาวะจิตไร้สำนึกของเรา โดยการเอ่ยชื่อเขาผิดๆ ทั้งๆ ที่คนๆนั้นเรารู้จักและจำชื่อเขาได้อย่างดี แสดงให้เห็นว่าชื่อที่เราเอ่ยเป็นชื่อที่ถูกเก็บเอาไว้ภายใต้จิตไร้สำนึก หรือในกรณีที่เราพบปฏิเสธบุคคลบางคนไปอย่างรวดเร็ว ทั้งๆ ที่แท้จริงแล้วเราควรจะต้องบรรจบหรือหาหนทางปฏิเสธอย่างนุ่มนวล ตัวอย่างดังกล่าวนี้ก็คือกระบวนการที่เปิดเผยความลับบางอย่างซึ่งถูกเก็บไว้ในส่วนของสภาวะจิตไร้สำนึกออกมาโดยที่เราไม่รู้ตัว

ฟรอยด์ เป็นนักจิตวิทยาคนแรก ผู้ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาวะจิตไร้สำนึกสามารถปรากฏให้เห็นได้ในสภาวะการรู้สำนึก เช่น ในรูปของความฝัน ศิลปะ ลักษณะที่แสดงออกมาด้วยความเสแสร้ง หรือแม้กระทั่งอาการเจ็บป่วยทางจิตต่างๆ ฉะนั้น ฟรอยด์จึงคิดว่าควรจะมีการศึกษาถึงสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้จิตไร้สำนึก โดยให้มีการแปลสัญลักษณ์ต่างๆของความฝันจากการเปรียบเทียบความหมายของความฝัน เช่น เมื่อฝันถึงเด็กก็หมายถึงอวัยวะเพศ เป็นต้น เพื่อจะได้รู้ว่าเรามีอะไรอยู่ในสภาวะจิตไร้สำนึก แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะนำสิ่งเหล่านี้ออกมาปรากฏในสภาวะจิตรู้สำนึก

ในบางกรณีจะพบคำว่าสภาวะจิตไร้สำนึก (Unconscious) ใช้ในความหมายเดียวกันกับจิตใต้สำนึก (Subconscious) แต่ทว่าประสบการณ์ของจิตไร้สำนึกจะมีการทำงานคล้ายคลึงกับสภาวะการรู้สำนึก เพียงแต่ว่าจิตใต้สำนึกนั้นเป็นแต่ส่วนผิวของสภาวะการรู้สำนึก และเรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความรู้สึกนี้มากนัก ตัวอย่างเช่น เรามักจะยังไม่เกิดภาวะการรับรู้เรื่องเวลาตบอเวลา จนกระทั่งนาฬิกาตีสัก 2-3 ครั้งเราจึงเริ่มรับรู้และได้ยินเสียงของนาฬิกาตบอเวลา จากนั้นเราสามารถจะบอกได้ว่าเป็นเวลาเท่าไร (ทั้งที่เราไม่ได้นับการตบอเวลาของนาฬิกาตั้งแต่เริ่มแรกมาก่อน) ซึ่งในทางจิตวิทยาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสภาวะจิตใต้สำนึกนี้ว่า เป็นการรับรู้ภายใต้อาณาจักรแห่งจิตสำนึก (Subliminal Perception) อันเป็นเรื่องราวกระตุ้นของประสาทรับความรู้สึกที่คลุมเครือหรือเลือนลางเกินกว่าสภาวะการรู้สำนึกได้ ซึ่งหมายถึงว่า เป็นการรับรู้ความรู้สึกที่มีแรงกระตุ้นต่ำกว่าเทรชโฮลด์

การกระตุ้นที่ว่านี้บางครั้งอาจถูกบันทึกหรือจดจำไว้โดยอวัยวะรับความรู้สึกต่างๆ และเกิดผลที่ตกค้าง ซึ่งสามารถจะแสดงผลสะท้อนออกมาได้ กล่าวคือ สิ่งที่เรารับรู้ไว้ด้วยวิธีนี้อาจจะส่งผลสะท้อนออกมาในบางส่วนของจินตนาการ การคาดคะเน และการเดาสุ่ม

ในการจำแนกความหมายเปรียบเทียบกันระหว่างสภาวะจิตใต้สำนึกและสภาวะจิตไร้สำนึก ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ได้ให้ความหมายเฉพาะเกี่ยวกับสภาวะจิตไร้สำนึกกว่าเป็นตัวการที่ก่อให้เกิดกระบวนการแสดงออกในทางการใช้จิตหรือสติปัญญา (Active Mental Process) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกระบวนการของสภาวะการรู้สำนึก เพียงแต่ว่าเราไม่มีการรับรู้เท่านั้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รักษณรินทร์ แก้วมีศรี และคณะ (2555) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การขยายตัวของความเป็นเมือง รวมถึงโรงงาน สถานประกอบการ ห้างเช่า / หอพัก เป็นจำนวนมาก ประกอบกับจำนวนประชากรในพื้นที่และประชากรแฝง รวมทั้งนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบที่ตามมาคือ ปัญหาขยะข้ามแดนสืบเนื่องจากปัญหาขยะระดับครัวเรือน ในชุมชน และสถานประกอบการนับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถที่จัดการขยะของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ความไม่ชัดเจนของแผนยุทธศาสตร์ และนโยบายในการจัดการขยะในพื้นที่ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการขยะ ส่งผลให้ปริมาณขยะตกค้าง และขยะข้ามแดนในพื้นที่ สำหรับรูปแบบการจัดการปัญหาขยะข้ามแดนแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ 5 ขั้นตอนนั้น พบว่ายังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาขยะข้ามแดนในพื้นที่ และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทันที เป็นรูปธรรมในห้วงเวลาศึกษา แต่ทุกขั้นตอนเกิดผลดีต่อชุมชนคือเกิดแนวคิดการจัดการจัดการขยะข้ามแดน เป็นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาขยะข้ามแดน ทั้งยอมรับสภาพปัญหาและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ เกิดการร่วมกันกำหนดแผนแม่บท เป็นนโยบายสาธารณะในการจัดการขยะข้ามแดน นอกจากนั้นผลการทดลองรูปแบบการจัดการขยะข้ามแดนในพื้นที่ดังกล่าว ยังก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมโดยรวมในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนและขยะข้ามแดน ที่สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

นางพัสรินทร์ พันธุ์แน่น และคณะ (2558) การวิจัย แนวทางการจัดการขยะของเด็กและเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านมั่นคงชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ขยะในชุมชนบทเรียนการจัดการขยะของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research : CBR) โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้น คือ การปฏิบัติการของเด็กและเยาวชนในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน และการสร้างความสามารถของชุมชน โดยพบว่า ชุมชนนี้ตั้งมานานกว่า 80 ปี มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชนบทนาข้าวเป็นชุมชนเมือง ที่เริ่มจากเป็นชุมชนแออัด แล้วปรับมาเป็นบ้านมั่นคงที่มีระเบียบและความสะดวกของกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน ครัวเรือนละประมาณ 4.7 กิโลกรัมต่อวัน ครัวเรือนหนึ่งมีสมาชิกประมาณ 3-4 คน หรือกล่าวได้ว่า คนหนึ่งจะสร้างขยะเฉลี่ยประมาณ 1-1.6 กิโลกรัมต่อวันขยะมีหลากหลายชนิด โดยส่วนใหญ่เป็นชนิดที่สามารถแยกขายและทำประโยชน์ได้ มี

ส่วนน้อยที่ทั้ง ที่ผ่านมาการจัดการขยะยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดความร่วมมือจากประชาชน ดังนั้นแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมของชุมชน จะต้องแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก ต้องรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะ เพื่อให้ปริมาณขยะที่ทิ้งน้อยลง และนำขยะรีไซเคิลมาขายเพราะปัจจุบันประชาชนส่วนน้อยที่คัดแยกขยะขาย ตลอดจนเน้นทิ้งขยะในถังรวม ระยะต่อไป คือ การทำธนาคารขยะ โดยร่วมมือกับเครือข่ายสายคลองบางบัว เพื่อให้มีปริมาณขยะรีไซเคิลมากพอที่จะทำให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องอื่นๆ มีบุคลากรผลัดเปลี่ยนกันระหว่างชุมชนเครือข่าย มีอำนาจต่อรองเรื่องราคาที่จะทำให้มูลค่าของขยะสูงกว่าการขายให้กับคนกลาง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับความคิดและพฤติกรรม เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

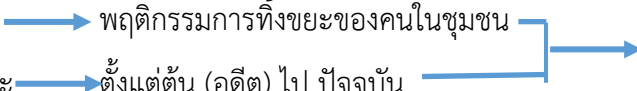
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่องศึกษาแนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้า หมู่ที่ 12 อำเภอกลองหลวง จังหวัดพทุมธานี เป็นงานวิจัยที่เกิดจากความต้องการของชุมชน สืบเนื่องมาจากทางผู้ว่าราชการจังหวัดได้นำเสนอนโยบายจากทางจังหวัดพทุมธานีในโครงการจังหวัดสะอาด ดังนั้นทางนักวิจัยจึงได้กำหนดวิธีดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

3.1.1 สำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

- การทิ้งขยะ → พฤติกรรมการทิ้งขยะของคนในชุมชน
 - การเก็บขยะ → ตั้งแต่ต้น (อดีต) ไป ปัจจุบัน
 - การจัดการขยะ → ชนิด , ปริมาณขยะ , ประเภทขยะ
-

เห็นขยะแล้วรู้สึกรังเกียจ

3.1.2 ขี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยและสำรวจข้อมูลบริบทชุมชน หมู่ที่ 12

- สัมภาษณ์ ชวนคุยกับคนในชุมชน → จัดทำเครื่องมือชุมชน Timeline, แผนที่เดินดิน

กิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ , สร้างความเข้าใจเรื่อง

3.1.3 อบรมให้ความรู้เรื่องประเภทขยะ การคัดแยกขยะ

3.1.4 อบรมการแปรรูปขยะเพื่อสร้างรายได้ เช่น การทำปุ๋ย การทำน้ำหมักเพื่อใช้ในการเกษตร

3.1.5 การคืนข้อมูล โดยการประชุมกลุ่มนักวิจัยและเชิญตัวแทนนักวิจัยกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่มที่อยู่ภายใต้โครงการวิจัยนี้มาร่วมแลกเปลี่ยนและคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

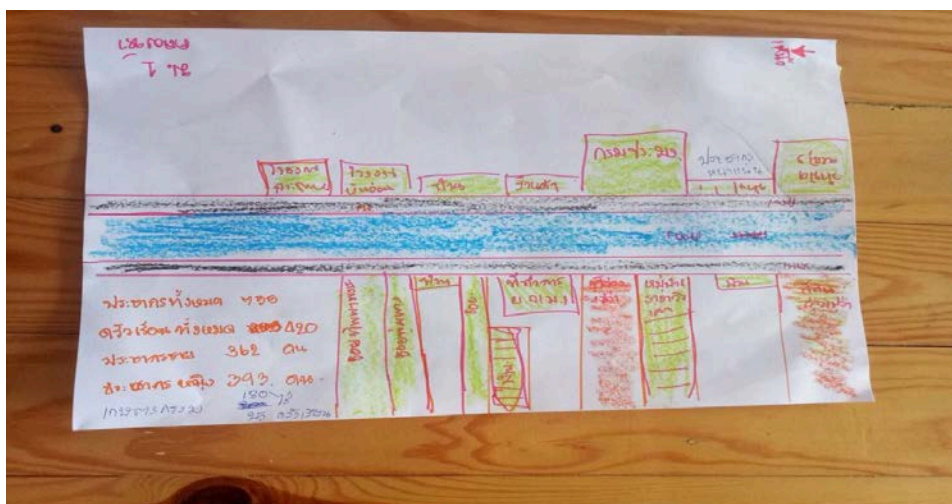
คณะผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แผนที่ชุมชน โองานชีวิต และการถอดบทเรียน มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบจดบันทึกพร้อมกับการบันทึกเทปร่วมในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 1 ท่าน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ท่าน ผู้นำและแกนนำชุมชน 3 ท่าน ผู้ปฏิบัติงานในการจัดการขยะของชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะของชุมชน 1 ท่าน และชาวบ้านในชุมชน 10 ท่าน

3.2.2 แผนที่ชุมชน

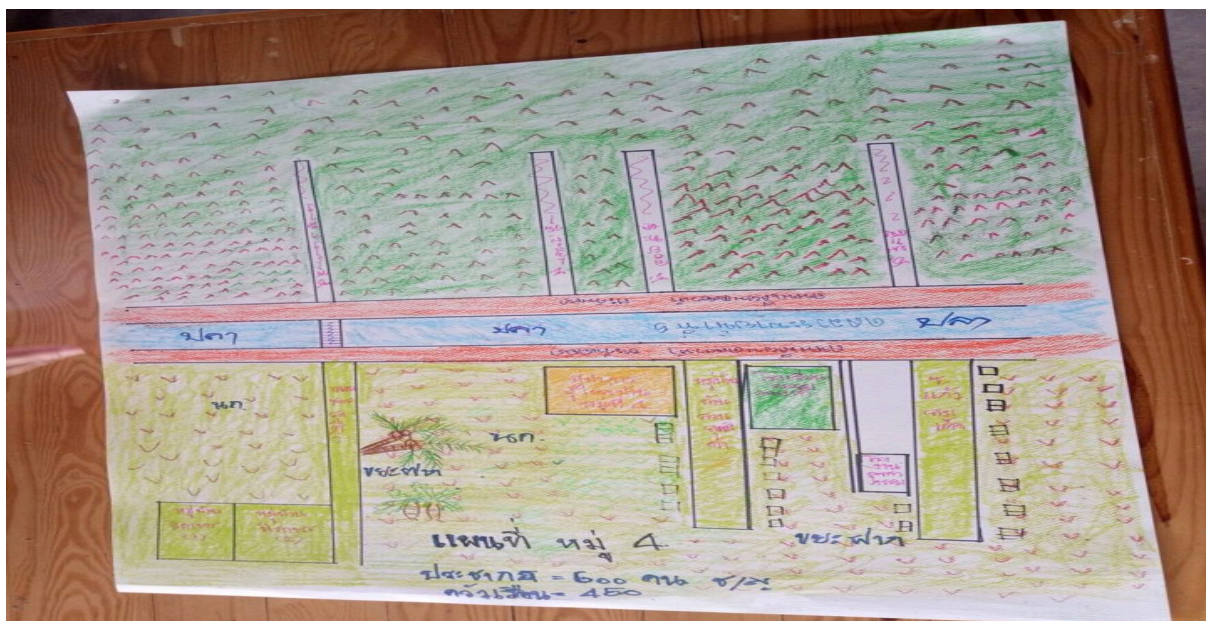
คณะผู้วิจัยได้วางแผนในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนัดหมายผ่านผู้ใหญ่บ้านหมู่ ที่อาสาเป็นตัวแทนของชุมชนตำบลคลองห้า ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 6, 12 และ 16 เพื่อจัดทำเครื่องมือชุมชน คือ แผนที่ชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลรายละเอียดของพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้านในตำบลคลองห้า ไม่ว่าจะเป็นสถานที่สำคัญต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ หมู่บ้าน วัด โรงเรียน ตลาด ร้านสะดวกซื้อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งน้ำ เป็นต้น

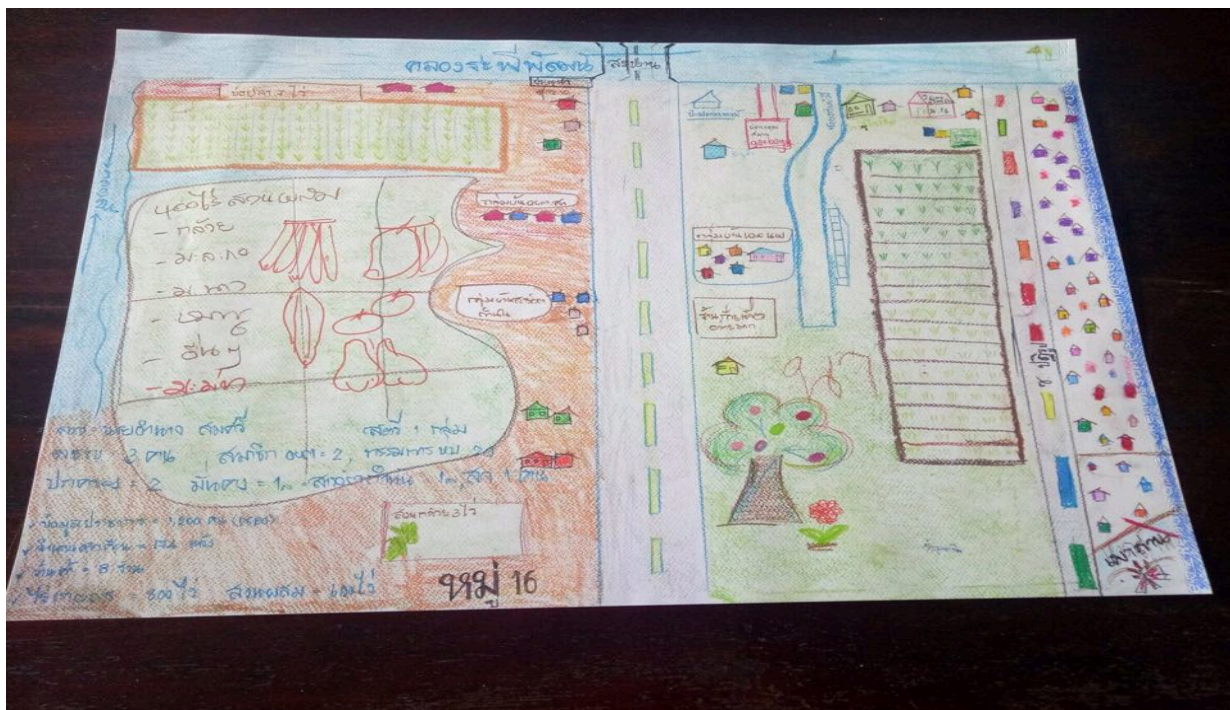
ภาพที่ 3.1 แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่มา (ตุ๊กตา อุทัยภักข และมงคล มากโฉม, 2561)

ภาพที่ 3.2 แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 2 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา (ศรีนวล ทิพาพงษ์ผกาพันธ์, 2561)

ภาพที่ 3.3 แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา (สไบทอง บุญกระจำง, 2561)

ภาพที่ 3.6 แผนที่ชุมชน หมู่ที่ 16 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา (อำนาจ สมศรี, 2561)

3.2.3 โองชีวิต

คณะผู้วิจัยได้วางแผนในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนัดหมายผ่านผู้ใหญ่บ้านหมู่ ที่อาสาเป็นตัวแทนของชุมชนตำบลคลองห้า ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 6, 12 และ 16 เพื่อจัดทำเครื่องมือชุมชน คือ โองชีวิต เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลรายรับรายจ่าย และการได้มาซึ่งรายได้อื่นๆ ของชุมชน ตลอดจนการมีรายจ่ายอื่นๆ ที่เพิ่มขึ้นของชุมชน ในแต่ละหมู่บ้านในตำบลคลองห้า เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่แท้จริงจากการมีรายได้ที่น้อยลงซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยต่างๆ ที่สามารถควบคุมได้และไม่สามารถควบคุมได้

ภาพที่ 3.7 โอ่งชีวิต ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา (ชุมชนคลองห้า, 2561)

3.2.4 การถอดบทเรียน จากกิจกรรมครั้งที่ 1 วันที่ 7 ธันวาคม 2560 ได้ดังนี้

AAR กิจกรรม 1 (กิจกรรมชวนคุย)

1) สิ่งที่ได้เรียนรู้

- การทำงานร่วมกันเป็นทีม
- มีความเข้าใจในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ได้เรียนรู้การทำงานวิจัย
- ได้รู้จักคนเพิ่มขึ้น
- ได้พูดได้แสดงออก

2) สิ่งที่ได้ดีในกิจกรรมนี้

- ได้แลกเปลี่ยนทัศนคติร่วมกันของชาวบ้าน

3) สิ่งที่ทำไม่ได้

- ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่ได้วางแผนไว้
- การจัดการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พร้อม

4) แนวทางการแก้ไข

- ปรับทัศนคติสร้างความเข้าใจผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง

- กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ประสานงานให้ชัดเจน

5) ข้อเสนอแนะ

- จะต้องมีการยืนยันจำนวนของผู้เข้าร่วมในการประชุมเพื่อให้จัดการด้านอาหาร
- น้ำดื่ม ให้พอดีกับผู้เข้าร่วมประชุม

AAR กิจกรรม 2 (การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ)

1) สิ่งที่ได้เรียนรู้

- ทราบความต้องการของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการจัดการขยะ
- ชาวบ้านเกิดแรงจูงใจและมองถึงประโยชน์ที่จะได้รับแก่ชุมชนในการจัดการขยะ
- ได้นักวิจัยชุมชนที่มีความต้องการจะศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง

2) สิ่งที่ได้ดีในกิจกรรมนี้

- ทำได้ครบตามความกระบวนการที่ได้วางแผนไว้
- ได้กลุ่มเป้าหมาย ทีมวิจัยชุมชน ที่อยากร่วมศึกษาดูอย่างสมัครใจ
- ได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าชุมชน ชาวบ้าน เข้าร่วมเวทีชี้แจงเป็นจำนวนมาก
- ได้รับความสนใจจากตัวอย่างงานวิจัยชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากการเปิดวิดีโอให้ชม

3) สิ่งที่ได้ไม่ดี

- จัดเตรียมพื้นที่ให้พร้อมต่อการนำเสนอวิดีโอได้อย่างแจ่มชัด
- รูปแบบการจัดเวทีควรจัดในรูปแบบตัวยู
- ควรพูดให้ชาวบ้านชวนคิดให้มากขึ้นด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล
- สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง
- นำเครื่องมือศึกษาชุมชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมให้มากขึ้น
- อธิบายรายละเอียดของกิจกรรมให้มากขึ้น
- ให้นั้หนักชื่อโครงการน้อย

4) แนวทางการแก้ไข

- ในด้านพื้นที่การจัดอุปกรณ์การนำเสนอส่วนของสื่อต่างๆ จะต้องจัดสถานที่ให้เหมาะสม

- กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ประสานงานให้ชัดเจน
- พุดคุยเพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ตามความถนัดและความสนใจของ

ทีมวิจัยแต่ละคน

5) ข้อเสนอแนะ

- การจัดงานจะต้องทำให้มีรูปแบบการจัดการให้มีความรวดเร็วมากขึ้น
- เนื่องจากเวลาที่ใช้เลยกำหนดการมาทำให้ชาวบ้านจะต้องออกจากที่ประชุมกลางคัน

สรุปกิจกรรม 2 (ชวนคุยเพื่อเก็บข้อมูลชุมชน)

การอภิปรายผลของกิจกรรม 2 โดยแยกออกเป็นแต่ละหมู่ ดังนี้

หมู่ที่ 1

- มีประชากร 420 ครั้วเรือน
- พื้นที่ทำเกษตรกรรม จำนวน 180 ไร่
- ยังไม่มีการคัดแยกขยะ และยังไม่มีการให้ความรู้
- มีน้ำเสียจากการบำบัด ทัศนสถานหญิง ส่งกลิ่นเหม็น
- มีโรงงานกระดาษ โรงงานหินอ่อน (มักจะเอาเศษทิ้งตามข้างทาง)

หมู่ที่ 2

- มีครัวเรือน 800 ครั้วเรือน (จำนวนมากกว่า 1200 คน)
- ปัญหาขยะจากการทิ้งของคนในหมู่บ้านจัดสรร
- ขยะจากแม่ค้าเร่
- ประชาชนมีการแยกขยะบ้าง แต่มีส่วนน้อย

หมู่ที่ 3

- มีประชากร 350 ครั้วเรือน
- มีศูนย์วิทยากรศาสตร์ (อพวช.)
- มีพื้นที่เกษตรกรรม
- ขยะส่วนใหญ่มาจากการตัดต้นไม้จากหมู่บ้านใหญ่ ทำให้เก็บขยะไม่ทัน
- มีประชากรแฝง
- เทคโนโลยีจะจัดการขยะเอง
- ยังไม่มีรูปแบบการจัดการขยะ

หมู่ที่ 4

- มีประชากร 450 ครั้วเรือน
- ทำเกษตรกรรม
- มีหมู่ที่ บ้านใหญ่เกิดขึ้น เกิดขยะสะสมของหมู่บ้าน

- มีโรงงานของหมักดอง ส่งผลกลั่นหมิ่น-ซึ่งมีการแก้ไขแล้ว
- มีขยะผากจากแม่ค้าเร่ ทั้งในบริเวณที่ไม่มีเจ้าของถึง 2 จุด ทำให้ อบต. ไม่เก็บออกไปเนื่องจากเป็นขยะที่ไม่มีเจ้าของ

หมู่ที่ 6

- มีจำนวน 210 ครัวเรือน
- มีพื้นที่ ส.ป.ก. ทำการเกษตร 100 กว่าไร่
- พื้นที่ ตชด. (พื้นที่สีแดง) ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ราชการ
- พื้นที่ส่วนบุคคล (เอกชน) เป็นพื้นที่ว่างเปล่า
- หออิศรศิลป์ และสถานีวิทยุกระจายเสียง
- ปัญหาขยะจากตำรวจจัดกิจกรรม ชุมชน จัดเก็บขยะไม่ทัน
- มีถังขยะเป็นของตนเองทุกบ้าน
- ยังไม่เคยได้ให้ความรู้การจัดการขยะ

หมู่ที่ 12

- มีประชากร 152 ครัวเรือน
- ขยะมีการคัดแยกบ้าง บางส่วนทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก
- ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่
- ไม่มีประชากรแฝง
- มีการณรงค์การทิ้งขยะ ตามเสียงตามสายในตอนเช้า

หมู่ที่ 16

- มีประชากร 174 ครัวเรือน
- มีประชากรแฝงทำให้เก็บขยะได้ไม่ทั่วถึง
- มีการทิ้งขยะลงในแม่น้ำ
- ถนนเลียบบคลอง 5 เป็นเส้นหลักของการเก็บขยะจาก อบต.
- การเข้าถึงประชาชนไม่ทั่วถึง
- มีกลุ่มประชากรแฝง ซึ่งไม่สามารถเรียกเก็บค่าบริการการเก็บขยะได้ และต้องทิ้งขยะตามพื้นที่ต่างๆ ที่ไม่ใช่บริเวณทิ้งขยะ

AAR กิจกรรม 3-4 (การจัดทำเครื่องมือชุมชน)

1) สิ่งที่ได้เรียนรู้

- นักวิจัยชุมชนมีความกระตือรือร้นในการจัดการงานแยกขยะในครัวเรือน โดยมีการเข้ามาแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ที่ได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของขยะ
- นักวิจัยมีการเรียนรู้ที่ดีในการทำแผนที่เดินดิน
- นักวิจัยมีส่วนร่วมในการทำโองังชีวิต เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาของการดำรงชีวิต และปัญหาด้านเศรษฐกิจครัวเรือน

อย่างตั้งใจ

- นักวิจัยได้ให้มีส่วนร่วมในการละลายพฤติกรรม และปฏิบัติตาม

ข้อความที่ได้ในการประชุมไปใช้ประโยชน์กับครัวเรือนของตนเอง

- นักวิจัยได้สนใจกับสื่อที่ทางพี่เลี้ยงนักวิจัยนำเสนอและต้องการนำ

2) สิ่งที่ได้ดีในกิจกรรมนี้

ไว้

- ทีมพี่เลี้ยงวิจัยได้ดำเนินการประชุมปฏิบัติตามขั้นตอนทุกอย่างที่วางแผน

- นักวิจัยนำเสนอตนเองในการเป็นตัวอย่างของการจัดการขยะ
- ได้รับความร่วมมือจากนักวิจัยในการรับข้อมูลของความรู้เรื่องขยะ
- นักวิจัยมีความเข้าใจการเริ่มต้นกระบวนการวิจัย

3) สิ่งที่ได้ไม่ดี

- ควรพูดให้ชาวบ้านชวนคิดให้มากขึ้นด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล
- สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง

4) แนวทางการแก้ไข

- การเข้าถึงนักวิจัยและชาวบ้านควรจะต้องแสดงความจริงใจ
- กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ประสานงานให้ชัดเจน
- การติดต่อประสานงานจะต้องให้มีความรอบคอบ

5) ข้อเสนอแนะ

- ควรจะต้องผลิตสื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า

พร้อมแบบ

สัมภาษณ์ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นัดหมายกับผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จะใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis) ซึ่งอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ประกอบกับนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ หาความเชื่อมโยงเพื่อทดสอบปัจจัยด้านความเข้าใจ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

ภายหลังจากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

ในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนการศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แล้วนั้น ซึ่งยังมีอีก 4 หมู่ที่ บ้านที่เป็น หมู่ที่ บ้านอาสานำร่องที่ทีมนักวิชาการยังไม่ได้ไปลงพื้นที่ เนื่องจากทาง สกว.ท้องถิ่น โดยโหนด สุวรรณภูมิได้นัดหมายให้ทีมนักวิชาการต้องนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัย ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561 ณ สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยในการนำเสนอต้องมีตัวแทน นักวิจัยชาวบ้าน 1 คน และทีมนักวิชาการเป็นผู้นำเสนอในวันดังกล่าว ทั้งนี้ทางทีมได้ตัวแทนชุมชน จากหมู่ที่ 6 คือ นางบุญสืบ โตบัวงาม เป็นผู้นำเสนอร่วมกับทีมนักวิชาการในวันดังกล่าว ซึ่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะว่า

.....เมื่อทีมนักวิชาการไม่สามารถประสานงานหรือติดต่อกับชุมชนได้ ถูกต้องแล้วที่ทีมได้ ดำเนินการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ในการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายนั้นถือเป็นความโชคดีที่ได้ แคนนำ ในการร่วมมือกับทีมนักวิชาการเป็นจำนวนถึง 7 หมู่บ้าน แต่ทำให้งานวิจัยมีขนาดใหญ่เกินไป นักวิจัย อาจทำงานไม่เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดและงบประมาณที่ได้รับจะไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ จะต้องดำเนินการ จึงเสนอแนะให้นักวิจัยไปทบทวนเพื่อปรับกลุ่มเป้าหมายให้ลดลง เพื่อสุดท้ายแล้ว ผลการวิจัยที่จะได้รับในโครงการนี้จะได้ชุมชนต้นแบบเพียง 1 ชุมชนที่สามารถมีแนวทางในการ จัดการขยะแบบบูรณาการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม.....

จากข้อเสนอแนะของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทีมนักวิชาการได้ประชุมทีมเพื่อปรึกษาหารือใน ประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเมื่อพิจารณาแล้วสรุปได้ว่าเกณฑ์หรือวิธีการที่จะเลือก กลุ่มเป้าหมาย พิจารณาจากหมู่บ้านที่มีผู้นำชุมชนได้ดำเนินการคัดแยกขยะอยู่เป็นประจำ มีเวลาใน การเก็บข้อมูล ไม่มีปัญหาเรื่องเวลานัดหมายเมื่อทีมนักวิชาการนัดหมายจะลงพื้นที่แล้วไม่เลื่อนวันนัดหมาย พื้นที่ของหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องการจัดการขยะ ตลอดจนให้ความสำคัญและสนใจกับเรื่องการ จัดการขยะ ประกอบด้วย หมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 6 ทั้งนี้ทีมนักวิชาการได้ประสานกับผู้นำชุมชนทั้ง 2 หมู่บ้าน เพื่อกำหนดตารางเวลาที่จะลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลในประเด็นต่อไป ดังนี้

- หมู่ที่ 2 : วันที่ 7 มีนาคม 2561
- หมู่ที่ 6 : วันที่ 9 มีนาคม 2561

จากการที่ทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยได้เลือกพื้นที่ในการดำเนินงานวิจัยท้องถิ่น เนื่องจากความสนใจของกลุ่มชาวบ้านของชุมชนบ้านเอื้ออาทร หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีความต้องการที่จะแก้ปัญหาในเรื่องของขยะในชุมชน และในส่วนของงานวิจัยนั้นได้ดำเนินงานมาจนถึงกิจกรรมที่จะต้องลงพื้นที่เพื่อที่จะให้นักวิจัยช่วยกันหาสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม ทางทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ติดต่อไปยังทีมหัวหน้านักวิจัย แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบในการที่จะให้ทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยลงพื้นที่ ซึ่งทางพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ติดต่อกลับไปยังทีมวิจัยหลายครั้งก็ยังคงไม่ได้รับคำตอบ ดังนั้นทางทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยจึงได้นัดประชุมหัวหน้าชุดโครงการใหญ่ตั้งรายงานดังต่อไปนี้

การประชุมหารือ วันพฤหัสบดีที่ 23 พฤศจิกายน 2560

“แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี “

ปัญหาที่เกิดขึ้น

1. ความร่วมมือของทีมนักวิจัยชุมชน

1.1 ในการเข้าอบรมต่างๆ หรือแสดงความคิดเห็นต่างๆ ใน Line ที่โครงการหลักจัด เพื่อขอข้อสรุป

ประกอบไปด้วย 1. ผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน) 2. สมาชิกนักวิจัย (ชาวบ้าน จำนวน 13 คน) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือ

2. ความไม่ต่อเนื่องของทีมที่ปรึกษา

2.1 เว้นระยะเวลาการเข้าพบชุมชนไปนาน

3. ถูกเลื่อนเวลานัดหมายอย่างไม่มีกำหนด และปฏิเสธเวลานัดหมายอย่างกระตั้นหัน

3.1 นัดครั้งที่ 1 วันเสาร์ที่ 7 ตุลาคม 2560 เวลา 14.00 น.

ถูกตอบปฏิเสธในวันเดียวกัน เวลา 11.00 น.

3.2 นัดครั้งที่ 2 วันอาทิตย์ที่ พฤศจิกายน 2560 เวลา 13.00 น.

ติดต่อขอ confirm เวลานัดหมายไม่ได้ เริ่มติดต่อตั้งแต่วันที่ 22-23 พฤศจิกายน 60

พยายามติดต่อประสาน แต่ไม่สามารถติดต่อได้ ช่องทางในการติดต่อคือ

1.2.1 ช่องทางกลุ่ม Line งานวิจัยขยะ (ไม่มีผู้ใดให้ความสนใจ อ่าน แต่ไม่เคยตอบหรือให้ความเห็น)

1.2.2 การติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์ (มักจะไม่รับสาย และไม่ติดต่อกลับ)

ความรู้สึกของทีมนักวิชาการ

1. เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ อยากเปลี่ยนพื้นที่ ในการทำวิจัยที่มีความพร้อมและให้ความร่วมมือ
2. อีกรีก้อยากท้าทายให้ทำได้ อยากโน้มน้าวให้กลับมาทำ อยากทำให้ได้เลยพยายามติดต่อใหม่
3. มีดมน ทีมนักวิชาการ ได้ปรึกษากันเองโดยการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ประสานผู้ใหญ่ นัดหมายทีมวิจัยจนกว่าจะได้พบกันจริงๆ
4. เกิดความกังวลใจถึงอนาคตของงานว่าจะสำเร็จตามกำหนดการหรือไม่ ปรึกษาหัวหน้า/พี่เลี้ยง/ผู้รับผิดชอบโครงการหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรชัย กุลชัย Node สุวรรณภูมิ
5. ไม่มั่นใจเพราะไม่สามารถรายงานความก้าวหน้าของงานให้กับ ทีมวิจัยร่มใหญ่ได้ แรงปรับแผนการเตรียมสำรอง เช่น เปลี่ยนกลุ่มทีมวิจัย (พื้นที่เดิม)

จากรายงานการประชุมข้างต้น ทางทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ประชุมทีมและตัดสินใจในการแก้ปัญหาของ

งานวิจัยคือ ยกเลิกพื้นที่ ชุมชนเอื้ออาทร หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี และได้เปลี่ยนพื้นที่เป็นชุมชนตำบลคลองห้า อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี โดยเปลี่ยนหัวข้อวิจัยจากเดิม

“แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเอื้ออาทร หมู่ที่ 5 ตำบลคลองห้า อำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี”
เป็น

“แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี”

ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนตำบลคลองห้า คือ นางสาวศรีนวล ทิพาพงษ์ผกพันธ์ ซึ่งเป็นกำนันตำบลคลองห้า โดยทีมนักวิชาการได้พูดคุยรายละเอียดกับกำนันถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับนโยบายของทางจังหวัดปทุมธานีมีโครงการจังหวัดสะอาดเข้ามาจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ตำบลคลองห้าซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยทีมนักวิชาการได้นัดหมายในการลงพื้นที่ตำบลคลองห้า เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2560 เพื่อชวนคุย ชี้แจง และสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนที่มาร่วมฟังรายละเอียด ซึ่งทางทีมนักวิชาการได้หารือกับกำนันในเบื้องต้นแล้วว่า จะเชิญชวนหมู่บ้านในตำบลคลองห้าที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการเท่านั้น โดยเป้าหมายจะเน้นที่ผู้นำหมู่บ้านซึ่งก็คือผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำหลักในการดำเนินโครงการ ทั้งนี้จากการอธิบายรายละเอียดของโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น พบว่า มีชุมชนทั้งหมด 7 หมู่บ้านที่อาสาจะเป็นหมู่บ้านนำร่องของโครงการ ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 , หมู่ที่ 2 , หมู่ที่ 3 , หมู่ที่ 4 , หมู่ที่ 6 , หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 16

ประชุมที่มหาวิทยาลัย

ชี้แจงชุมชนตำบลคลองห้าเพื่อดำเนินโครงการหาพื้นที่นาร่อง

ชี้แจงหารือประชุมร่วมกับผู้ใหญ่บ้านชุมชนตำบลคลองห้าเพื่อดำเนินโครงการหาพื้นที่นาร่อง

ภาพที่ 3.8 การประชุมหารือเพื่อให้ได้ชุมชนนาร่อง

ที่มา (ชุมชนตำบลคลอง 5, 2561)

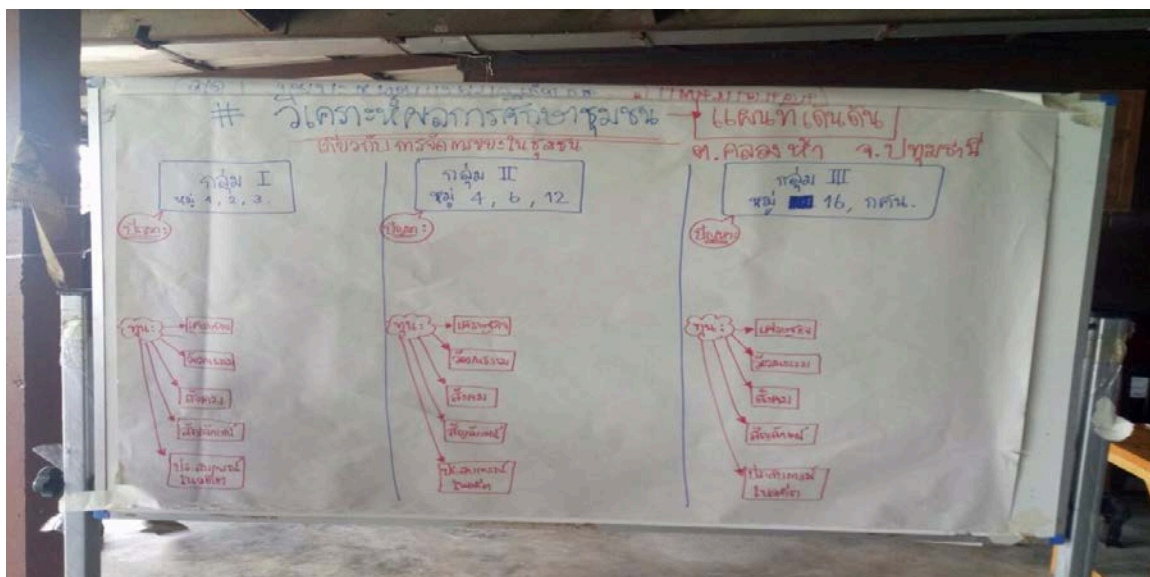
และในวันดังกล่าวได้นัดหมายการลงพื้นที่ครั้งที่ 2 ในวันที่ 7 มกราคม 2561 เพื่อร่วมกับชุมชนทั้ง 7 หมู่บ้าน ที่เป็นหมู่บ้านนาร่องจัดทำเครื่องมือการศึกษาชุมชน ได้แก่ แผนที่ชุมชน และโอ่งชีวิต

ปฏิสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อค้นหาความต้องการศึกษาพัฒนาชุมชน

ภาพที่ 3.9 กิจกรรมเพื่อค้นหาความต้องการศึกษาพัฒนาชุมชน

ที่มา (ชุมชนตำบลคลอง 5, 2561)

ภาพที่ 3.10 การวิเคราะห์ผลการศึกษาร่วมกันตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ที่มา (คณะผู้วิจัยและชุมชนคลองห้า, 2561)

3.5 การคืนข้อมูล

ดำเนินการโดยการจัดประชุมกลุ่มนักวิชาการและเชิญตัวแทนนักวิจัยชุมชนกลุ่มย่อย
อีก 4 กลุ่มที่อยู่ภายใต้โครงการวิจัยนี้มาร่วมแลกเปลี่ยนและจัดเวทีคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน เมื่อวันที่ 24
กันยายน 2561 ณ บ้านกำนันตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ภาพที่ 3.13 การคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน

ที่มา (ชุมชนตำบลคลอง 5, 2561)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า 4) เพื่อศึกษาหารูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ 5) เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า โดยมีผลของการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบัน

จากผลการดำเนินการโครงการวิจัย แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ในพื้นที่ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยบริบทของชุมชนในตำบลคลองห้าในอดีตเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นหลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียกรุงในปี พ.ศ. 2310 ซึ่งประชาชนเชื้อสายไทยและบางส่วนเป็นเชื้อสายมอญ ในส่วนของประชาชนเชื้อสายไทยนั้นได้หลบหนีสงครามจากการเป็นเชลยมาอาศัยในแถบนี้ (คลองห้า) ซึ่งเป็นพื้นที่เป็นป่าทึบ มีสัตว์ป่าชุกชุม และในแถบบริเวณของชุมชนนั้นแวดล้อมไปด้วยความอุดมสมบูรณ์และต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีผู้คนมาอาศัยในบริเวณดังกล่าวมากขึ้น สภาพพื้นที่เดิม ซึ่งเป็นพื้นที่เป็นป่าทึบ และมีสัตว์ชุกชุมก็ได้แปรสภาพเป็นพื้นที่ราบ ประชาชนเริ่มรู้จักการเพาะปลูกเป็นที่เป็นที่ทางมากขึ้น มีการเลี้ยงสัตว์ตามพื้นที่ต่างๆ

ในปัจจุบันตำบลคลองห้าจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นหมู่บ้านจัดสรร เป็นพื้นที่ของตนเองตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ และเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย แม่บ้าน ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ และเป็นประชากรแฝง ซึ่งในตำบลคลองห้าส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดจากขยะมาจากการทิ้งขยะของคนในหมู่บ้านจัดสรรมีปริมาณสะสม ขยะจากแม่ค้าเร่ การทิ้งขยะลงในแม่น้ำ และการทิ้งขยะของโรงงานอุตสาหกรรม โดยในแต่ละหมู่ที่ บ้านของตำบลคลองห้าส่วนใหญ่ยังไม่มีทำให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะอย่างชัดเจน ซึ่งจากการลงพื้นที่บริการวิชาการของทีมนักวิชาการในตำบลคลองห้าอย่างต่อเนื่องทำให้มองเห็นถึงปัญหาด้านการจัดการขยะ จึงได้พูดคุยและหารือกับผู้นำชุมชน คือ กำนันศรีนวล ทิพาพงษ์ผกาพันธ์ ถึงแนวทางในการแก้ปัญหาและนัดหมายในกลุ่มแกนนำหลักของแต่ละหมู่บ้านที่อาสาเป็นหมู่ที่ บ้านนำร่องของโครงการวิจัยดังกล่าว ทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 3, หมู่ที่ 6, หมู่ที่ 7, หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 16 โดยทีมนักวิชาการได้ลงพื้นที่ไปสร้างความเข้าใจและจัดทำเครื่องมือชุมชนได้แก่ แผนที่ชุมชน และโอ่งชีวิต หลังจากนั้นได้นัดหมายในแต่ละหมู่ที่ บ้านในครั้งถัดไปเพื่อให้ความรู้

เกี่ยวกับการจัดการขยะ การคัดแยกขยะ และวิธีการเก็บของมูลปริมาณขยะของแต่ละครัวเรือน ซึ่งในเบื้องต้นได้ดำเนินการแล้ว 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3, หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 12

หลังจากการนำเสนอรายงานความก้าวหน้า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเลือกหมู่บ้านที่จะลงพื้นที่เพียง 1 หมู่บ้านเพื่อเป็นต้นแบบด้านการจัดการขยะ ซึ่งทีมนักวิชาการได้หารือร่วมกันเพื่อเลือกหมู่บ้านที่จะเป็นต้นแบบซึ่งทีมนักวิชาการได้เลือก หมู่ที่ 12 เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการขยะเนื่องจากประชากรหมู่ที่ 12 ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ที่ใช้ในการทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีสภาพการณ์ในการจัดการขยะในอดีตและปัจจุบัน ดังนี้

การจัดการขยะในอดีต

- ขุดหลุมเอง (ฝังกลบ)
- เผาเอง
- ไม่เคยแยกประเภท
- ทิ้งลงในแหล่งน้ำ

การจัดการขยะในปัจจุบัน

- มีขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาเก็บสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- มีการคัดแยกประเภทของขยะ

ศักยภาพ ทรัพยากร	อดีต	ปัจจุบัน
1. คน	- ในสมัยดั้งเดิมเป็นพื้นที่ที่ไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ และการสัญจรโดยทางเรือและทางเท้า รถประจำทางไม่มี ทำให้การเดินทางไม่สะดวก ถนนไม่ดี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นจึงมีรายได้มาจากการทำนา ทำสวน	- ประชากรในตำบลคลองห้า มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 14,405 คน แยกเป็นชาย 6,992 คน หญิง 7,413 คน จำนวนบ้านพัก 6,248 หลังคาเรือน - ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานอายุระหว่าง 35 – 55 ปี - ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีเป็นส่วนน้อยตามชุมชนรอบนอก ได้แก่ การทำนา ทำสวน ได้แก่ ทำนาทำสวนกล้วย ทำไร่ข้าว, ตะไคร้ ฯลฯ การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ เป็ด สุกร และบ่อปลา เนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่ที่อยู่อาศัยและเป็นพื้นที่ชุมชนเมือง และประชากรอีกส่วนหนึ่งจะประกอบอาชีพค้าขายและเป็นผู้สูงอายุ
2. เงิน	ประชากรมีรายได้จากการทำการเกษตร ทำนา ทำสวน	เนื่องจากพื้นที่ตำบลคลองห้าในปัจจุบันเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ในพื้นที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง ทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการรับจ้างในโรงงาน และอีก

		ส่วนหนึ่งมีรายได้จากภาคการเกษตร คือ การทำนา ทำสวนที่เป็นที่ดินของตนเองและที่ดินเช่าทำกิน
--	--	--

- การนำขยะมารีไซเคิล
- การนำขยะมาขายเพื่อสร้างรายได้
- การนำขยะมาหมักเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ 4.1 แสดงการศึกษาศักยภาพทรัพยากร

ศักยภาพ ทรัพยากร	อดีต	ปัจจุบัน
3. วัสดุอุปกรณ์	ในอดีตไม่มีอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะอย่างชัดเจน	ในแต่ละครัวเรือนจะมีถังขยะและถุงดำไว้จัดเก็บขยะแต่ยังไม่มีถังขยะไว้หลายถังเพื่อคัดแยกประเภทขยะ ส่วนใหญ่จะทิ้งขยะทุกประเภทรวมกันในถังเดียวแล้วนำไปทิ้งลงถังที่อบต.จัดไว้ให้ในแต่ละพื้นที่เพื่อรอให้รถขยะของ อบต.มาจัดเก็บและนำไปทิ้ง
4. การจัดการ	ในอดีตยังไม่มีชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะ	ในปัจจุบันยังไม่มีชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะอย่างชัดเจนแต่จะมีการคัดแยกขยะในครัวเรือนในบ้านของผู้นำชุมชนบางหมู่บ้าน เช่น หมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 6 ซึ่งผู้ใหญ่บ้านทั้ง 2 หมู่ที่ บ้านดังกล่าวได้ดำเนินการคัดแยกขยะในบ้านตนเองอยู่เป็นประจำทุกวันและยังเก็บขยะบางประเภทไว้เพื่อจำหน่ายได้ และนำกลับมาเป็นรายได้ของครอบครัวได้อีกด้วย

4.2 เพื่อศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน

เพื่อให้ทีมนักวิจัยชาวบ้านในแต่ละหมู่ ที่เป็นหมู่บ้านนำร่องได้เข้าใจถึงการคัดแยกขยะ การแยกประเภทขยะ และวิธีการเก็บข้อมูลปริมาณขยะของแต่ละหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดในการลงพื้นที่ ดังนี้

4.2.1 การลงพื้นที่หมู่ที่ 12 : เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2561

ตารางที่ 4.2 แสดงรายชื่อสมาชิกหมู่ที่ 12 ที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ชื่อ- นามสกุล	ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
1	นายพิกุล เจนกระบวน	ผู้ใหญ่บ้าน	086-8130322
2	นางนพพร หนูพุ่ม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	064-2249636
3	นายวิชาญ สีสบตา	ชาวบ้าน	081-6122739

4	นายยุพล กล้าอยู่สุข	ชาวบ้าน	087-8050205
5.	นายถาวร มั่งมั่ง	ชาวบ้าน	085-0197094
6.	นางบุปผา ชุ่มสายันต์	ชาวบ้าน	083-5608006

ทั้งนี้ทีมนักวิชาการได้ลงพื้นที่หมู่ที่ 12 เพื่อพบปะและพูดคุยกับตัวแทนชุมชนหมู่ที่ 12 โดยมีผู้ใหญ่พิกุล เจนกระบวน เป็นแกนนำของหมู่บ้านในการคัดแยกขยะและเก็บข้อมูลปริมาณขยะ ซึ่งในวันดังกล่าวทีมนักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทขยะว่ามีทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะอันตราย กระดาษ กระป๋องโลหะ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และอริบาย รายละเอียดเกี่ยวกับการนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำโดยใช้หลัก 3R : Reduce Reuse Recycle รวมถึงการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน พร้อมกันนี้ให้สมาชิกที่เป็นแกนนำหมู่ที่ 12 (ตามข้อมูลในตารางที่ 1) จัดบันทึกการเก็บข้อมูลปริมาณขยะในแต่ละสัปดาห์ของแต่ละครัวเรือนลงในสมุดจดบันทึกซึ่งทีมนักวิชาการได้แจกสมุดบันทึก ถังขยะ และถุงดำ ให้แต่ละครัวเรือนในวันดังกล่าว พร้อมทั้งให้ทุกครัวเรือนรายงานผลในกลุ่มไลน์ของหมู่ที่ 12 ด้วย

ภาพที่ 4.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะและการเก็บข้อมูลปริมาณขยะ หมู่ที่ 12
ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ที่มา (คณะผู้วิจัย, 2561)

4.2.2 การลงพื้นที่หมู่ที่ 3 : เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561

ตารางที่ 4.3 แสดงรายชื่อสมาชิกหมู่ที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ชื่อ- นามสกุล	ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
1	นายมงคล มากโฉม	ผู้ใหญ่บ้าน	062-6201576
2	นางพัชรา มากโฉม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	087-4154877
3	นายขวัญเรือน อัจฉา	ชาวบ้าน	081-4094495
4	นางอรพรรณ เนาวบุตร	ชาวบ้าน	063-1933474
5.	นางทิพย์วรรณ จันทร์เจริญ	ชาวบ้าน	087-0781620
6.	นางนารัตน์ นิมิตสิทธิชัย	ชาวบ้าน	062-2933250

ทั้งนี้ทีมนักวิชาการได้ลงพื้นที่หมู่ที่ 3 เพื่อพบปะและพูดคุยกับตัวแทนชุมชนหมู่ที่ 3 โดยมีผู้ใหญ่มงคล มากโฉม เป็นแกนนำของหมู่บ้านในการคัดแยกขยะและเก็บข้อมูลปริมาณขยะ ซึ่งในวันดังกล่าวทีมนักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทขยะว่ามีทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะอันตราย กระดาษ กระป๋องโลหะ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และอับายรายละเอียดเกี่ยวกับการนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำโดยใช้หลัก 3R : Reduce Reuse Recycle รวมถึงการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน พร้อมกันนี้ให้สมาชิกที่เป็นแกนนำหมู่ที่ 3 (ตามข้อมูลในตารางที่ 2) จัดบันทึกการเก็บข้อมูลปริมาณขยะในแต่ละสัปดาห์ของแต่ละครัวเรือนลงในสมุดจดบันทึกซึ่งทีมนักวิชาการได้แจกสมุดบันทึก ถังขยะ และถุงดำ ให้แต่ละครัวเรือนในวันดังกล่าว พร้อมทั้งให้ทุกครัวเรือนรายงานผลในกลุ่มไลน์ของหมู่ที่ 3 ด้วย

ภาพที่ 4.2 การสร้างความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะและการเก็บข้อมูลปริมาณขยะ หมู่ที่ 3
ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ทิมา (คณะผู้วิจัย, 2561)

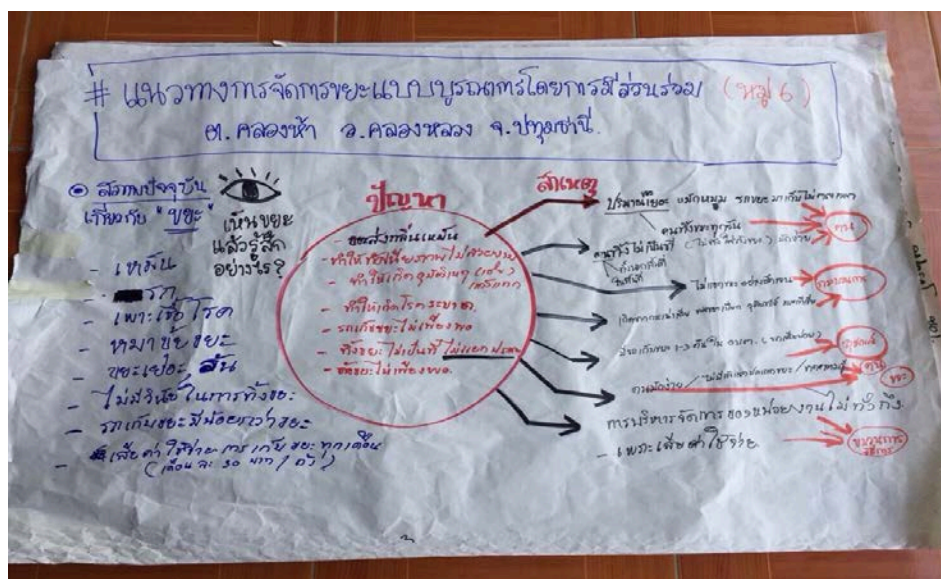
4.2.3 การลงพื้นที่หมู่ที่ 6 : เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2561

ตารางที่ 4.4 แสดงรายชื่อสมาชิกหมู่ที่ 6 ที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ชื่อ- นามสกุล	ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
1	นายประวิต โตบัวงาม	ผู้ใหญ่บ้าน	084-2209537
2	นางบุญสืบ โตบัวงาม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	082-3413473
3	นางสังคม ใจสู้ศึก	ชาวบ้าน	089-2312960
4	นางประภา เหมมามา	ชาวบ้าน	080-9919642
5.	นางอัมพันธ์ มุ่อบล	ชาวบ้าน	086-3693687

ทั้งนี้ทีมนักวิชาการได้ลงพื้นที่หมู่ที่ 6 เพื่อพบปะและพูดคุยกับตัวแทนชุมชนหมู่ที่ 6 โดยมีผู้ใหญ่ ประวิต โตบัวงาม เป็นแกนนำของหมู่บ้านในการคัดแยกขยะและเก็บข้อมูลปริมาณขยะ ซึ่งในวันดังกล่าวทีมนักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทขยะว่ามีทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะอันตราย กระดาษ กระป๋องโลหะ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และอริบาย รายละเอียดเกี่ยวกับการนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำโดยใช้หลัก 3R : Reduce Reuse Recycle รวมถึงการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน พร้อมกันนี้ให้สมาชิกที่เป็นแกนนำหมู่ที่ 6 (ตามข้อมูลในตารางที่ 3) จัดบันทึกการเก็บข้อมูลปริมาณขยะในแต่ละสัปดาห์ของแต่ละครัวเรือนลงในสมุดจดบันทึกซึ่งทีมนักวิชาการได้แจกสมุดบันทึก ถังขยะ และถุงดำ ให้แต่ละครัวเรือนในวันดังกล่าว พร้อมทั้งให้ทุกครัวเรือนรายงานผลในกลุ่มไลน์ของหมู่ที่ 6 ด้วย

ภาพที่ 4.3 การสร้างความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะและการเก็บข้อมูลปริมาณขยะ หมู่ที่ 6
 ชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี
 ที่มา (คณะผู้วิจัย, 2561)

แบบฟอร์มที่ 1 การจัดการขยะมูลฝอยคัดล้าง

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ร้อยละของปริมาณขยะมูลฝอยคัดล้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ข้อมูล รอบ 6 เดือน ณ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 (วันที่ 1 ตุลาคม 2560 - 31 มีนาคม 2561)

ที่	สสจ.	พื้นที่ดำเนินการ	ปริมาณขยะมูลฝอยคัดล้าง ปี 2558 * (ตัน)	1 ตุลาคม 2558 - 31 มีนาคม 2561 จัดการได้แล้ว (ตัน)	%	วิธีการจัดการ	ดำเนินการโดย		31 มีนาคม 2561 เหลืออยู่ (ตัน)	%
							อปท.	เอกชน		
23		ปทุมธานี	167,000	107,720	64.50%	1) บริษัทรับจ้างบ้านเรา หมดทำเอง ร่อนขยะ นำส่งกำจัดโรง ปูนซีเมนต์และใช้ดินกลบทับ 2) หมด.สนันรวัชจ้างขนย้ายไปกำจัดโรงปูนซีเมนต์ 3) อบต.พิชิตภูมิ ปิดบ่อฝังกลบโดยใช้ดินกลบทับบ่อฝังกลบ 4) หมด.ลาดสวาย จ้างขนย้ายขยะ ทั้งหมดไปกำจัด 5) หมด.ลำไทร จ้างขนย้ายไปกำจัดโรงปูนซีเมนต์	/		59,280	35.50%

แบบฟอร์มที่ 2 การจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน ปี 2561

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ร้อยละของปริมาณขยะมูลฝอย ในปี 2561 ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ร้อยละของปริมาณขยะมูลฝอย ในปี 2561 ที่นำกลับมาใช้ประโยชน์

ข้อมูล รอบ 6 เดือน ณ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 (วันที่ 1 ตุลาคม 2560 - 31 มีนาคม 2561)

ที่	ต.บ.	พื้นที่ดำเนินการ	ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ปี 2561 (ตัน/วัน)	กำจัดถูกต้องได้ (ตัน/วัน)	%	วิธีการกำจัดแบบถูกต้อง	ดำเนินการโดย		นำกลับมาใช้ประโยชน์ (ตัน/วัน)	%	วิธีการจัดการกากตะกอนใช้ประโยชน์	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการ (ตัน/วัน)	%	1 ตุลาคม 2560 - 31 มีนาคม 2561 = 182 วัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการ (ตัน)
							อปท.	เอกชน						
23		ชุมชน	1,650.00	282.73	17.14%	จังหวัดปทุมธานี ไม่มีศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมของจังหวัด แต่มีจังหวัดปทุมธานี มีจำนวน 64 แห่ง มีอปท. 14 แห่ง ดำเนินการกำจัดขยะในท้องถิ่นอย่างถูกต้อง ดังนี้ อปท. 11 แห่ง ขนส่งไปกำจัดยังโรงบำบัดขยะไม่กำจัดอย่างถูกต้องอีก 3 แห่ง สถานีกาจัดขยะมูลฝอยของ อบจ.นนทบุรี รวมปริมาณขยะที่เข้าสู่ระบบอย่างถูกต้องอีก 282.73 ตัน/วัน	/	/	450.00	27.27%	- กิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือนต้นทางเพื่อำกลับมาใช้ประโยชน์ - กิจกรรมการทำปุ๋ยคอกและน้ำหมักชีวภาพ - กิจกรรมการนำกากชีวมวลจากขยะอินทรีย์ - กิจกรรมการขายขยะรีไซเคิล - กิจกรรมการนำขยะไปผลิตจากขยะอินทรีย์	732.73	44.41%	133,356.86

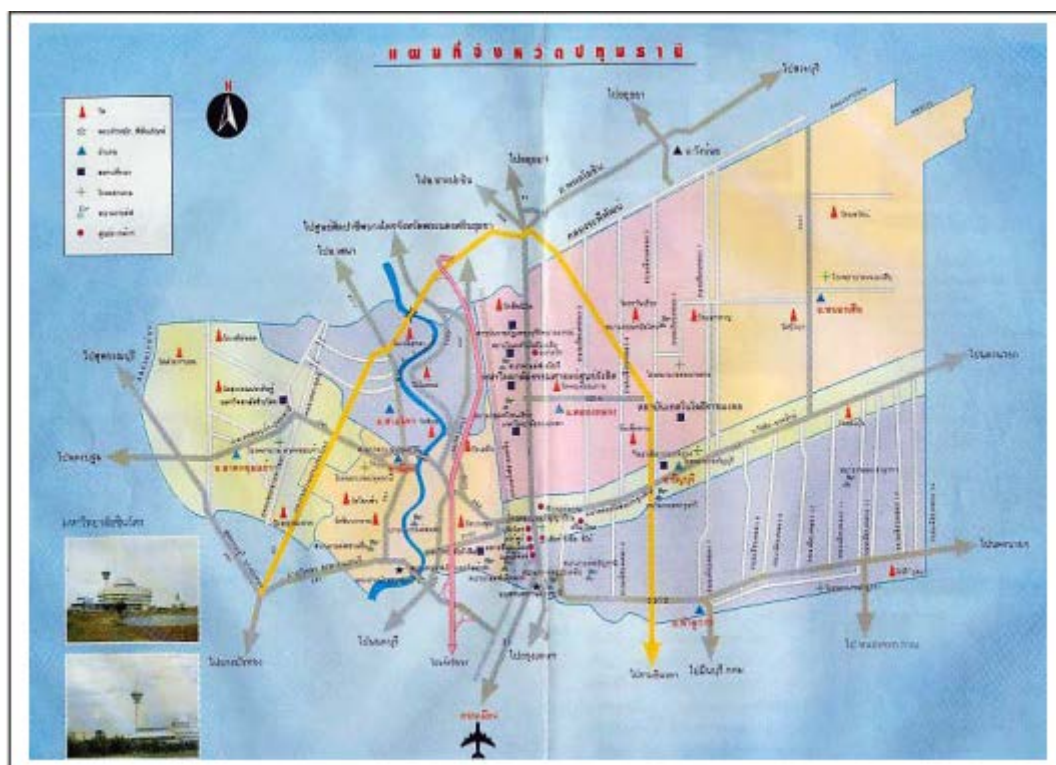
ภาพที่ 4.4 การจัดการขยะ

ที่นา (กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

สถานการณ์ในปัจจุบันจังหวัดปทุมธานีมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 1,233.73 – 1,274.73 ตัน/วัน ซึ่งได้มีการดำเนินการกำจัดนอกเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานีประมาณ 318 - 324 ตัน/วัน และในเขตพื้นที่ประมาณ 742 - 771 ตัน/วัน วิธีการกำจัดส่วนใหญ่จะใช้วิธีฝังกลบ (ข้อมูลปริมาณการกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีระหว่างเดือนกุมภาพันธ์- เดือนมีนาคม 2550) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเป็นแบบฝังกลบที่มีการออกแบบอย่างถูกต้องหลักสุขาภิบาลมีอยู่ 2 แห่ง คือ

แห่งที่ 1 คือ บ่อขยะแบบฝังกลบของเทศบาลเมืองคูคต ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ต.บึงทองหลาง อ.ลำลูกกา มีเนื้อที่ประมาณ 230 ไร่ ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมที่ 1 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการคัดค้านจากประชาชนบริเวณใกล้เคียง จึงไม่สามารถเปิดใช้ได้

แห่งที่ 2 คือ บ่อขยะแบบฝังกลบของเทศบาลเมืองปทุมธานีตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี มีเนื้อที่ 118 ไร่ 3 งาน 61 ตารางวา มีเนื้อที่ในขณะนั้นประมาณ 118 ไร่ (เทศบาลเมืองปทุมธานีได้จัดซื้อขึ้นอีกประมาณ 120 ไร่ ปัจจุบันจึงมีเนื้อที่ประมาณ 238 ไร่) ได้เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อปีพ.ศ. 2551 โดยวางแผนรองรับขยะมูลฝอยจากพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา คือ อ.เมือง อ.สามโคก และ อ.ลาดหลุมแก้ว แต่เนื่องจากเป็นบ่อขยะแบบฝังกลบที่มีการดำเนินการอย่างถูกต้องหลักสุขาภิบาล เพียงแห่งเดียวในขณะนั้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากนำขยะมากำจัด จึงเกินขีดความสามารถที่จะให้บริการฝังกลบต่อวันได้และถูกร้องเรียนคัดค้านจากประชาชน และไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ในที่สุด โดยในขณะนี้จังหวัดปทุมธานีแก้ปัญหาโดยการนำขยะไปกำจัดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

ภาพที่ 4.5 แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดปทุมธานี

ทีมา (กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

การสำรวจตรวจสอบ วิเคราะห์องค์ประกอบของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน พบว่าขยะมูลฝอยประกอบด้วย

ตารางที่ 4.5 แสดงประเภทของขยะมูลฝอย

ประเภทของขยะมูลฝอย	ร้อยละ
เศษอาหารและอินทรีย์สาร	63.75
พลาสติก	16.80
กระดาษ	8.19
ของแข็ง	3.47
โลหะ	2.10
ไม้ หนั ง ผ้า ของเสียอันตราย	5.69

หลังจากได้ทำการวิจัยและการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้าผลของขยะที่ลดลงมีดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงประเภทของขยะมูลฝอยก่อนและหลังการทำวิจัย

ประเภทของขยะมูลฝอย	ก่อนการวิจัย (ร้อยละ)	หลังการวิจัย (ร้อยละ)	ผลต่าง (ร้อยละ)	ผลสรุป
เศษอาหารและ อินทรีย์สาร	63.75	58.62	5.13	ขยะลดลง
พลาสติก	16.8	15.8	1	ขยะลดลง
กระดาษ	8.19	7.45	0.74	ขยะลดลง
ของแข็ง	3.47	2.58	0.89	ขยะลดลง
โลหะ	2.1	1.95	0.15	ขยะลดลง
ไม้ หนั ง ฝ ้า ของ เสียอันตราย	5.69	13.6	(7.91)	ขยะเพิ่มขึ้น

จากตารางสรุปได้ว่า ขยะประเภทเศษอาหารและอินทรีย์สาร พลาสติก กระดาษ ของแข็ง โลหะมีอัตราที่ลดลง เนื่องจากการจัดการระบบขยะนั้นสามารถนำไปทำประโยชน์ได้ แต่มีขยะประเภทไม้ หนั ง ฝ ้า ของเสียอันตราย ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจาก ขยะในส่วนนี้เป็นในส่วนที่ชาวบ้านในชุมชนได้เคยเก็บไว้เพื่อทำกิจกรรมทางการเกษตรเมื่อได้มีการนำรูปแบบการจัดการขยะเข้ามาใช้ในชุมชนทำให้ชุมชนตระหนักในการใช้ของเสียที่เป็นอันตรายมากขึ้น จึงมีการกำจัดทิ้ง ดังนั้นทำให้แนวโน้มของขยะในประเภทนี้จึงเพิ่มจำนวน ร้อยละ 7.91

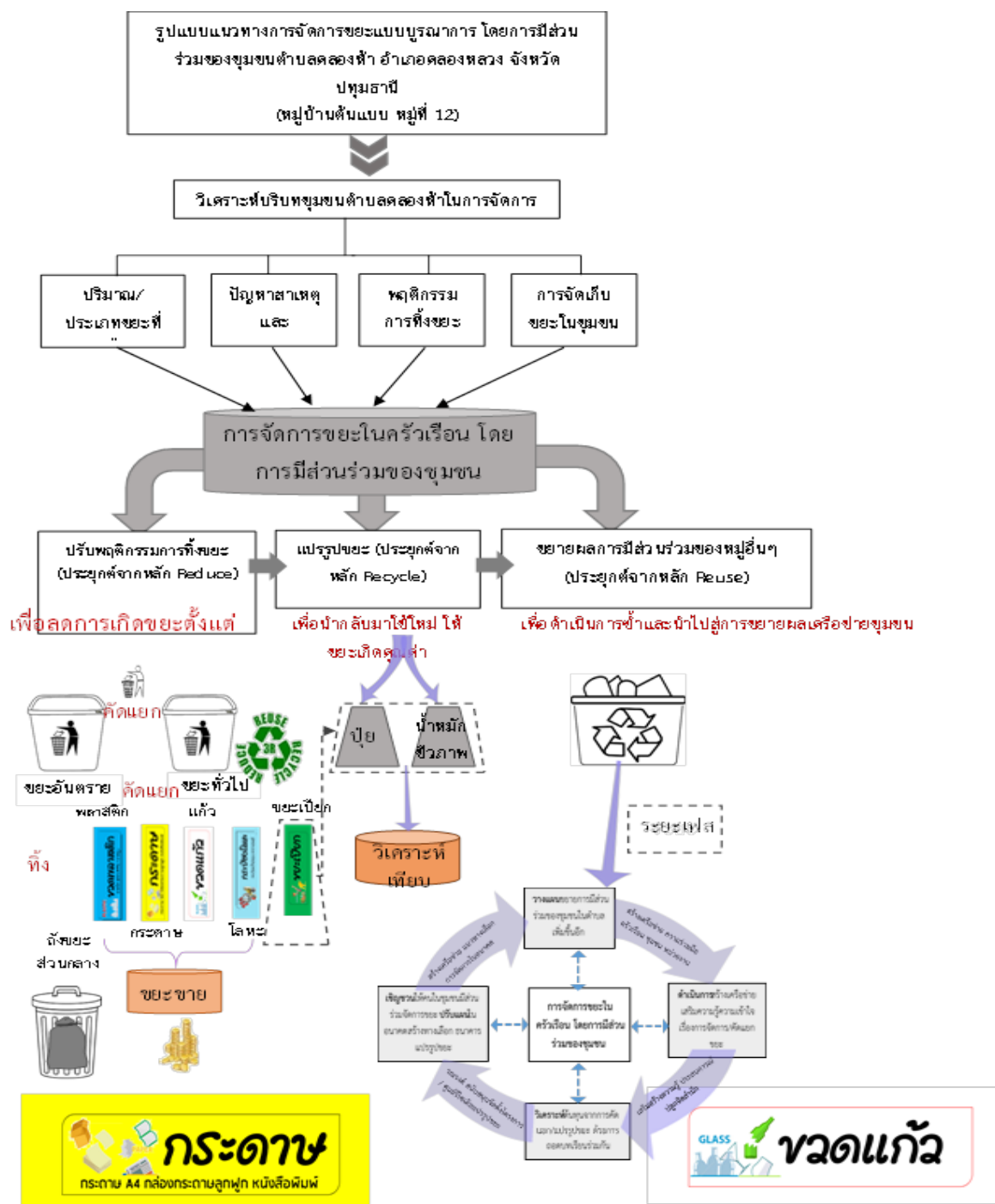
4.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

ทีมนักวิชาการได้ลงพื้นที่หมู่ที่ 12 เพื่อพบปะและพูดคุยกับตัวแทนชุมชนหมู่ที่ 12 โดยมีผู้ใหญ่พิกุล เจนกระบวน เป็นแกนนำของหมู่บ้านในการคัดแยกขยะและเก็บข้อมูลปริมาณขยะ ซึ่งในวันดังกล่าวทีมนักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทขยะว่ามีทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะอันตราย กระดาษ กระป๋องโลหะ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และอับายรายละเอียดเกี่ยวกับการนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำโดยใช้หลัก 3R : Reduce Reuse Recycle และให้ชาวบ้านสะท้อนสภาพปัญหาของขยะโดยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน พร้อมกับหาสาเหตุของการเกิดปัญหาขยะ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อให้ชุมชนสะอาด

ภาพที่ 4.6 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะ
 ที่มา (ชุมชนตำบลคลองห้า หมู่ที่ 12, 2651)

4.4 เพื่อศึกษาหารูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ

ภาพที่ 4.7 รูปแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ
ที่มา (คณะผู้วิจัย, 2561)

4.5 เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

ทีมนักวิชาการได้ลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลในหมู่ที่ 12 โดยวางแผนร่วมกับทีม
นักวิจัยชาวบ้านในการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า

เพื่อลดปริมาณขยะและส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง โดยใช้หลักการ 3Rs (Reused Reduce Recycle) โดยใช้กระบวนการส่งเสริมให้เกิดกลไกในการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยมีกิจกรรมด้านการจัดการขยะ ดังนี้

- กิจกรรมด้านการให้ความรู้ในการนำขยะอินทรีย์ไปทำน้ำหมักชีวภาพ และการ ขุดหลุมทำปุ๋ยหมัก

ภาพที่ 4.8 การให้ความรู้เกี่ยวกับทำน้ำหมักชีวภาพ

ที่มา (คณะผู้วิจัย, 2561)

ภาพที่ 4.9 การขุดหลุมทำปุ๋ยหมัก

ที่มา (คณะผู้วิจัย, 2561)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อมูล	กระบวนการ/ วิธีการ	Output	Outcome	Impact
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษา สถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบัน	1.ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลและศึกษาบริบทของชุมชน 2.การพูดคุยกับนักวิจัยชาวบ้านถึงสถานการณ์และการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบันโดยใช้เครื่องมือชุมชน คือ Time Line 3.การประสานข้อมูลพื้นฐานของชุมชนคลองห้าจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า	ในพื้นที่ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยบริบทของชุมชนคลองห้าในอดีตชาวบ้านจะขุดหลุมเผาขยะเอง ไม่มีการแยกขยะ และมีส่วนที่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำเนื่องจากไม่มีความรู้ในการจัดการขยะแต่ในปัจจุบันจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นหมู่บ้านจัดสรร เป็นพื้นที่ของตนเองตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษและเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย แม่บ้าน ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้และเป็นประชากรแฝง ซึ่งในตำบลคลองห้าส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดจากขยะมาจากการทิ้งขยะของคนในหมู่บ้านจัดสรรมีปริมาณสะสม ขยะจากแม่ค้าเร่ การทิ้งขยะลงในแม่น้ำ และการทิ้งขยะของโรงงานอุตสาหกรรม	ชุมชนได้ข้อมูลสภาพการณ์การจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบัน ดังนี้ การจัดการขยะในอดีต - ขุดหลุมเอง (ฝังกลบ) - เผาเอง - ไม่เคยแยกประเภท - ทิ้งลงในแหล่งน้ำ การจัดการขยะในปัจจุบัน - มีรถขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาเก็บสัปดาห์ละ 2 ครั้ง - มีการคัดแยกประเภทของขยะ - การนำขยะมารีไซเคิล - การนำขยะมาขายเพื่อสร้างรายได้ - การนำขยะมาหมักเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์	ชุมชนสามารถนำข้อมูลการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้าในอดีตและปัจจุบันไปเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการขยะในชุมชนและแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน ตลอดจนเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการขยะให้แก่ชุมชนอื่นๆ

ข้อมูล	กระบวนการ/วิธีการ	Output	Outcome	Impact
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2. เพื่อศึกษาปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน	1. ให้นักวิจัยชาวบ้านที่เก็บข้อมูลจากการจดบันทึกข้อมูลจากสมุดจดบันทึกปริมาณขยะในชุมชน 2. การประสานข้อมูลปริมาณและประเภทขยะในชุมชนคลongห้าจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลongห้า	ได้ข้อมูลปริมาณและประเภทของขยะในชุมชน : เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ	ขยะประเภทเศษอาหารและอินทรีย์สาร พลาสติก กระดาษ ของแห้ง โลหะ มีอัตราที่ลดลง เนื่องจากการจัดการระบบขยะนั้นสามารถนำไปทำประโยชน์ได้ แต่มีขยะประเภทไม้ หนั ง ฝ ้า ของเสียอันตรายที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ขยะในส่วนนี้เป็นในส่วนที่ชาวบ้านในชุมชนได้เคยเก็บไว้เพื่อทำกิจกรรมทางการเกษตร	เมื่อได้มีการนำรูปแบบการจัดการขยะเข้ามาใช้ในชุมชนทำให้ชุมชนตระหนักในการใช้ของเสียที่เป็นอันตรายมากขึ้น จึงมีการกำจัดทั้งดั่งนั้นทำให้แนวโน้มของขยะในประเภทยี้จึงเพิ่มจำนวนร้อยละ 7.91
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลongห้า	1. ลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านเพื่อทราบพฤติกรรมในการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลongห้า 2. การให้ความรู้และสร้างเข้าใจเพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบลคลongห้า	ชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับประเภทขยะว่ามีทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะอันตราย กระดาษ กระป๋องโลหะ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก และอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำโดยใช้หลัก 3R : Reduce Reuse Recycle	ชุมชนนำความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับประเภทขยะมาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยในแต่ละครัวเรือนสามารถคัดแยกขยะได้ และสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการคัดแยกขยะ ตลอดจนนำขยะที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำได้อีก	ชุมชนสามารถสะท้อนสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะ โดยพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชน
4. เพื่อศึกษาหาแบบการจัดการขยะแบบบูรณาการ	1. วิเคราะห์บริบทชุมชนตำบลคลongห้าในการจัดการขยะปัจจุบัน 2. จัดทำเป็นโมเดลการจัดการขยะ	วิเคราะห์บริบทชุมชนตำบลคลongห้าในการจัดการขยะปัจจุบัน ดังนี้ - ปริมาณ/ประเภทขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือน - ปัญหาสาเหตุและผลกระทบจาก - พฤติกรรมการทิ้งขยะในครัวเรือน การจัดเก็บขยะในชุมชน	ได้รูปแบบการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมซึ่งเกิดจาก - การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งขยะ - การแปรรูปขยะให้เกิดรายได้ - การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำอีก	การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนข้างเคียงอื่นๆ และเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสามารถนำไปจัดตั้งเป็นธนาคารขยะในอนาคตได้

ข้อมูล	กระบวนการ/วิธีการ	Output	Outcome	Impact
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5. เพื่อศึกษากระบวนการด้านรายได้ของการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า	การจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า	การจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชนตำบลคลองห้า เพื่อลดปริมาณขยะและส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทางทาง โดยใช้หลักการ 3Rs (Reused Reduce Recycle) โดยใช้กระบวนการส่งเสริมให้เกิดกลไกในการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยมีกิจกรรมด้านการจัดการขยะ ดังนี้ - กิจกรรมด้านการให้ความรู้ในการนำขยะอินทรีย์ไปทำน้ำหมักชีวภาพ - การขุดหลุมทำปุ๋ยหมัก	ชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะโดยการนำขยะไปทำเป็นน้ำหมักชีวภาพและทำปุ๋ยหมัก เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพิ่มขึ้น	ชุมชนคลองห้ามีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปแปรรูปเป็นน้ำหมักชีวภาพและทำปุ๋ยหมัก และเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะในชุมชนให้กับชุมชนใกล้เคียงอื่นๆได้

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลในการวิจัยได้ดังนี้ ทีมวิชาการจะใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและการพัฒนาโดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการขยะด้วยตนเอง เริ่มจากการคัดแยกขยะในครัวเรือน ซึ่งแต่ละชุมชนจะดำเนินการในเรื่องของการคัดแยก การจัดเก็บ การรวบรวม การจำหน่าย การบริหารรายได้จากการจำหน่ายขยะ รวมถึงเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะ ในฐานะที่ชุมชนเป็นผู้ที่มี ความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมในการควบคุม ป้องกัน ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปัญหา มลพิษที่เกิดจากขยะในชุมชนซึ่งส่งผลกระทบทำให้ชุมชนมีแนวทางในการจัดการขยะ ของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ชุมชนน่าอยู่ ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ค่าใช้จ่ายลดลงจากการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการบริโภค ปริมาณขยะลดลง เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและคนในชุมชนมีคุณภาพและมีแนวร่วมเพิ่มมากขึ้น ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการแบบพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น โดยการมีผู้นำที่เข้มแข็งและมาก ความสามารถซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถเรียนรู้และนำองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากประสบการณ์การทำงานร่วมกันไปใช้แก้ปัญหาอื่นๆได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รักษันรินทร์ แก้วมีศรี และคณะ , 2555) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การขยายตัวของความเป็นเมือง รวมถึงโรงงาน สถานประกอบการ ห้างเช่า / หอพัก เป็นจำนวนมาก ประกอบกับจำนวนประชากรในพื้นที่และประชากรแฝง รวมทั้งนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบที่ตามมาคือ ปัญหาขยะข้ามแดน สืบเนื่องจากปัญหาขยะระดับครัวเรือน ในชุมชน และสถานประกอบการนับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ยังคงการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถที่จัดการขยะของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ความไม่ชัดเจนของแผนยุทธศาสตร์ และนโยบายในการจัดการขยะในพื้นที่ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการขยะ ส่งผลให้ปริมาณขยะตกค้าง และขยะข้ามแดนในพื้นที่ สำหรับรูปแบบการจัดการปัญหาขยะข้ามแดนแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ 5 ขั้นตอนนั้น พบว่ายังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาขยะข้ามแดนในพื้นที่ และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทันที เป็นรูปธรรมในห้วงเวลาศึกษา แต่ทุกขั้นตอนเกิดผลดีต่อชุมชนคือเกิดแนวคิดการจัดการจัดการขยะข้ามแดน เป็นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาขยะข้ามแดน ทั้งยอมรับสภาพปัญหาและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ เกิดการร่วมกันกำหนดแผนแม่บท เป็นนโยบายสาธารณะในการจัดการขยะข้ามแดน นอกจากนั้นผลการทดลองรูปแบบการจัดการขยะข้ามแดนในพื้นที่ดังกล่าว ยังก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมโดยรวมในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน และขยะข้ามแดน ที่สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

นอกจากนี้และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรินทร์ พันธุ์แน่น และคณะ, 2558) การวิจัยแนวทางการจัดการขยะของเด็กและเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านมั่นคงชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research : PAR) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ขยะในชุมชนบทเรียนการจัดการขยะของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research : CBR) โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้น คือ การปฏิบัติการของเด็กและเยาวชนในการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน และการสร้างความสามารถของชุมชน โดยพบว่า ชุมชนนี้ตั้งมานานกว่า 80 ปี มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชนบทนาข้าว เป็นชุมชนเมือง ที่เริ่มจากเป็นชุมชนแออัด แล้วปรับมาเป็นบ้านมั่นคงที่มีระบบระเบียบและความถูกต้องของกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนครัวเรือนละประมาณ 4.7 กิโลกรัมต่อวัน ครัวเรือนหนึ่งมีสมาชิกประมาณ 3-4 คน หรือกล่าวได้ว่าคนหนึ่งจะสร้างขยะเฉลี่ยประมาณ 1-1.6 กิโลกรัมต่อวันขยะมีหลากหลายชนิด โดยส่วนใหญ่เป็นชนิดที่สามารถแยกขายและทำประโยชน์ได้ มีส่วนน้อยที่ทิ้ง ที่ผ่านมาการจัดการขยะยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดความร่วมมือจากประชาชน ดังนั้นแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมของ

ชุมชน จะต้องแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก ต้องรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะ เพื่อให้ปริมาณขยะที่ทิ้งน้อยลง และนำขยะรีไซเคิลมาขายเพราะปัจจุบันประชาชนส่วนน้อยที่คัดแยกขยะขาย ตลอดจนเน้นทิ้งขยะในถังรวม ระยะต่อไป คือ การทำธนาคารขยะ โดยร่วมมือกับเครือข่ายสายคลองบางบัว เพื่อให้มีปริมาณขยะรีไซเคิลมากพอที่จะทำให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องอื่นๆ มีบุคลากรผลัดเปลี่ยนกันระหว่างชุมชนเครือข่าย มีอำนาจต่อรองเรื่องราคาที่จะทำให้มูลค่าของขยะสูงกว่าการขายให้กับคนกลาง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับความคิดและพฤติกรรม เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามแนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า ชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนเมืองหรือชนบท ต่างก็เจอปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้นทุกๆ วัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก็จะส่งผลกระทบต่อตามมามากมาย เช่น เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง พาหะของโรค เป็นบ่อเกิดของโรค ก่อให้เกิดความรำคาญ และมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่กับสภาพทั่วไปของชุมชนและวิธีการจัดการของชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนก็ไม่ได้นิ่งนอนใจและตระหนักกับปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและพยายามหาทางแก้ไขปัญหานี้ ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการจัดการขยะเพื่อเลือกแนวทางที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมที่สำหรับต้องเป็นกระบวนการที่ทำให้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าและเกิดจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และมีส่วนร่วมที่จะช่วยให้ขยะในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่เหลือน้อยที่สุด เช่น การคัดแยกขยะตามประเภทต่างๆ จัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน การนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยชีวภาพ การทิ้งขยะให้ถูกที่ และการเปลี่ยนขยะเป็นเงินเพื่อสร้างรายได้ ทั้งนี้ทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องสร้างข้อตกลงหรือสัญญาประชาคมของชุมชนในการปฏิบัติการจัดการขยะให้เป็นแนวทางเดียวกันควบคู่ไปกับนโยบายการบริหารจัดการขยะของรัฐบาลตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาขยะได้จนทำให้เป็นชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) อย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

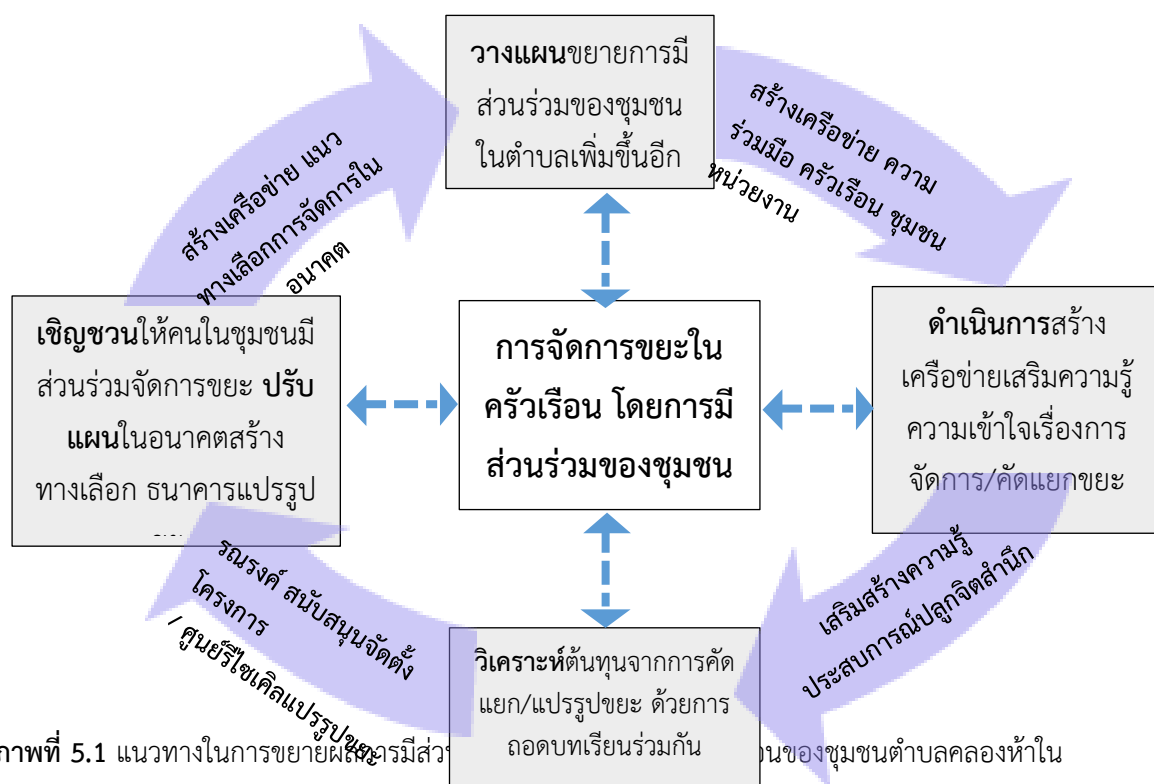
จากการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความร่วมมือของทีมนักวิจัยชุมชน ความไม่ต่อเนื่องของทีมนักวิชาการที่เว้นระยะเวลากการเข้าพบชุมชนไปนานการถูกเลื่อนเวลาดนัดหมายอย่างไม่มีกำหนด การปฏิเสธเวลานัดหมายอย่างกะทันหัน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อนักวิจัยในช่วงแรกของการทำงานวิจัย คือ เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ อยากเปลี่ยนพื้นที่ในการทำวิจัย ซึ่งทีมนักวิชาการก็ได้แก้ไขปัญหาโดยการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับโหนดวิจัยเพื่อพูดคุยและเปลี่ยนพื้นที่ในการทำวิจัย จากประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ทีมนักวิจัยได้ประสบปัญหานั้น หากในอนาคตมีนักวิจัยเกิดปัญหาในลักษณะดังกล่าวควรวางแผนและเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชุมชนที่พร้อมจะขับเคลื่อนงานวิจัย โดยทั้งนี้ผู้นำชุมชนก็มีบทบาทสำคัญในการประสานและติดต่อในการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการวิจัยด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการวิจัย

ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นควรมีกระบวนการวางแผนโดยมีการกำหนดวันและนัดหมายกับชุมชนให้ชัดเจน และมีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในอนาคตได้

5.3.3 ข้อเสนอแนะต่อการทำงานวิจัยในครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายให้เป็นชุมชนอื่น โดยพิจารณาจากความร่วมมือของผู้นำชุมชนนั้นๆและความพร้อมในการให้ข้อมูลและการปฏิบัติการต่างๆที่เกี่ยวข้องการวิจัย

ภาพที่ 5.1 แนวทางในการขยายผลสู่ชุมชนที่มีส่วน
อนาคต
ที่มา (คณะผู้วิจัย, 2561)

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2541). แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบ
พึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน.
- ดารา ทีปะปาล. (2553). การสื่อสารการตลาด Marketing Communication. กรุงเทพฯ:
อมรการพิมพ์.
- ทรงชัย บุญรุ่งเรือง,(2548). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ กรณีศึกษา
โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพสตรีดอกไม้ประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย.
- ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ. (2544). Strategic IMC = กลยุทธ์สื่อสารการตลาดแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ
:ทิปปิงพอยท์.
- ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ (2550). รูปแบบกลยุทธ์การใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการในการ
บริหารคุณค่าตราสินค้าตามระดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นงเยาว์ อินทะชัย. (2551). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.
เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2547). นโยบายการมีส่วนร่วมของชนบทในยุทธศาสตร์การพัฒนาใน
ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ:ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภคมน ภาสวดี. (2550). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดของศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร วงศ์นิชากุล และคณะ. (2554). หลักการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 6. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ
- ศลิษา ภมรสถิต. (2550). การจัดการการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์. (2553). การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพการบริหารการตลาด
แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตักเย็บบ้านดอกแดง ตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด
เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่ กรุงเทพมหานคร.
- ศรายุทธ ศิริโปล์. (2550). การรับรู้การสื่อสารการตลาดเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของเปียร์ลิงก์ไลท์
เปรียบเทียบกับเปียร์ช่างไลท์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2550). รายงานการจัดทำแผน
แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2550-2554 จังหวัดราชบุรี.
กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาวिकासกิจชุมชนเพื่อ
การพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุชาติ ประเสริฐรัฐสิทธิ์. (2540). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สหพรหมการพิมพ์.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2543). เศรษฐกิจชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาวिकासกิจชุมชนเพื่อ
การพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุชาติ ประเสริฐรัฐสิทธิ์. (2540). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สหพรหมการพิมพ์.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2543). เศรษฐกิจชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2540). การสื่อสารการตลาดแบบครบเครื่อง. กรุงเทพฯ : บริษัทวิสิทธ์พัฒนา
จำกัด.

- Davis Mark M., Aquilano Nicholas J. and Richard B. (2003). **Fundamental of
Operation Management**. Edition 4th ed. New Jersey : McGraw Hill.
- Heizer Jay and Remder Barry. (2004). **Operation Management ; International
edition Edition**. 7th ed. New Jersey : Pearson Education.
- Jonjoubsong Lanthom. (2008). **An Integrated Knowledge Management Model for
Community Enterprises: A CaseStudy of a Rural Community Enterprise in
Thailand**. Thesis(D.B.A.). Victoria University of Wellington Available from :
<http://thailip-db.car.chula.ac/dao/detail.nsp>.
- Kaplan R.S. and Norton D.P. (2001) **The Strategy – Focused Organization**. Boston:
Harvard Business School.
- Kim, W.C. & Mauborgne. (2005). **Blue Ocean Strategy**. Massachusetts : Harvard
Business School Publishing.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Kotler, Phillip. (1997). **Marketing Management**. NJ : Prentice- Hall international, Inc.
- Punch, F. Keith. (1997). **Introduction to Social Research Quantitative and
Qualitative**.
London : SAGE Publications.
- Roxas G.Hernan. (2009). **Institutions Strategic Posture and Performance of Micro,
Small and Medium Enterprises**. Thesis (D.B.A.). Victoria University of
Wellington Available from : <http://thailip-db.car.chula.ac/dao/detail.nsp>.
- Teahan.Bernard. (2006). **Community Enterprise : Enduring Institutions for a Newer**

World. Thesis (D.B.A.). Victoria University of Wellington Available from :
[http: //thailipdb.car.chula.ac/dao/detail.nsp](http://thailipdb.car.chula.ac/dao/detail.nsp).

ภาคผนวก

โครงการวิจัยย่อย เรื่อง แนวทางการจัดการขยะแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชน หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะของชุมชน

หมู่ที่ 12 ตำบลคลองห้า โดยการคัดแยกขยะครัวเรือน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจความตระหนักของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน

โดยการคัดแยกขยะครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความหรือตัวเลขและใส่ ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

() ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

() ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

() พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง

() เกษตรกรรม/ชาวสวน/ชาวไร่

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 5,000 – 10,000 บาท

() 10,001 บาทขึ้นไป

6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

() น้อยกว่า 3 ปี

() 3-5 ปี

() 5 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ การศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะของชุมชนตำบล
คลองห้า ของประชาชนในชุมชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนโดยการคัดแยกขยะครัวเรือน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก
ที่สุด โดยกำหนดคำตอบเป็นคะแนน 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึงเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึงเห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึงเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ความรู้					
1. การรักษาความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคน					
2. การทิ้งขยะลงถังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติ					
3. การจัดหาถังขยะเป็นหน้าที่ที่ทุกบ้านต้องจัดหาเอง					
4. หากไม่มีถังขยะหน้าบ้าน สามารถนำขยะไปทิ้งในที่สาธารณะได้					
5. หากไม่มีถังขยะ สามารถเก็บขยะไว้แล้วนำมาทิ้งเมื่อพบถังขยะ					
6. การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ					
7. การทำความสะอาดหน้าบ้านเป็นหน้าที่ของตนเองไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงาน					
รัฐ					
8. การทำความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ความคิด					

9. การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ					
10. หากชุมชนไม่ทำการคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้หน่วยงานของรัฐต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น					
11. ทิ้งขยะในที่สาธารณะ ถือว่าไม่เป็นความผิดเพราะหน่วยงานรัฐจะต้องรับผิดชอบเอง					
12. การทิ้งขยะไม่เลือกที่ หากคนในชุมชนทิ้งคนละชิ้นจะทำให้ขยะเกลื่อนชุมชนได้					
13. หากทุกคนทำความสะอาดหน้าบ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น					
14. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช้เหตุ					
15. การคัดแยกมูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ					
ลงมือทำ					
16. ปัจจุบันท่านทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้ง					
17. ปัจจุบันท่านคัดแยกขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง					
18. ท่านจัดหาที่รองรับขยะบริเวณหน้าบ้านเอง					
19. ท่านร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐรณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยทุกครั้ง					
20. ท่านมีการคัดแยกขยะอันตรายทุกครั้ง					
21. ขยะอินทรีย์นำมาทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน					
22. ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ					
23. ขยะที่มีค่า ท่านได้คัดแยกขยะและนำไปจำหน่ายทุกครั้ง					
24. ในที่สาธารณะ ท่านได้ทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง					

ตอนที่ 3 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน

1.ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้ จำนวน.....ก.ก : วัน

2.ขยะรีไซเคิล ได้แก่

พลาสติก จำนวน.....ชิ้น

ขวดแก้ว.....ชิ้น

กระดาษ จำนวน.....ก.ก.

อลูมิเนียม.....ชิ้น

เหล็ก ทองแดง สังกะสี จำนวน.....ชิ้น

ขวดน้ำ.....ชิ้น

3.ขยะทั่วไป ได้แก่ ถุงพลาสติก กล่องโฟม จำนวน.....ชิ้น/ก.ก.: วัน

4.ขยะอันตราย ได้แก่ กระจกสเปร์ย์ ขวดน้ำยาทำความสะอาด กระจกสี ทินเนอร์ หลอดไฟ
แบตเตอรี่โทรศัพท์ แบตเตอรี่รถยนต์ ถ่านไฟฉาย น้ำมันเครื่อง สารเคมี หรืออื่นๆ จำนวน.....
ชิ้น

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล

ประมวลภาพกิจกรรม

การชี้แจงรายละเอียดโครงการ
วันที่ 26 พฤศจิกายน 2560

การนำเสนอเครื่องมือชุมชน
วันที่ 7 ธันวาคม 2560

การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะ

ชุมชนคลองห้า หมู่ 12

วันที่ 26 มกราคม 2561

การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะ
 ชุมชนคลองห้า หมู่ 3
 วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2561

การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะ

ชุมชนคลองห้า หมู่ 6

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2561

การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมักเพื่อสร้างรายได้

ชุมชนคลองห้า หมู่ 12

วันที่ 6 มิถุนายน 2561

การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมักเพื่อสร้างรายได้

ชุมชนคลองห้า หมู่ 12

วันที่ 6 มิถุนายน 2561

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล นางสาววีรัตน์ สัมพัทธ์พงศ์

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ

3. หน่วยงานสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180 โทร. 0-2529-3947 โทรสาร. 0-2529-3947

Email address : wareerat@vru.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับ	อักษรย่อ ปริญญา	สาขาวิชา	ชื่อสถาบัน	ประเทศ
2541	ปริญญาตรี	บธ.บ.	การตลาด	มหาวิทยาลัยรังสิต	ไทย
2544	ปริญญาโท	บธ.ม.	การตลาด	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	ไทย
2559	ปริญญาเอก	บธ.ด.	การบริหารธุรกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร	ไทย

5. ประวัติการทำงาน

ว-ด-ป		ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน/ บริษัท	สถานที่ตั้ง
จาก	ถึง			
2549	ปัจจุบัน	อาจารย์	คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชา การบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	จ.ปทุมธานี
2544	2549	อาจารย์อัตราจ้าง	สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	ศูนย์ กรุงเทพฯ
2543	2544	อาจารย์อัตราจ้าง	สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ	กรุงเทพฯ
2542	2542	เจ้าหน้าที่ฝ่าย การตลาด	บริษัทยูไนเต็ดฟู้ดส์จำกัด มหาชน	กรุงเทพฯ

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล นางสาวณิษฐ์นันท์ จันทร์แย้ม (นักวิชาการ)

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

3. หน่วยงานสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180 โทร. 0-2529-3947 โทรสาร. 0-2529-3947

Email address : thanitnan@vru.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับ	อักษรย่อ ปริญญา	สาขาวิชา	ชื่อสถาบัน	ประเทศ
2549	ปริญญาตรี	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ไทย
2552	ปริญญาโท	บธ.ม.	การจัดการโลจิสติกส์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ไทย

5. ประวัติการทำงาน

ว-ด-ป		ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน/บริษัท	สถานที่ตั้ง
จาก	ถึง			
พ.ย.56	ปัจจุบัน	อาจารย์	คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	จ.ปทุมธานี
2554	2556	นักวางแผนการผลิตและขนส่ง	บริษัท ปัตตานีอุตสาหกรรม (1971) จำกัด	จ.ปัตตานี
2550	2554	จัดซื้ออาวุโส	บริษัท เลย์เทกซ์ (ประเทศไทย) จำกัด	จ.สมุทรสาคร
2546	2551	ผู้จัดการ	บริษัท เอ็น แอนด์ พี คอม แอนด์พรีนซ์ จำกัด	จ.ตรัง

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในประเทศ

- การศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งศูนย์กระจายสินค้า: กรณีศึกษา (Case Study of the Feasibility of Distribution Center Site Selection). การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ Ittcon 2015

- ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเมล็ดพันธุ์ ในโซ่อุปทานข้าว เพื่อใช้ในปลูกของเกษตรกร หมู่ที่ 6 ตำบล วังน้อย อำเภอ วังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติภูเก็ตวิจัย 2558

- การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาเพื่อเพิ่มคุณค่าในโซ่คุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอน รายวิชา CO 301 เตรียมสหกิจศึกษา กรณีศึกษา : ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติภูเก็ต 2558
- การปรับปรุงพื้นที่จัดเก็บสินค้าและวัตถุดิบ กรณีศึกษา ศูนย์กระจายอะไหล่คูโบต้า บริษัทสยามคูโบต้า คอร์ปอเรชั่น จำกัด. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติภูเก็ต 2558
- Evaluating Supply and Demand Chain Disruptions to Increase a Customer Service Level. The 4th International Conference on Production and Supply Chain Management Tremun Hoteles, Ushuaia, Argentina 2016
- การประยุกต์ใช้วิธีกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ถูกคัดเลือกใช้บริการตัวแทนออกของ : บริษัท เอปซี จำกัด รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2559
- การปรับปรุงการจัดผังวางสินค้าเครื่องสำอางใน สโตร์ ด้วย ABC Analysis กรณีศึกษา : บริษัท ABC จำกัด. โครงการประชุมเวทีวิชาการระดับชาติ SMART ครั้งที่ 6, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จ.ชลบุรี 2559
- การศึกษาแนวทางการลดต้นทุนการขนส่งโดยใช้ระบบการขนส่งเที่ยวกลับ กรณีศึกษาบริษัท XYZ จำกัด. การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการด้านการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ครั้งที่ 16. 2559
- การประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้นเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุของรถบรรทุกน้ำมัน กรณีศึกษา บริษัท วัชรทรัพย์ปิโตรเลียม จำกัด. การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 2560
- การใช้ตัวชี้วัดประสิทธิภาพสำหรับสร้างมาตรฐานงาน กรณีศึกษา : การเย็บปากถุงกระสอบ. การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 2560
- การปรับปรุงกระบวนการบรรจุสินค้าเพื่อลดปัญหาการบรรจุสินค้าผิดพลาด: กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ราไผ่พรรณ 2560

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล นางสาวธิรนนท์ ทิวาราตรีวิทย์

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

3. หน่วยงานสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180 โทร. 0-2529-3947 โทรสาร. 0-2529-3947
Email address : thiranan@vru.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับ	อักษรย่อ ปริญญา	สาขาวิชา	ชื่อสถาบัน	ประเทศ
2550	ปริญญาตรี	วท.บ.	เทคโนโลยีการบรรจุ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ไทย
2556	ปริญญาโท	วศ.ม.	วิศวกรรมโลจิสติกส์ และการจัดการโซ่ อุปทาน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ไทย

6. ประวัติการทำงาน

ว-ด-ป		ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ สถาบัน/บริษัท	สถานที่ตั้ง
จาก	ถึง			
มี.ค. 58	ปัจจุบัน	อาจารย์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	จ.ปทุมธานี
2557	2558	วิศวกรโครงการ (Research Engineer)	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการ จัดการ โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	จ.เชียงใหม่
2550	2553	ซูเปอร์ไวเซอร์ฝ่าย ผลิต (แผนกพิมพ์)	บริษัท พรินท์มาสเตอร์ จำกัด	จ. สมุทรปราการ

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในประเทศ

- โครงการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลพืชเศรษฐกิจเชิงลึกวางแผนการผลิตและการจัดทำ Zoning ที่เหมาะสม (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557)
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพโลจิสติกส์อุตสาหกรรมภาคเหนือ 2557: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐาน และการเหมืองแร่ สำนักโลจิสติกส์ (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557)
- Development of Online Green Supply Chain Management Performance Evaluation System for Thai Electronics Industry
(การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการด้านการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ครั้งที่ 11 ThaiVCML2011, 2554)
- Positive Influence of Green Supply Chain Operations on Thai Electronic Firms' Financial Performance (Procedia Engineering Volume 118, 2015, Pages 683–690)
- การปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการรับสินค้าและจ่ายสินค้าในคลังสินค้าสำเร็จรูป (การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2558)
- การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอาร์เอฟไอดี RFID ในการลดความแออัดการจราจรบริเวณพื้นที่รับจ่ายสินค้าภายในคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท เอ จำกัด. (การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2558)
- การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านต้นทุนการขนส่งสำหรับธุรกิจฟาร์มเห็ด (การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2558)

- การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานและการจัดเก็บเอกสารแผนกธุรการด้วยแนวคิด ECRS (โครงการประชุมเวทีวิชาการระดับชาติ SMART ครั้งที่ 6, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จ.ชลบุรี, 2559)
- การปรับปรุงการจัดเส้นทางขนส่งสินค้าด้วยอัลกอริทึมแบบประหยัด กรณีศึกษา: โรงงานผลิตปุ๋ยดินการเกษตร (การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2560)
- การปรับปรุงการใช้งานบรรจุภัณฑ์โรงงานผลิตขวดแก้วเพื่อลดต้นทุนการผลิต (การประชุมวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2560)
- การปรับปรุงกระบวนการเพื่อลดความผิดพลาดในการตรวจนับสินค้า ประเภทผลิตภัณฑ์อาหาร ยนต์ กรณีศึกษา : บริษัท XYZ จำกัด (การประชุมวิชาการระดับชาติรำไพพรรณี ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2560)

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล นางสาวภัทรพร พุฒพันธ์

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ

3. หน่วยงานสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180 โทร. 0-2529-3947 โทรสาร. 0-2529-3947
Email address : phattaraporn@vru.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับ	อักษรย่อ ปริญญา	สาขาวิชา	ชื่อสถาบัน	ประเทศ
2548	ปริญญาตรี	บธ.บ.	การตลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี	ไทย
2553	ปริญญาโท	บธ.ม.	การตลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี	ไทย

5. ประวัติการทำงาน

ว-ด-ป		ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน/ บริษัท	สถานที่ตั้ง
จาก	ถึง			
ม.ค.60	ปัจจุบัน	อาจารย์	คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชา การบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระ บรมราชูปถัมภ์	จ.ปทุมธานี
ม.ค.59	ธ.ค.59	ครู	วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์	จ.กรุงเทพฯ
เม.ย.54	เม.ย.56	อาจารย์	วิทยาลัยพิษณุพนธ์	จ.อุดรธานี
มี.ค.46	เม.ย.54	ครู	วิทยาลัยการอาชีพสว่างแดนดิน	จ.สกลนคร